

YÖN

HAFTALIK GAZETE

KALDOR RAPORU

Niçin Gizlendi?

FÜSTÜK

BAŞBAKAN NATO'DA

OKUYUCUDAN YÖN

Tarım Bakanına açık mektup

Sayın Bakanım size içinde yaşadığım bazı köy gerçeklerinden bahsedeeğim. Anlatacağım olaylar Terme'den Ünye'ye giderken hanı Miliç deresi ve trafik kazalarıyla meşhur köprüsü var ya, işte bu çevrede temelerin eteğine kurulmuş verimli ovalara sahip köylülerin macerasıdır. Giresunu olmanız hasbiyle Samsuna kara yolu gidiş gelişlerinizde yakın dan gördüğünüzle inandı um toprakların hikâyesi dir.

Belki; yeni bir şey mi var diyeceğiniz. Hayır anlaşıcağınız asırlardan beri devam edegeen olayları bugünkü manzarası.

Bizler tarumla geçimlerini temin eden çiftçi sınıfından. Parçalar halinde dağıtık tarlalarımızda babadan kalma usullere çalışma didiniyoruz. Genel olarak: Misir, çeltik ve fındık gibi ürünler üretiyoruz. Bilirsiniz ki Sayın Bakanım bu ürünlerin ye tişirilmesi için; su, gübre ve kireç gibi kendilerine has istekleri vardır. Sükrüler olsun 27 Mayıs'tan sonra köylerimizde pahalı olmasına rağmen gübre ya da yavaş kullanılmaya başlandı. Tarım örgütümüz eger biraz daha halkın işi ne yönlür ve feragatlı cağızmayla gayret ederse gübre ve kireç uygulaması çok daha başarılı olacaktır.

Su durumuna gelince,

iste bu çok hazırlı. Sayın Bakanım. Dağlardan inen sert akışlı sular, bir Alman'ın dediği gibi gürültü gürültü akar, biz de afal afal bakarız. Yağışların bol olduğu zamanlarda suları depo edecek ne bir havuzumuz ve ne de taşın suları rahatça denize ulaşırıracak kanalımız mevcuttur. Cocukluğumuzdan beri işittiğime göre bu bölge nin İslahi için mütehassisler çalışmaktadır ve düzenledikleri bir çok raporlar, planlar ve son planlar mevcuttur. Her sene yaz aylarında tekkilere erkan D. S. t mühendisleri gelecek sene bu iş yapılışık dileyde müidelemektedirler. Ama 1952 yılının ikinci yarısında da yapılmış hiç bir sey yoktur. Halk bu vaftelerden usanmış olup mütehassisler yalancı gözleme eklemeceğini düşünüyor. Halkın bağları tutmamaktadır.

1901 yazlarında hasna da akseden sellere meydana gelen yüzbinlerce liralık ırın, sayısız hayvan ve bes vatandaşın evine mal olan zarar bizleri çok müşkül durumda bırakmıştır. Bu seneye gelinice motopomplarla sulanan çelik ekimi alabildiğine geçmiş hem filan yerdeki tarlarda çeltik ekiceğim diyen herkese çeltik komisyonu ekim izini vermiş tir. Böylece baskınlardan zarar gören misirlerin yerini çeltik almıştır. Bu sene de aksine mevsim kırak gitmiştir. Su durumu hesaplanmamış bu gidişin sonunda binlerce dönem tarlaya deniz suyu verile

rek, tarlalar tuzuya, çelikler samana çevrilmiş, meralarda otlayan 5000 kadar hayvan da susuzluk tehlikesiyle karşı karşıya bırakılmıştır.

Bütün bunları niçin yazıyorum billyormusunuz Sayın Bakanım, çağdaş ilim ve fenden faydalananıyor yağmur duaları yapıyoruz da ondan. Dün Evcil camii'nin avlusunda; Sakarlı, Evcil, Limandere, Üsküdü ve Hüseyinmescit köyle rinden gelen 2000 kadar köylünün katılması yapılışık sekiz saatlik yağmur duanız her halde Tarihi indiride kabul olunmadı, rahmete kavuşmadık. Ama tepemizde dolanın karantik kümüllüs bulutlarımı doya doya seyrettik. Ve su kanyonu vardık ki Tarım Bakanlığı Devlet Meteoroloji işleri uzmanları ile T.H.K. veya hava kuvvetleri arasında yapılaşacak İşbirliği sayesinde sunul yağmurlama denemeleri yapılamaz mı?

Erdoğan TÜRER
(Çiftçi - TERME)

Anlayamadık

Devrim oldu ülkemizde. Devrim; her işde, her yünde yenilikler. Köhne mis temeller üzerine oturmuş çağdaş Türk ulusu, yeniden yerden çıkmaya manter gibi güzel düzenler üzerrine yerleştirilecekti. Bunden sonra gelecek insanlar bizim gibi bozuk çatılar üzerinde oturmayacek, bizim gibi her bakım dan sıkıntılarla düşmeyeceklerdi. Türk ulusunun Türk yurdunun geleceği ilim işçileriyle göklere, uzak

gülere yükseliş gidecekti. Tüm aydınlarım umudları bundan ötürü 27 Mayıs Devrimine bağlanmıştı. Onun için yurdun her yanında Devrimin savasını yapıyorlardı aydınlar. Ulus yararına yenilikler, ililikler bekliyorlardı. Devrim den.

Aradan iki yıl geçti. Bir anayasa ile yeni seçim seklinden başka değişiklik çarpmadı gözlerimize. Halbuki, bunlar miydi hep noksanımız?

Hükümet dallarında köhnemiz idare; kangran laşmış zihniyet ulusun behindi büyüğündür. Ülke mizdeki idarî bölgeler ve idareleri, ağa zihniyetinden bir santim ileri göreme mektedir. Ehliyetsiz kabiliyetsiz kişiler devlet danslerinde ağacın içindeki kurtlar gibi.

Gene bu ülkede laf ebeleri, söyle peynir gibi si yürütenler köprü başında otaruyor. Oturulanın adam kandırmaları, iki büyük liraya kişi satın almaları bitmedi bir türlü.

Keciler her gün binlerce fidanları kemiriyor. Köylü yarım dönüm tarla yi kazansabilemek için yegil ormanları yakıp yıkıyor. Elindeki azıck toprağı yanlış işlemelerle kendisi ni sefilleğe biraz daha akiyor. Toprakta umut yok, diyen köylü, evini barkını terkedip gurbete ekiyor; dileneli olup sırıltı sırıltı sürünlüyor. Toprakçılarının para yaparak hükümete paralarında zamli vergi yatırmasında göz yumdu.

Dün de: «Hedefimiz köy. Köylü kalkınmadıkça bu yurd kalkınamaz.» diye köylüyü avutuk uyut

tuk. «Muhtar idare» deyip köyü kendi kaderine bıraktık. Daha ileri gittik, köylere telefonları bile söküştük, köylünün uygar illerden nasibini kesiktik. İş tamamen azittik; «Sendenim, bendensin» diye köylüyü parçalara ayırdık, daha da ayırmak tayız.

Köylü hastaları kapı eşiklerine attı. Köyün içine, anadan ehliyetlileri «doktor» diye koymak. Hastalıkların önlüğüne ala madığımız gibi, anadan doktorların elinde hastalıkları üretti. Devletin eliyle yetiştirdikleri doktorları da vatandaşın soygun eusu haline getirdik. Para si bol olan hastalara bakırdıktı olmıyılanları kapsılar kovdurduk.

Dün de, bugün de, ileri devletlerin gece — gün düz çalışıklarını, kum çöplerini üstünde yesilikler kurduklarını, fabrikalar yük selitklerinin dedikodusunu yaptıktı kendi aramızda. Bunu yapacak, ulusa is buyuracak bir öndere sağlam olmadık. İste Devrim umutlarını da böylece çilk oldı.

Fakirin dediği, ala horoz ne zaman ölüp te, tüm insanları ne zaman uyara cak bilmiyoruz ...

Mustafa ÖZ
Apartman
Ticaretli

son yıllarda büyük şehirlerimizde bağısteren arsa ve bina spekülasyonu tipik ve dehset verici önekleriyle şehrimizde hatır ceventizde hadsiz heapsız bir tutumla alabildiğine ilerlemektedir.

Bir adam çıktı, sehirin mutena bir yerinde bir arsa satın alıyor, buraya inşaata yaracağına öncüne gelene ilan ediyor. Daha ilk kazması atılmadan katar alabildiğine satılıyor.

Eğitim — Öğretim de dikkat darduk yillarea. Bu geveleyip dardduğumuz eğitimin bu ülkenin insanlarına faydalı olduğunu hâlâ anlayamadık. En yüksek okullarımızdan etkanları ulusun arasında saldıktı; toto ile kılıçlılıkla başka işlerini göremedik onları. «Hukukçu» dediler en iyi kişilere. Hırsızlık tan adalet önlöründe he sapçılarını gördük.

Okul — Öğretmen bas sorunumuz oldu. (Öyle dediller) Allerler, Vell'ler ogretmen ettilk, köye yolladı. Köylüyü bununla avutduk. Sözde Atatürküñe lediği «yeni neslin» yetiştiyor. Özlenen okulun yanında, medreselerde açıldı. Habire «ögretmen» dedik. Öğretmene lâftan başka kıymet veremedik. Üstelik onların karsılarına yobaz sürüsünü ekardık. Ülküeli öğretmenleri dövdük, vurdurduk. Aydırın değeri, askeriyeke katıların değeri kadar olmadı ülkemizde.

Öğretmen, ilim adı midir, hürdür. dedik; amir, memur, müfettiş sıralamasıyla öğretmenin başı na örümcek ağı ördük. Bu ülkenin bünyesin bunları yapacak, ulusa is

Ali AKSUMEN

viçre, İtalyan kanunları ile yurdı idare etmeye kalktık. Her yerde adaletsizlikler kinlerle dolu insanlığını meydana getirdik.

Türk ulusunu takım takımı bölküller'e böldük. Sen — ben kavgasından bu insanları kurtaramadık. Baştaki «büyük» denenlerimiz de, «demokrasi» diye diley, neredeyse demokrasının ein peri gibi gözle görülmeyen bir varlık olduğunu şüphesini uyandırdılar insanlarımızda. Demokrasının bir iş, bir uygarlık olduğunu bilmeyen kişi ler, her dönemde kamuta ya girdiler, ulus yönetmeye kalktılar yurdumuzda. Memleketin yarısını, parmak basanları oyuna bağladılar.

Dün de, bugün de, ileri devletlerin gece — gün düz çalışıklarını, kum çöplerini üstünde yesilikler kurduklarını, fabrikalar yük selitklerinin dedikodusunu yaptıktı kendi aramızda. Bunu yapacak, ulusa is buyuracak bir öndere sağlam olmadık. İste Devrim umutlarını da böylece çilk oldı.

Fakirin dediği, ala horoz ne zaman ölüp te, tüm insanları ne zaman uyara cak bilmiyoruz ...

Mustafa ÖZ
Apartman
Ticaretli

son yıllarda büyük şehirlerimizde bağısteren arsa ve bina spekülasyonu tipik ve dehset verici önekleriyle şehrimizde hatır ceventizde hadsiz heapsız bir tutumla alabildiğine ilerlemektedir.

Bir adam çıktı, sehirin mutena bir yerinde bir arsa satın alıyor, buraya inşaata yaracağına öncüne gelene ilan ediyor. Daha ilk kazması atılmadan katar alabildiğine satılıyor.

Eğitim — Öğretim de dikkat darduk yillarea. Bu geveleyip dardduğumuz eğitimin bu ülkenin insanlarına faydalı olduğunu hâlâ anlayamadık. En yüksek okullarımızdan etkanları ulusun arasında saldıktı; toto ile kılıçlılıkla başka işlerini göremedik onları. «Hukukçu» dediler en iyi kişilere. Hırsızlık tan adalet önlöründe he sapçılarını gördük.

Okul — Öğretmen bas sorunumuz oldu. (Öyle dediller) Allerler, Vell'ler ogretmen ettilk, köye yolladı. Köylüyü bununla avutduk. Sözde Atatürküñe lediği «yeni neslin» yetiştiyor. Özlenen okulun yanında, medreselerde açıldı. Habire «ögretmen» dedik. Öğretmene lâftan başka kıymet veremedik. Üstelik onların karsılarına yobaz sürüsünü ekardık. Ülküeli öğretmenleri dövdük, vurdurduk. Aydırın değeri, askeriyeke katıların değeri kadar olmadı ülkemizde.

Öğretmen, ilim adı midir, hürdür. dedik; amir, memur, müfettiş sıralamasıyla öğretmenin başı na örümcek ağı ördük. Bu ülkenin bünyesin bunları yapacak, ulusa is

Ali AKSUMEN

refah yolu

TASARRUFLARINI
ZİRAAT BANKASI'NDA
TOPLAYANLARA AÇIKTIR

ÜOUR K.

HAFTALIK FİKİR VE SANAT GAZETESİ

(BASIN AHLAK YASASINA UYMATI TAHHUT ETMİŞTIR)

Kurucuları: Cemal Reşit Eyüboğlu, Mümtaz Soysal, Doğan Avcıoğlu

İmtiyaz sahibi ve mesul müdürü: DOĞAN AVCIOĞLU

YÖN
İDAREHANE : BAKANLIKLER — AKARA,
ATATÜRK BULVAR 137/8
Telefon: 12 72 88 ★ İstanbul Bürosu: Mollaflanı
Sokağı, 32 Çapaloğlu. Posta kutusu 512 — İstanbul, Tel: 229315 — 229316 ★ Dizili basıldığı yer:
VATAN Gazetecilik ve Matbaacılık T.A.S. —
İSTANBUL

ABONE Yıllığı (52 sayı) 50 T.L. altı aylık (26 sayı) 25 T.L. Üç aylık (13 sayı)
12.50 T.L.'dir. 1962 yılı için özel indirimli abone tarifesi: Yıllık 40 TL., altı aylık 20 TL., Üç aylık 10 T.L.'dir. Yurt dışı abonelerinde posta ücreti tutarında ilave yapılır.

ILÂN : Beher sütunda santimetresi 25 T.L. dir. 1, 3, 4, 5 ve orta sayfalara İlân kabul edilmez. Renkli İlânlar Özel târifeye ve pazarlığa tabidir. Devamlı çıkacak İlânlar için özel anlaşmalar yapılır. İlâniardan dolayı hiç bir mes'uliyet kabul olunmaz.

BAKİS

Oluş bitene Şaşmamak Lâzım

Sayın İnönü'nün muhalifet yillardaki özel sohbellerini hatırlıyoruz. O tarihlerde sadece rejim yöneticileri ile uğraşan İnönü, iktisadi konularda «Uzmanlara plan hazırlat, uygulamus» derdi. Nitelikle Sayın Doğan'a aktıda gelir gelmez, bütün üzümleri plan çalışmalarına bağlamış ve plan uygulayaçığını kesin bir dilekçe destadarca açıklamıştır.

İngökansız bu kararlı tutumu genelde uzmanları da sevke getirmiştir, ancak hiç bir ciddi meselede planlamanın gerekli dinlenmemiştir. Servet Nervenlerin geri verilmesinde, bugday tohumuna testi içinde Devlet Planlama Tavsiyeleri bir kenara itilmesi ve plana uygulanması bakımından devletin eylem瀚anın gereklili reforma dağmadır. Üçüncü ayıar koalisyonu kurma gaben ve af güçlendirme gerekli ise, ancak gidiþ ve plan tohumunu erkenleþti ayıarlarla fakat tohumunun geçmesi önce Türk işçilerine kurulmuş Emeviyi okuyanlarla ortaya okuyanlar. Emevi deyince hizmete çevrilmesi, Köy Enstitülerinin sıkılanması ve genel doğrulukundaki adaletsizlikleri rakamda açıksayan pasajın yuvarık hale getirilmesi, sosyal adalet içinde hızla tohumu recepesini arayan plançılardan, belki zümrelerle iyi geçinmeye caðıbað politikacılar arasında mevcut üçgenin ikinci belirtisi olmuştur.

Mesele bu kadarla kalsa fazla özenli sayılmasızdır. Fakat temel meselelerde de çoklu görüş aykırılık ortaya çıkmaktır. Plan, iktisadi devlet işbirliklerinin ciddi şekilde inşaatına konusunun geri bırakılması yönünden esaslı bir darbe yeser. Vergi reformu çektirmesi, plana aktarıdi ve sosyal hedeflerini tehlikeye atmaktır. Toprak reformunu ve sosyal mesken politikası gibi meselelerdeki taban tabana zıt görüşler, plana temellerinden sarmıştır.

Burda umitlerini piþa bağlayan Sayın İnönü, onu daha doğmadan ödürecek çatırmalarla, bütün taliyette raþmen, uzmanları safında geçmemesip ve piþancıları anlaysıp derinlemeye söylek etmekten başka birinde bir geçip gelmemiştir.

Bu geçenin ikinci plan: Plan, İleðiþme hizmeti bir hizmet demektir. İleðiþme hizmetleri kuvvetleri yapılmakta, hizmetler hizmetler topluluð duymakta, data doğrusu disensiyalikten kaynaklanan hizmete gitmek istemektedir. Temel sıkıkhak ve çeliþme hizmetlerde, yapla bir hizmetin prestijî ve iyi niyeti, bu temel çeliþmeye ortadan kaldırılmaya yetmemektedir.

27 Mayistan
bu yana

Tümüleki için de, iktisadi ve sosyal hizmetlerin hizmetin resmiyetinde, koşar adım yol almak istedir. Bu gidiþte, 27 Mayıs bir ka-

zadır. Onun içindir ki 27 Mayısın devrimci atılımları birer birer tasfiye edilmektedir. Gerçekten, Millî Birlik İdaresi, bütün hazırlıksızlığa, şartların elverişli olmayışına ve her türlü keşmeye rağmen, ileri adımlar atmak istememiþtir. Halk çocukları olan 27 Mayıslar, sosyal adalet feryadını siyasi hayatımıza sokmuşlar, bütün acemiliklerine rağmen hekimliğin sosyalizasyonu, verim ve adaleti gerçekleştirmek isteyen bir vergi reformu gibi davaları ele almışlardır. Bunda, 27 Mayıslarında fakir halk çocukları olmasının payı büyük olsa gerektir.

Normalde döñüş, bir anlamda iktidarın halk çocukların elinden alıp, eski sahiplerine geri verilmesi可以说. İktidarda vuku bulan bu değişiklik reform kanunlarının tasfiyesinde spesifik görevliliktedir; Varlıklar çiftçileri zayıflatınca ziral gelir vergisinin uygulanmasının derhal durdurulmuştur. Melen tasarıları ile Ziral gelir vergisi sembolik hale getirilmektedir. Mülk sahipleri, geniş müsafitlere ve bina ve arazi vergilerini gelir vergisinden mahsup etme imtiyazına tekrar kavuşmuşlardır. Servet beyannamesinin geri verilmesi kararlaştırılmıştır. Çeşitli vergi indirimleri ve stib vasiyonlarla, devlet gelirleri bîlyük mülteçiblislere transfer edilmek üzere dir. Buna karşılık, Millî Birlik İdaresi tarafından yükseltilen asgari geçim indirimini hadlerinin uygulanması, memurların yüzde 15 ieri gibi geri bırakılmaktadır. Tek kelimelerle, Melen tasarıları M.B.K. nin emekçiden yana vergi reformunun tasfiyesinden başka bir şey değildir.

Düne kadar hekimliğin sosyalizasyonundan sözde ñirken, bugünkü Sağlık Bakanlığı gazeteerde çikan bir habere göre, «Devlet hastahanelerinin sîr'atle özel teşebbüs devrederek, meseleye sîratelli bir çözüm yolu bulmak iyi oler. Gerette de hastahane sahibini serbest bırakacaðı diye bilinmektedir!

Eskiye döñüş o kadar berîzdir ki, Ankara Ticaret Odası Başkanı, bir bildiri yayýnhyaraak, Devlet Planlama Teşkilatı müfleğarnı, «Maîum kimse» diye suçlandırmaya kalkışabilemektedir. İlâç tacirleri, İlâç fistolarını ucuza satan ve İlâç ihtiyacının rasyonel şekilde karşılanması sağlanan bir Umum Müdürü, halkın ekfâri hizice sayarak rahatça saldirılabilmektedir! Sosyal adalet ve köklü reform istiyen gerçek reformcular, komünist tehdidi altındadır. Hürriyetçi bir başbakan yardımcısı, «Vergi tasarılarını beğenmeyen, rejimi değiştirmek istiyenlerdir» diyecek kadar ileri gitmekte bir mahsur görülmektedir.

Bütün bu belirtiler, eski devre doğru yol aldığımızı açıkça göstermektedir.

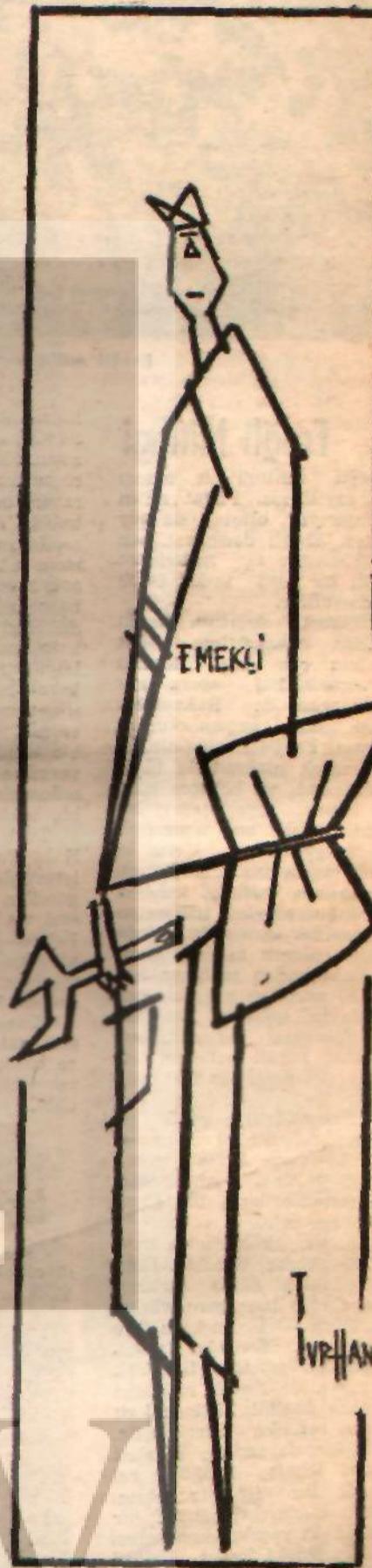
Temel
mesele

Bu neden böyle? Böyle, çünkü Atatürk devrimleri hizmet kaybettigi taristten beri, Türkiye'yi, başta bulunanlar kim olursa olsun, toplumun en muhafazakâr kuvvetleri idare etmektedir. İsmine ister kasaba egrafı deyin ister toprak ve sermaye ağaları deyin, mutlu azmîk deyin, bu kuvvet siyasi hayatımıza hâkim. Çok partili hayat, bir derecede kadar halka sesini duyurma imkânı getirdiği için ileriçi bir adım olmakla beraber, esas itibariyle muhafazakâr kuvvetlerin durumunu sağlamıştır. Bütün siyasi partiler onların nüfuzu altında. Parlamentoda onların türküler çağrılıyor. Bu zümreler, kör ve aptal bir inatla, mevcut istismar döneminin muhafazasını istiyor. Faşist metodlarla; toplumun zinde kuvvetlerini sınırlamayı çalşıyor. Halk, bu adamları şemek, onlara sığınmak zorunda. Halkın adına, iktisadi ve siyasi gücü elinde tutan bu zümre konuşuyor. Halkın geri kalmasını istiyen ve halkı gerici gösterenler onlar. Köy Enstitüler mi? Komünist yatağı! Toprak reformu mu? Kolhoz! Servet beyannamesi mi? Servet düşmanlığı.

Halbuki halk gerici olamaz. Ekmek, iş, okul ve sosyal adalet istiyen halk gerici değildir. Halk, Türkiye'ni muhtaç olduğu şeyleri istiyor. Türkiye anacak halk yararına olarak ve halka dayanarak fırınlama yoluna girebilir.

O halde demokrasının kökleşmesi ve her alanda ileriye atış için, her şeyden önce, halkla devlet arasında giren muhafazakâr mutavassî zümrenin siyasi kudretini kaybetmesi şart. Bu da iktisadi güçün kamuya maledilmesi ile mümkün olacaktır. Ancak köklü bir toprak reformu, çiftçiye istismara tacirlerin ve tefecilerin elinden kurtaracak şekilde ziral reorganizasyonu, devletleştirme hareketleri, halk yılamlarının teşkilatlandırılması ve yüzbinlerce halk çocuðunu, toplum hayatının en yüksek makâflarına getirecek tarzda köklü bir eğitim reformu Türkiye'yi Atatürk'ün ağızı ilerleme yoluna koyacaktır.

Bütün bunları gerçekleştirmek elbet ki kolay değil. Fakat olaylar, fericî kuvvetlerin gücünü günden güne artırmak: İktisadi şartlar gittikçe açılıyor. Halkın gözü açıldığı ölçüde adaletsizlikler tahammûl edilmez hale geliyor. Günlük hasis menfaatlerinden ötesini görmeyen hâkim kuvvetler

meselelerimizi çözmemek aciz. Bu duðrum, geleceðin Türkiye'sini temsil eden toplumun zinde kuvvetleriyle, duðuru temsil eden hâkim zümreler arasındaki gerginliği artırıyor.

Bu aykırı gidiþ, çok daha uzun müddet sürecek. Bu intikalli, halk yılamlarını teşkilatlandırarak hızlandırmaya görevi, toplumu aydınlatmaya düşüyor.

Dogân Avcıoğlu

Ereğli mitingine elliñinde dövizlerle katılan işçiler
Hak peşinde

Ereğli Mitingi

Ereğli mitingi bir basarı sıñık sayılamañ. Fakat mitin gin basarıya ulastığı da söy lenemeñ. Ereğli denemesi, sen dika liderlerine ve işçilerimize, basarılı bir ders teşkil ettiği için önemlidir.

Hükümet doğrusu, Ereğli mitingini başarısızlığa ukratmak için, çok akıllı davran di. Patronlardan sonra işçi temsilcilerini de Bakanlarla birlikte masa başına oturan hükümet, Ereğli mitingenin hizini kesmek maksadıyla tâvîk kâr davrandı ve böylece hareketin hızını yavaşlatmayı bil di. Yukarıdañ bu yunuçak heva, Ereğli Demir Çelik in saatinde yapan işçilerin önemli bir kismının, mitinge katılma sınañ önlenmesiyle tamamlandı. Zonguldak işçileri de büyük bir kitle olarak mitinge katılmak imkânından mahrum kal dilar. El altından gizli bir propagandayla, işçilerin Ereğlide Çelik Fabrikası istemedikleri yayılıarak, Ereğli halkın işçilere karşı duydugu ilgi azal tildi.

Yukarıdañ tatlî yili, alt kademenin baskısı ve kurnazlıkla birleşince, 5 bin işçinin katıldığı miting, uzaklardan gelen sendikacılardan bir gösteri haline geldi.

Bu arada hükümetin usta politikası kadar sendika liderleri arasındaki görüş farkları da haretken başarısını güçlendirdi. Türk - İş Başkanı Seyfi Demirsoy, Ereğlide yoktu. Zonguldaklı sendika liderleri, asikâr şekilde Ereğli mitingenin den yana değildi. Mitinge katılan bazı sendika liderleri de, zoraki bir dayanışma haleti ruhivesi içinde Ereğliye gel mislerdi. Bu isteksiz futum, başarıyı güçlendirdi. Buna bir de mitingenin yapılmasına sebep olan Ereğlideki işçilerin önemli bir kismının ekmeğini kaybetmek korkusuyla, çekimsiz kalması önenince, arzulanın kitle hareketi, bir sendika liderleri toplantısı hüviyetini kazandı. Bu yüzden, evelce kararlaştırılan Morrisson inşaats firmasına karşı yüfürüş bile, yapılamadı. Ancak ertesi gün mitingenin organizatörü Yapı - İş Federasyonu Başkanı Tahir Öztürk'in liderliğinde 150 kişilik bir işçi grubu, tasarlanan büyük yurtivü sü ñok ufkı captâa gerçekles tidi.

Bütün bunlar, sendikalara arasındaki daha büyük bir dayanışmaya ve daha iyi bir organizasyona olan ihtiyaci ortaya

koymaktadır. Hükümetlerin güleryüz ve baskısı ile karışık manevraları, işçi dayanışmasını sarsmamalıdır. Bununla beraber, bu tenkidleri fazla mübaña etmemek lazımdır. 210 sendikanın ve sendika liderlerinin ufak bir kasabada, bir araya gelmesi, herşeye rağmen başarılı bir dayanışma örneği dir. İşçi liderlerinin suurlu konuşmaları da gelecek için büyük bir umit kaynağıdır. Yapı - İş Lideri Tahir Öztürk, Savasta hepimizin olan bu yetene, barista tek başına sahip olmak istiyenlere imkan vermiyeceğiz, diyerek işçi mücadeleşinin manasını güzel bir şekilde ortaya koydu.

Türk - İş Genel Sekreteri Halil Tunç, politikacıların ve işverenlerin dikkatle okuması gereken ilgi çekici bir demokrasi ve kalkınma dersi verdi. Petrol - İş Federasyonu Başkanı Ziya Hepbir, coşkun konuşmasıyla, mitinge heyecan katması bildi.

Kısaca, Ereğli mitingi, başı yolundaki sendikacılığına za basarının kolay elde edilemeyeceğini göstererek faydalı oldu.

Özel teşebbüslerimiz

Özel teşebbüslerin sözçüsü olarak ortaya çıkan ve vaktini YÖN'ün yazılarını tahrif edip ce

vaplandırmakla geçen var manu bir dergi, özel teşebbüslerimizi hakkında ilgi çekici bir yazı yazdı. Yaz: sahibine göre, bir cemiyeti bir sınıf idare edermiş. Bu sınıf burjuva sınıfımız. Hükümet programı, bütün işleri ve toplumu burjuva sınıfının idare etmesini sağlayacak şekilde hazır tamam. Devletin sindi kurduğu ve kuracağı müceselerde yakın bir gelecekte özel teşebbüs devre dilecekmiş.

Yalnız özel teşebbüslerimiz, toplumu idare etmeye henüz hazır değil. Özel teşebbüs alanında çalışan elemen ve buraya yatrılmış sermaye bakımından büyük boşluklar varmış. Bu boşluk önemli değil, devletin yardımıyla çözülmüş. Asıl boşluk, «bu Sektorde henüz gereği gibi特色社会 edememiş olan memlekette ve meslek suuru» imis. Va tanrıverili kimseye vermilen özel teşebbüslerimizde memlekete suuru yokmuş.

Bu yüzde yüz sadıkane özet lemeden sonra, özel teşebbüs sözçüsü itiraflarını okuyalım: «Pakistan bizde bu sınıf, (ş) adam ve sermayedan zümre) bugün iktidarda olan kapitalist sınıfından manevi ve kültürel değerler bakımından geridir. Hattâ organizaşmada ve sunur kazanmakta olan işçi sınıfı karsısında bile, bu bakımından boy ölçülebilcek durumda olup olmazlığı şüphelidir. Bize tilcar, iş ajanı sermayedir; fırınaya

tutulmuş, batma tehtikesi gösteren gemide kamarasına çekilerek, kapıyi kilitleyen ve bu suretle tehil keden kurtulacağım inanı insanı rumundadır. Doğrudan doğrula kendini, servetini, hattâ hayatını ilgilendiren meselelerde bile, tutumu böyle oluyor.

Hangi dâvâyi burjuva, bizde kendine mağlubiyet? Her ne su retle olursa olsun, sadece para kazanmak ve servet toplamak dışında hangi memleket işi, hangi kültür işi onu ilgilendirmiştir? Haydi, Osmanlı İmparatorluğu zamanında oizde bu sınıf yoktu, diye lim. Fakat Cunduruyetten sonra, bilhassa devletçilik sayesinde, devlet tedbirleri veya tedbirlerini sayesinde, nüfuzdan ve fırsatlar dan faydalama sayesinde, nih yet bir miktar da kâlicem hâk kâyle meharet ve zekâsi sayesinde, zengin olan insanlarım eksik degildir. Şimdi burjuva iş adamı, sermayedan sınıfın varlığından bahsedebiliriz.

Fakat bu sınıf, hâlâ memleket ve meslek sunurusuna tam manâsıyla kavuşmuş söylemaz. Hiç bir hârekte rolü ve ilgisi olmamıştır. Hürriyet ve demokrasi, çok parti li rejim, inşâlipler, ihtilâller, fikri ve kültürel hareketler, sosyal meseleler ve dâvâlar, hep bu ce miyete hâkim olmasının özlediği sınıfı dışında oldu. Bugün, asrı devletçilik — sosyalizm ha reketi karşında adamaklı bir mukavemet fikri bile bu sınıfta doğamıyor.

Özel teşebbüslerimizi, YÖN' den pek fazla farklı bir dille tasvir etmeyen özel teşebbüs sözçüsü, sosyalistlerin dejirmenine su tağındı da gayet iyi biliyor: «Şim di bu gerçeki açıklamakla, asrı devletçillerin bizi komünizmden korumak için sosyalizme kavuşturmak istiyenlerin elliñinde bir koz vermiş oluyoruz. Bu durumda özel teşebbüs dayanan bir kalkınmadan nasıl bahsedilebilir? Nasıl hükümet programında bu konudaki beyanlar gerçekeşirilecektir, diyeceklerinden eminiz.

Fakat biz, gerçeki saklıyarak değil, olduğu gibi açıklyarak ga yemeye varabileceğimiz inanıyo ruz». Mersi.

Dünyaada Feyyaz Tokar da, özel teşebbüslerin yenilgisini, günden ilan ediyor. Tokarın gorusu:

«Türkîyenin genç ve kül türli kişilerinden bazılarında Sosyalizme karşı kuvvetli bir eğilim başladı. Bu fikri hâreketin özel teşebbüslerin büyük kısmından dehşetle (maa lesef dikkate değil) izleniyor.

Sosyalist düşünürlerle başkan gözler söyle biraz oðustu rulup aydınlaþa çıkarılmazsa, özel teşebbüs gittikçe kuvvetlenen mücadelede zannederiz za yif kalacaktır.

İste nedeni: bir taraf karşısına çikerilecek her çeşit meselenin karşılık didik didik düzüñüp, gerek savunmasını ge rekesi hâcumunu ilim ve manzûk kanallarına iyice yerlestire rek yapıyor. Diğer cephe, kâh yillardan kararlı cürüttüğü bir komünist mühründe yapısıyor. Ya da lâf ebeligine kacıyor.

Chrysler Rezaleti!

İsviçredekî Chrysler İnternasional Türk Otô imâline baþyor. Müjde firmâsının Umum Müdâlîl J. Russel Longon tarafından açıklandı.

Hükümetin Chrysler'in teklifi ni kabulü üzerine, YÖN bir orta sayfa yaparak, yabane sermaye Komitesinin acele ve yanlış bir iş yaptığı yazdı. Zira Chrysler projesini incelemekle görev lendirilen İstanbul Teknik Üniversitesi Makine Fakültesi hocaları, Chrysler işini tasvip etti yorlardı. Devlet Planlama Teşkilâti Chrysler Projesini reddetmemis ti. Sanayi Bakanlığına bağlı Etibâr Organizasyon Bürosu, projeyi

menfi değerlendirmiþti. Başlangıçta Yabane Sermaye Komitesi de Projeyi tamâmîkâr bulmamıştı.

Kamyon imâli teknik bakım dan kolay ve ekonomik bakımından rantabl bir işti. İmalât bir yerli firma yarılırsa, en azından kamyon başına 600 dolar olan bir eins hava parasından kurtuluna bilescekti. Türk Otomotiv Endüstri A.Ş. rahatça imâlat işini ba şarabilirdi.

Hükümet buhranı sırasında Chrysler mijdesi Çelikbaş tara findan açıklanınca, YÖN bütün bunları uzun uzun yazdı. Fakat ilgili en ufak bir açıklamas yapmak ilzumunu duymadılar. Bütün aklı başında dürüst insanlar in karşı koymuları Chrysler'in International'inden de tabii vaz geçmediiler.

Acaba, Menderes devrinde kinden çok daha fütûrsuz idareciler mi karşı karşıyayız!

Uluslararası Öğrenci Konferansı

Kanada'nın Quebec şehrinde toplanan Onuncu Uluslararası Öğrenci Konferansı, dünya genelindeki öğrencilerin, bâtiln politik manevralara rağmen Hükümetlerden çok daha ilerde olduğunu ortaya koydu. Bi

Bir miting afişi
«Sosyal adalets»

Yapı-İş Federasyonu Başkanı Fahir Öztürk konuşuyor
«Morrison duysun...»

Ismet Sezgin

Necip Mikelamoğlu

Dara gelince devletçi..

yığınlarına dayandırdığı zaman başarıya ulaşılabilir. Mutlu azınlıkla, planlama akınına kürk çekmektedir. Oylar kendilerini zor la kabul ettiene kadar, daha bir müddet akınıya kürk çekercegiz.

İncir - Üzüm Devletçileri

Izmirde Tarihte yapılan bir toplantı, her partiden milletvekili nin ve müstahsil temsilcilerinin aşırı devletçi kesilmesine yol açtı. Aşırı liberal A.P. ni genc miller vekili İsmet Sezgin: «Liberalizm den bu müstahsile fayda geleceği ne inanıyoruz. Devlet müdahalesi olmasa, 15 sene sonra bir kilo incir ihraç edemeyecegiz. Bu gün müstahsil tefecilerin elinde esir olmuştur.» dedi. C.H.P. den Necip Mikelamoğlu: «Devlet hâyatında liberalizmin artik yeri yoktur. Biz her sahada Atatürk ilkelerini uygulamaktayız ve dev letçiyiz. Müstahsilin malının değer lendirilmesi anayasaya teminatı altına dadur. Müstahsil perişan halde bir kurtarıcı bekliyor. Bakanlık, müstahsilin aleyhine çalışmaktadır.» diyerek, A.P. li Sezgini tamamla dt. Alayçırı Bağcılar Birligi Başkanı Hâfît Uyanık ise, Ticaret Bakanına yalvar yakar oldu: «İthalatçılar, mallarımızı bir mirasyedi gibi dış pazarlarda satmaktadır. Sizden rica ediyorum, hiç olmaza bu konuda liberalizmden vazgeçin ve müstahsili korumak için bir Ofis kurun.»

Bütün bu yalvarıp yakarılma ra karşı, liberal olmadığını söyleyen liberal Ticaret Bakanı Muhsin Ete, «Ofis kurmaya memur bula mayız. Sonra fiyat tesbitinin kesin şekilde aleyhinedeyim.» cevabını verdi. Yani Hükümet istismar dâzeninin devamına seyirci kâracaktır. Sadece üzüm ve incirde değil, bütün zıral mahsillerde, ufak çit

ç bir kaç istismacı mutavassitin kölesi dir. Tefecilikte yapan bu mutavassitler, muhtaç köylüye sah ladıkları avanslar ve piyasadaki hâkim durumları sayesinde, çiftçi malını çok düşük fiyatlarla top larlar. Bu istismar düzeni, yıllar dir süren gider. İhracat gibi itha lâta da devlet ve müstehlik soyu lır. Sanayide de işçilerin hâli tadadır. Bütün bunlar, çeşitli züm rellerin teşkilatsız bulunduğu bir mentlekette, monopolistik karakterli özel teşebbüsünün karışımına sonucudur. Bu istismardan kurtulmanın yolu da, emekçilerden yana olan geniç çapta bir devlet cihâle geçilememdir. Sadece üzüm ve üzümde devletçilik hiçbir şey ifade etmez. Sayın milletvekilleri nia ve müstahsil temsilcisinin bu gerçeki anlıyarak, üzüm — İncir devletçiliğinden gerçek devletçiliğe geçmesi ümit edilir. Bekliyoruz.

Ali İpar
Armatör tip

Armatörlerimiz

Hürda gemi meraklısı armatörlerimiz, bir devlet teşebbüsü olan Deniz Nakliyat T.A.S. nin gemilerini göz díkmek bulunuyor. Armatörlerimiz gemilerini yenilemek istiyorlar.

Bizim armatörler, normal za manlarda, eski gemi alıp, kapkaç ticareti yapmayı sever. Hazineye 26 milyon lira borcu olmasına rağmen, pasaportu elinde rahatça yurt dışına çıkan Ali İpar Örneği nia de gösterdiği gibi, armatörlerimiz yaşı gemi alıp, bir iki seferde parasını kurtarmak ister. Nite kim 1946 — 61 yılları arasında gemi yatırımları için ödenen döviz 117 milyon dolardır. Bunun sadec 17 milyon doları özel teşebbübüyle kullanılmıştır. Hafifki bugün ticaret filomuzun 150 gros ton olan büyük gemilerinden meydana gelen kamış 800 bin D.W. tondur ve bunun 500 bin D.W. tonu özel sektörde aittir. Devlet

sektörü gemiernin ortalaması yaşı 13, özel sektör gemilerinin ise 31 dir. Gerek yaşı ortalaması, gerek ödenen döviz miktarı, özel sektör gemilerinin çoğunu önden dol durmuş bûrdalar olduğu ortaya çıkmaktadır. Böyle bir filo ile dış sularda rekabet imkânı yoktur. Çünkü bizde filonun 25 ya şından bliyik kiamının toplam fi loya oranı yüzde 43 tür. Bu oran Yunanistan'da yüzde 17, İtalyada, yüzde 20, Fransa'da yüzde 5 tır. Dünya ortalaması ise yüzde 12 dir. Bizdeki yükseklik özel sektör gemilerinin yaşılığından ileri gelmektedir.

Gemicilikte bir geminin ömrü 25 veya en fazla 30 yıl olarak kabul edilir. Özel sektör gemileri nin ortalaması ömrü, bu yaşı geçmiş bulunmaktadır. Halbuki Deniz Nakliyatı T.A.S. modern ve yeni gemile rile, dış piyasalarda rekabet ede bilmekte ve kâr etmektedir. Son yıllarda bu kârlar 40-50 milyon lirayı bulmuştur. Dünyada navlun krizinin had bir sahaya eriştiği 1961 yılında bile bu işletme az da olsa kâr etmiştir. Eski gemilerle ticaretin güçleştiğini gören, özel armatörlerimiz, şimdi bu kâra göz dikmiş bulunmaktadırlar. Üstelik Deniz Nakliyatı ye ni gemilerini almak için bir mazere te de sahip degiller. Özel armatörlerimiz, «Devlet bu işi yapamıyor. Birakın biz yapalım» da di yemiyorlar. Ama yine de yeni gemileri istiyorlar. Özel armatörlerin, istemekten yana doğrusu hiç bir sıkıntısı yok. Devamlı şekilde Hükümeti zorlayarak, vergi indirmi istiyor, gemileri verin diyorlar. Gelgelelim Deniz Nakliyatın önemli mikarda borçları var. Dünyada navlun krizi olduğu için kârlarıyla bu borçları ödemekte güçlük çekmektedir. Armatörler bu borçları devlete bırakıp, «İlle de gemiler» diye diretiyorlar. Bakalım devlet ne yapacak? Bekliyoruz.

Öğretmînler bölmek istiyenler

Ankara Öğretmînler Derneği Başkanı Mustafa Cura, bir bildiri yayınıarak, gerici ve gölgenin hüviyetini açıkça ortaya koydu. Bildiriye göre, öğretmenler komünistlik damgası vurulmuştur, meğer bir kâsim aşağılık yozaların eseri degilmiş, bir kâsim öğretmenlerin terlibiymiş. Bakın gerici ve bölgeli Cura neler diyor:

«Bize öyle geliyor ki, öğretmenlere komünistlik damgası vurmayı yeltenenlerin sözleri de bu kişileri şefirinden sevindirmektedir. Çünkü meslek topluluğu içinde küçük, fakat organize bir grup kesik eden bir kâsim meslekgârlarını bu sâyede devamlı olarak birbirlerine bağlı tutmayı başarmaktır ve gitmekçe de safları sıkıştırılmaktadır. Yani bu cırık israfları zaman zaman târiklerle bâzat kendi leri zeşiv ederek, sonra bunu, safları birbirine yapıştırın ci mento yerine kullanmaktadırlar. Demek ki meşhur Senatörler, târiklerle teşvik eden bir kâsim öğretmenlerimiz. Bunu da meşhur Senatör değil maalesef bir öğretmen söylüyor.

Başkan Cura'nın marifetleri bu kadarla da bitmiyor. Köy Öğretmenleri Dernekleri Federasyonuna catıbor, Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonun öğretmenleri temsil etmediğini söylüyor ve yeni bir teşkilat kurmaktan söz ediyor.

Köy Enstitüsü sistemini görevde dönlüş sayan bu sayan bu sayın başkan bölgeli değil de kim bölgeli?

İlahâ İthalâtçılarımız

İlahâ ağalarının, Milli Birlik idaresinin, İlahâ fiyatlarını ucuzlatmak ve halkın muhtaç olduğu İlahâ İlahâları piyasada bulusdurmak için giriştiği başarılı mücadele yüzünden canlarının çok sıkıldığını ve Sağlık Bakanlığının bu mücadeleyle başarıyla yürülen idealist personeline karşı savaş açtıklarını yazmıştır. Neticede Mütteşâr Nusret Fîşek, muavini De mir Erel, Zat işleri Müdürü Bedrettin Selçuk ve Tıbbî müstahzarlar Genel Müdürü Sadi Bilginsoy vazifelerinden uzaklaşmış veya

kesin bildiği bir gerçek bir defa daa belirtti: «Devlet Sektörün de işçilerin durumu daha iyi dir.»

Bu vesileyle Lâstik-İş, Der by Lâstik Fabrikası ile ilgili bazı vesikalalar yayınladı. Fabrikanın aşıkgözlükleri hiç bir hudut ta nimâni idarecileri işçilerden kazaya ukrarsam kababat be nim, Fabrika İşime her zaman son verebilir. Sendikaya aidat ödemiyeceğim gibi taahhütnâmeler alıyorum. Bu untanç vesikalârını aynen yaylıyorum. BİRİNCİ BELGE:

«Çalışmamda olduğum makînenin, nasıl kullandığımı, nele rin tehlikeli olduğunu, çalışırken ne şekilde hareket edeceğini, ne lerin yapılması ve nelerin yapılmaması ve nelerin yapılması İlâzim geldiğini gördüm ve ustam dan dinledim. Böylece makine çalgalanırken bir kazaya uğramama imkân yoktur. Herhangi bir kazaya uğradığını takdirde bu ka za benim ihmâlim ve dikkatsizliğinden doluyu olacaktır. Simdiye kadar çalışmamda olduğum randimanı düşürmeyece güm ve aynı randimanı kusursuz olarak vermemi ve kazadan dolayı da mes'uliyetin şâhâsına ait ola cağımı şimdiden kabul ve taahhüt ederim.

Sahit Sahit Taahhütnâmeyi veren.»

Fabrikaya alınacak işi yu kardı, taahhütnâmeyi doldurmakta ve ilerde doğacak kazadan pesin olarak kendisi sorumlu tutulmaktadır.

KİNCİ BELGE:

İŞ AKDİ

«Çalmak üzere iş talep ettiğim Derby Lâstik fabrikasında mevcut işin ..... ay sürecek ve bu müddetin bitiminde hiç bir kayıt ve şartta bağlı olmaksızın İşime son verilecegi, işin mahiye ti icabı bu müddetin fabrika müdürü yetince kısaltılabilcegi be yan edildi. Ben bu yazılı teknî müddetin bitiminde veya fabrika müdürü yetinen kısaltılıkları bildirdi. Tarihten itibaren işimize son verileceğini ve hiç bir hiraza hak

Sadi Bilginsoy

İlahâ ağalarının hedefi

dürlüğünde muvakkate çalıştırılan bir memurun asli vazifesine iade si ile o makama ihtisas sahibi bir zatın getirilmesinden daha tabii ne olabilir? Gerek bu nakil, ge rekse Sağlık Bakanlığından yapıla diğer bazı nakil ve târikler, Büyük Millet Meclisinden güven oyu almış Hükümetin bir uzu tarafından, tedvire memur olduğu işin sefaleti bakımından kanun yollarдан geçişlere tekemmi ettirilmiş iken bu hâdisede ecza fâicerlerinin rol oynadıkları nasıl ileri sürülebilir?»

Bu sözleriyle bizim ağalar, kendilerini ele vermiyorlar mı? «İşin selâmeti» bakımından ehliyetsiz memur işinden uzlaştırmış... Bakanlık bu konuda hiç bir şey demiyor, bakanlıkta işleri bakanlıkta iyi bilen İlahâ ağaları, bu konuda uluorta aksamlar yapıyor! Yarabbi ne günlerde kaldık!

Rıza Kuas

İnönü'ye karşı belgeler

zum olmadığını peşinen okuyarak kabul ve imza ederim. Sol El Başparmağı imza Sahit

Fabrika böylece işçiyi istedigi zaman atmak hakkını kazanmaktadır. UÇUNCU BELGE:

«Derby Plastik Fabrikası Müdürlüğüne:

Türkiye Lâstik — İş Sendikâsına aydan aya taahhüt ettiğim ve tarafımızdan kesilerek kendilerine verilmesini rica ettiğim senâka aldatımın bundan böyle ke silmemesini rica ederim.

Bu belge zorla işçilerle imza atılmakta ve işçilerin sendika ile işçilerin kesilmesine çalışılmaktadır. Lâstik — İş Sendikası dumru bir dosya halinde Çalışma Bakanı Bülent Ecevit'e aktetti miştir. İşte böyle, Savin İnönü,

YÖN, 15 AUGUSTOS 1961

Muhsin Ete
Liberallığı reddeden liberalAli İpar
Armatör tip

Başkan Cura'nın marifetleri bu kadarla da bitmiyor. Köy Öğretmenleri Dernekleri Federasyonuna catıbor, Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonun öğretmenleri temsil etmediğini söylüyor ve yeni bir teşkilat kurmaktan söz ediyor.

Köy Enstitüsü sistemini görevde dönlüş sayan bu sayan bu sayın başkan bölgeli değil de kim bölgeli?

Geziyi, İnönü yerine, Çalışma Bakanı Ecevit yaptı ve her

öğretmenlere saldıranlar

Amadolu köylerine serpilmiş ombinlerce ülkücü insan, köy çocuğu, kasaba çocuğu, hepsi de, fakir ailelerden gelme. Kimisi öğretmen okullarından, kimisi Kör Enstitülerinden yetişmiş, köy kalkınmasına, köylünün uyuymasına kendilerini adamışlar. Rübe istemiyorlar, nisan istemiyorlar. Atatürk'ün yolunda, sessiz, mütevazı calışıp, didinen gerçek milliyetçiler bunlar. Bu halk bizim halkımız, bu çağışkan, bu esilmış insanlar bizim kanımızdan deyip, onlara ıskı olmaya çalışıyorlar. Onların karnı tok, zırhı pek, insan gibi yaşamamızı istiyorlar. Bu uğurda, dövülyorlar, evleri yaklıyor, öldürülüyorkar. Gazete sütunlarında, Büyük Millet Meclisi kürsülerinde hakarete uğruyor, Komünistlikle itham ediliyorlar. İhtilâl Hükümeti onlara sarılıyor, dağ demiyor, taş demiyorlar, ihtilâlin anlamını anlatıyorlar köylülere. Sonra Anayasaya hazırlanıyor. Yine seferber oluyorlar. Anayasayı tanıyorlar, sevdirdiyecek. Siyasi partiler ancak muhalefette iken taflı sözler söyleyiyorlar, bu ülkücü öğretmenlere. Sonra iktidara geçince de onları unutuyorlar. Eğitim seferberliğine girdik deniyor. Bu irfan ozdusunun kumandanı olması gereken Millî Eğitim Bakanı maliyetiyle birlikte Parise sefaya gidiyor, ordu kendi başına dövüşüyor. Kara rahlularla, cehaletle, sömürcülerle dövüşüyor tek başına. Sesini duyurmak için Ankara'da Atatürk Bulvarında sessiz yürüyüşe çıksa, Devletin polisinin coplarıyla karşılaşanı. Desiksiz, yaradımsız savasın, gönülleri vatan ve millet sevgisiyle tutuşan bu gerçek milliyetçilerin seslerine ne zaman kulak vereceğiz?

İste, öğretmenlerin durumunu gösteren bir kaç örnek:

— Köyü Başöğretmeni idim. Eşim de aynı okulda öğretmendi. Bu köyde zengin bir sülale ile, çok fakir köylüler oturur. Buraya verildiğim zaman, köylüler kuz çocuklarını ilkokula göndermezler, zenginler ise toptekün okulu ve öğretmeni istemelerdi. Ağanın her emri bir nás, küstahça ahlaksızlıklar ise, aşağılık duygusu içinde bulunan bir kısım köylülerce bir masahariye sayılırdı. Bu köyün fakirlerini köye kalkındırmaya imkân yoktu. Toprakçısdılar. Yapılacak yegane şey, çocukların okula ve şehirde çıraklığa yollamaktı. Ben de öyle yaptım. 13 yaşta ilkokuldan mezun olan kuz erkek 250 den fazla öğrencimden 30-40 kadarı hariç, hepsinin geçimini köy dışında bir işten sağlamaya yollarını açtım. 30 erkek, 19 kız öğretmen, 35 ebe, 15 hemşire, 16 assubay v.s. hep bu 13 yıl içinde yetişti. Şehri kasabayı düşündeden köye yerleşmeye karar verdik. Dört odalı bir ev yaptıktan kendimize, döşedik, dayadık.

Bir gün köyün ağası kardeşimin karısına zorda tasallu kalktı. Aleyhinde dava açtı. Ağanın iyezocuğu D.P. İl Başkanı bir avukatı. Mahkûmîyeten kurtulmanın tek çaresi davacıyı, dâvasından vazgeçirmekti. Köye yerleşmiş olduğum için, beni başka yere atırmak tehdidine bulunarak, mağdur akrabamı dâvadan vazgeçirmemi sağlamaya çalışılar. Vaadlerde bulundular, tehdit ettiler. Hepsini reddettim. Sonra Haziran 1959 da Millî Eğitim Bakanı Tevfik İleri vilâyeti geldi ve D.P. İl Başkanı'nın misafiri oldu. 2-3 gün sonra, hiç bir idarı karar yok iken, görülen lüzum üzerine başka vilâyetin (.....), (.....) kazasının İslâmlar köyüne tayinim çıktı. Karımı ise eski yerinde alykoyarak beni yuvamdan ayırmışlardı. Yol parası almadan gidip yeni görevime derhal başladım. Tatil gelince, ümit içinde bu haksızlığın düzeltmesi için Ankara'ya gittim. Vekil dinlemedi, müşteşar olmas dedi. Suçlular ise, istenen feragat temin edersem, bütün tayinlerin iptal ettirileceğini, eşimle birlikte

Zor ama keyifli mücadele

Fransız mizahçısı, General Sarı dö Gol'un rejimine Sarokrasi adını takmış. Bu nüktenin çağırışında, bir yandan Generallik kılıç adını anarken; öte yandan Diktatörlük filmiyle ünne ün katmış büyük komik Sarı'yı hatırlamamak imkânsız.

Sarokrasi bugünkü Fransız demokrasisini ne derecede kadar ifade edebili bileyim. Ortadaki hakikatler sunlardır: Fransa, dö Gol idaresinde normal parlamente düzenlenenden ayrılmıştır. Bu bir gerçekdir. Ama gerçek olan bir diğer nokta daha vardır. Bütün demokratik müesseselerinin sağlam kaleleri ile, hele basın hürriyetinin geleneklesmiş güzel çizgile riyle Fransa eski hürriyetlerini gene devam ettilermektedir.

Üstelik, General dö Gol idaresinde, Cezayir meselerini halletme yoluna gitmiştir Fransa... Bu demektir ki, büyük İhtilâlin beşiği, kendisi için bir leke teşkil eden Cezayir sömürgecililiğinden vazgeçmek sağduyusunu göstermiştir. Hürriyet tükirlerinin kaynağı Fransa böylece tarihinin kendisine yüklediği sorumluluğu rotasına geç de olsa girmesini bilmigdir. Memleketi gerici, sömürgeci, yobaz kuvvetlerin muka vemetleri kırılmış, aydınların kabası ve halkın sağduyusu Cezayir utancının daha da devam etmesine müsaade etmemiştir.

Milletlerin tarihleri ile milletlerin gelecekleri arasında bir büyük sosyal bağıntı olduğu iddiası boş değildir. Her milletin tarihinde başka başka oehrelerle ortaya çıkan ikili tensirler vardır. Fransa'da Cezayir'i sömürmek İtalyen büyük menfaat grupları, ordu içinde faşist unsurlarla işbirliği yaparken ve el altından gizli ordu tehdît getesini bestelerken; Fransa tarihine, hürriyetlere, gerçek demokrasije inanan İleri kuvvetler bir büyük ve getin imtihan geçirmiştir.

Sonuç: Cezayir dâvâsi, heri ve aydınlik ölçüleri savunan aydınların başarısı ile bitmiştir.

Milletlerin hayatında güç ve getin anlar vardır. Bu getin anlarda her şeyin imkânı gibi göründüğü, bütün quis yollarının karardığı devirde umutsuzluk ve karamarsık bulutları insanları sarabılır. Memleketin kendine hâkim olan iktidâr kuvvetlerinin geriliğii yaninda kireçleşmiş kuvvetleri memleketin istikbalini düşünenlerin cesaretlerini peşinen kırabilir.

Bütün mesele bu gibi hallerde mücadelenin bütün ağırlığı yükselenerek ve hattâ mücadelenin ağırlığından keyif duyarak calısmasını bilmektedir. Mücadeleñin ağırlığı ve zorluğu ancak mücadeleñin şerefini artırır. Kolay elde edilen başarıların milletlerin hayatında hiç bir olumlu sonucu ulaşmadığı yerde ve yabancı tarihlerin sayfalarında yazılır.

Bugün Türkiye, İki büyük tarihi akımın tartışmasında geleceğe doğru kaderini çizmektedir. Bu tartışma ya normal demokratik düzen altında sürer, ya da demokratik düzenin dışına çıkar. Bu bir ayri konudur. 27 Mayıs'a normal yolla rıca ettiğimdir. Şimdi parlamentolu bir rejimde aynı tartışma devam etmektedir. Mesele nedir?

En kalın çizgileriyle söylemek gerekirse mesele sudur: Türkiye ya Osmanlı İmparatorluğunun son çağlarında kabul ettiği yolu seçecektir. Ya da Atatürk İhtilâlinin ilk çağlarında kabul ettiği yolu seçecektir.

Türkiyedeki insanlar, tercihlerini, bu iki yönden biri

te eski yerimde bırakılacağımı söyleyordular. Gene reddettim.

27 Mayıs İnkılâbi oldu. İmtihanlar bitince Köyime döndüm, aydın kılıçları olan eski öğrencilerimle gruplar halinde köy köy dolasıp, İnkılâbi tanıttım. Bir köye yoken, 1. Temmuz 1959 gecesi evim bütün eşyalarıyla birlikte kasten yakıldı. Yangın bakır kapları bile eritti. Yangın sırasında köyde olmadığımızdan bir tek esya bile kurtaramadık, sırtımızdaki elbiselerle kalakaldık. 4 çocuk, iki de karımı, ben, iki ihtiyar kadın peder ve valide ve bir de baldız, cem'ân dokuz nüfus, gâşirdik kaldık. Yangının faili bütün köyce malum, ama, herkes korkuyor, söylemiyor.

Eşim dostunun geçmiş olsunlarıyla derde çare bulunmuyor. Sosyal yardımına ve sosyal güvenlik bide ne zaman başlayacak. Daha, ne kadar yıl eszmeliğimiz sürüp gidecek? V.s. v.s...

Bir öğretmen karisından mektup: Eşim Düzici Köy Enstitüsünden mezun olduktan sonra tam 10 yıl köylerde calıştı, Kendisi muhalefet partisine karşı olan sempatisini saklamadı. Bu yüzden menfur iktidârın zulüm ve

İçin kullanmak zorundadır.

Bugünkü sosyal ve iktisadi büyüğün politika mizan — bir kaç iyi zivâr değişiklik dikkate alınmazsa — Osmanlı İmparatorluğunun son çağlarındaki manzaradan türlü bir görünüşü olduğunu kimse iddia edemez. Meşrutiyet iktidârlarının felsefesini benimsemış bir Türkîyenin kâsihîn dayız. Tanzimattan beri siyasi tarîhimizde süregemiş değişiklikler dikkat takip edenler, ekşî yolu millet ve hâkîta değil, yabancı sermaye sağlanmakta bulan him — him Osmanlı politikasını zamanımızda iktidârında da sezeceklerdir. Bir kılıç azılığının silindeki sermaye oyuncularıyla bir büyük millet topluluğu kalkınabilir tutulan yol doğrudur. Ama «Tâbi ekonomi»lerin şimdîye kadar hiç bir az gelişmiş ülkeyi yükselteceği görülmemiştir. İktisadi siyasetini yabancılardan kurulu bir «Konsorsium»un direktiflerine göre ayar İlyan Türkîyenin muhafazakâr iktidârını, Meşrutiyet Türkîyesinin yabancı şirketler karşısında İldâkülm iktidârları ile mukayese etmemiz çok değildir.

Baxı kimse bu milletin hayatında Atatürk İhtilâlinin getirdiği fikirlerle artık yer olmayaçğını, zira Atatürk İhtilâlinin bir geçis safhası olduğunu iddia ediyorlar. Buna göre Atatürk İkilemlerine dönüs neredeyse bir siyasi irtica sayılıacak.

Bu bağana ifşa yanyaptır. Eğer bu milletin hayatında Ataturk devri bir rüya değilse, Türkiye muhakkak Ataturk devrimlerinin gösterdiği rotaya girecektir. Çünkü Ataturk İhtilâlinin geçip gitmiş bir tarîh safhası değildir. İskâbale uzanan İleri fikirlerin, irâa kuvvetini kazandığı bir devirdir. Bu fikirlerin yenden irâa kuvvetini kazanması kaçınılmaz bir olaydır. Çünkü Osmanlı İmparatorluğunun kâsihîsi siyasi ve İktisadi gruplara dayanarak yürütülmek istenen her politika bir zaman sonra iflâs etmeye mahkûmdur.

Atatürkçilik muhalefeti muhakkak iktidara geçecektir. Çünkü Türkiye'de Atatürkçilik uzun yillardan beri muhalefettedir. İktidâr daima gerici ve muhafazakâr kuvvetlerin elinde kalmış Ataturkçüler de bu iktidârlara muhalefet yoklukla segmiglerdir. Bugün igin de doğmuş bir şey yoktur.

Bu muhalefetin kolay şartlar altında yürütülmeyecektir. İktisadi kudret gerici kuvvetlerin elindedir. Bunlar ellerindeki bütün imkânları seferber etmişlerdir. 27 Mayıs'a kadar her türlü İleri fikirin tartışması yasak edilmiştir. 27 Mayıs'tan sonra içine düşülen büyük boşluk ve umutsuzluk bu yasaklamaların sonuçlarından doğmaktadır.

Mücadele getindir. Çetin olduğu ölçüde de zevkli ve olumlu Türk aydının omuzlarına düşen sorumluluk milâde delenin getin olması yüzünden bir kat daha artmaktadır. Tipki râvundular uzadıkça nefesi arian bir boksör gibi, bu keyif ve macerâ sâniyesinde hiç dövüşmek gereklidir.

Zira rakipler zaman uzadıkça nefes darlığına tutulacaklardır. Eğer demokrasiye inanıysak, eğer hürriyetlere inanıysak, eğer halka inanıysak, eğer insanlar arasında eşitlik ve adalet prensiplerine inanıysak buntarın mücadelene niçin inanıyalım?

Bir fikre gerçekten inanan kişi o fikrin mücadelelesine inanmazsa gerçek aydın söylemeyecektir. Omuzlarımıza düşen sorumluluğu taşımasının bilmezsek mücerret düşüncelerimizle övünmege hakkımız yekur.

Hı yoktu. Öldü, o da bitti. Öldüğü zaman asıl maaşı 35 idi. 19 ay geçti aradan. Emekli Sandığından merhum emeklilik keseneklerini bile almadık. Defalarca, sözli ve yazılı müracaatta bulunдум, hep atlattılar. Şu günlerde çok sıkıldık. Emekli keseneklerini biran önce gönderebilirseniz, minnettar olacağım. En büyüğü yedi yaşında 3 tane kızım var. V.s. V.s...

Başa bir köy öğretmeninin mektubundan:

• 1954-55 ders yılında Muhtar okulla hiç ilgilenmemekte, hâlit soğuk havalarda çocukların titresirken, köy büyçesinde okul için para olduğu halde, okulun bu ihlâyacına kulaklamamı tikiyordu. Çok soğuk bir gündü, çocukların ve iki bayan öğretmenin arkadaş soğuktan titresirken, muhtaşa biraz gönderip, biraz odun yollamasını istedim. D.P. li muhtarın canı sıkılmış olacak ki, yanına vähi hayvanlar için hükümet tarafından verilmiş tüfekle mücerret köy ziraat korucusunu alarak sunfuna girdi. Niyetini bilmemiş için hüsne niyele karşıladım. Fakat, Muhtar Niyazi pür telâz seri bir dille diğer öğretmenleri istedim. Ben de, okulun bir işi için görüşecek zannederek, Bayan öğretmenleri çağır-

dim. Onlar gelince, sınıfın içinde ve öğrencilerimin karşısında, -ulan boğacı çocukları, yeteneklerini arhak söylemeye hakarete başladı. Durmadan küfrediyordu. Sözleri o zaman tütüğümüz zabıta aynen vardır. Yanındaki korucuya da, -daha ne duruyorsun- diyerek 4. sınıf odasında öğrencilerin ve öğretmenlerin önünde bana silah çekti. Bu durumu gören Bayan öğretmenlerden birisi bayıldı. Diğer de dışarı çıkarak, -adam öldürüler- diyerek halktan yardım istedi. Öğretmenin feryadına yetişenlerin yardımını ve araya girmesiyle bir ölüm tehlikesi önlemedi. Durum derhal zabıta testi etti ve 3 öğretmenin incacını taşıyan bir yazı ile Kaymakamlığa bildirdik. Bir jandarma onbaşı gelerek ifade aldı. Ama, ikildar partisi ileri gelenleri harekete geçerek muhtarları kurardılar. Kaymakam Nizamettin Erkmen, devrin Çalışma Bakanı Hayrettin Erkmen'in kardeşi idi.

Hükümet programında yaraların sarılacağı kayıtlıdır. Her devirde Türk öğretmeni yaranamamıştır. Öğretmenlerin yaralarını saracak bulunmamıştır. Bu memleketimize?

Öğretmenlere yapılan tecavüslere günden güne arınlık adır. Bu mesele Hükümete, ne zaman ciddi bir şekilde ele alınacak, soruyoruz.

BASIN

Kârların çalışanlara dağıtılması piyasayı canlandırır

Arab Observer'de yayınlanan aşağı daki yazıyı okuyucularımızın inceleme sunuyoruz:

1961 Temmuzunda alınmaya başlanan tedbirler Birleşik Arap Cumhuriyetin de sından meyvalarını vermiye başlaşıyor. İmzalı firmaların kazançlarının bu yıklarda işgilleri temetti hisselerinin de memurlarla resmi ilişkileri hız metillerine dağıtılmıştır. Misir'daki sosyalist hareketin çok tarafsız faydalalarını gösteren bir örnek teşkil etmektedir.

Geçen hafta içerisinde işgillerre bu şekilde ödenen parının beş milyon Misir lirasına baliğ olduğu tahmin ediliyor. Geri kalan şirketlerin hesapları da ilan edildikten sonra işgillerle bir o kadar daha ödeme yapılacağı anlaşılmaktadır.

Aşında bu gelir dağıtımını, başlıyalı hemen 10 ay olan sosyalizm hareketinin den sonra memleketi işgillerle tanınan imtiyazlarını pek küçük bir kısmını teşkil etmektedir.

Sanayi işçileri için teşkil olunan asgari ücret sistemi sayesinde, bu sekilde çalışanların gelirlerinde 10 milyon Misir liralık bir artış olmuştur. Bundan önce sanayi işçilerinin gündeligi 12 P.T. kadar düşük olabiliyordu. Asgari ücret sisteminin tabiiğinden sonra asgari gün delikler iki misinden fazla bir artış kayderek 25 P.T'e yükselmıştır.

Fazla mesai ücretlerinin asıl günde işçilerle karıştırılması ve günlük çalışma süresini 7 saatte indiren kanunun uygulanması ile genel olarak işçi kitesi 6 milyon Misir lirası fazla gelir elde etmiştir. Genel devlet bütçesinden memurlara temetti olarak verilen 4,5 milyon Misir lirası tutarındaki ilave ödemeler bunun dışındadır.

1961 Temmuzunda alınan tedbirlerden bu yana Misir işçisinin sağladığı kazanç para olarak değerlendirildiğinde 25 milyon Misir lirasından daha az de değildir.

İşgiller ve memurlara dağıtılan bu küçümsenemeyecek meblağ piyasada derhal bir canlılık uyandırmaktan geri kalmadı. Bayram tatilinden önceki hafta içinde, eskisine nazaran piyasada devre den para miktarındaki artışın 7 milyon dan daha fazla olduğu hesap ediliyor.

Sosyalist tedbirlerin sağladığı avan tajlarından faydalanan Misir'lıların banka lardaki tasarruflarında da artış olmuştu. Merkez Bankası ile Posta Tasarruf Bankası yetkililerinin bildirdiğine göre, bahis konusu hafta içinde mevduat 3.375.000 Misir liralık bir artış kaydetmiştir.

Esnaf, piyasadaki bu bareketi kayda değer bulduğunu iddialı. Kahire'deki büyük mağazalardan birinin müdürü iyi cins pahalı mallara işçilerin de ilgi göstermeye başladığını söylemiştir. İşçi sınıfının eskiden lüks saydığı hal, yünlü kumaş, oyuncak ve mobilya egyptasına karşı duyuğu talep büyük ölçüde artmış ve ödemeler hep peşin paraya yapılmıştır.

İşçilerin karılarına ve kadın işçilere daha fazla ziyaret egyptası satılmıştır.

Bu gelişmeler üzerinde tanınmış iş tısaçı ve sosyologlar da fikirlerini söylemeli.

İşçi sınıfının gelişimindeki artışın piyasayı harekete getireceğini savunan iktisat nazariyesinin doğruluğu, Misir'da gelir hisselerinin ve istihsal temettülerinin dağıtımını takip eden haraketli alış ve satışa isbat edilmiş bulunuyor. Şurası muhakkak ki, işçileri ellerindeki para derhal tedavüle intikâl etmeye ve alıcı verişi hareketlenmesine büyük ölçüde tesir etmektedir.

Aynı üniversite iktisat bölümünden Dr. Muhammed Hilmi Murat ise fazla para sarfının fiatlarında bir yükseltme eğilimi doğurmasından endişelenmek te ve çare olarak da, sendikaların da yarıda her çeşit haberiyle vatandaşların dan istifade edilerek, ilâve gelirlerinin bir kısmını tasarruf etmeleri hususuna işçilerin ikna edilmesini, tavsiye etmektedir. Dr. Murat, işçilerin ilâve gelirlerinin büyükçe bir kısmının istihlâk maddelerine doğru kanalize edileceğini umuyor ve fazla para sarfının piyasadaki etkilerini karşılamak üzere, vergi tabi olmayan egypta fiatlarının sıkı bir şekilde kontrolunu gerekliliyor. Böylece fiat yükselmesine mânî olunacaktır. Fakat bunun yanında piyasada bol miktarda mal bulundurmak da lazımdır. İktisat Bakanı Dr. Kaysuni, Birleşik Arap Cumhuriyeti'nin yeşil iktisadi kuruluşu üzerinde konuşturan, «Memleketin kendi ihtiyaçlarının ve mahalli şartlardan doğmuş olması, iktisadi sistemimizin özelliğini teşkil ediyor» demiştir. İktisat Bakanı konuşmasında şu açıklamaları da yapmış

«İktisadi sistemimizin gayesi hiç bir hakimiyet ve istismar zi taşımayan bir cemiyet kurmaktır. Bu cemiyete sadece eşit imkân ve eşit dağıtım şekli hâkim olacak; ferdi mülkiyet ve özel teşebbüs faaliyetlerine istismar ve inhişardan tamamen ayırmaları şartıyla müsaade edilecektir.»

«İktisadi politikamız, toplumun menfaatini, özellikle doğulukun mephasafine en iyi hizmet etmemişi gözeten tedbirlerin alınmasını gerektirmektedir.»

«Ekonomik kuruluşumuz, sosyalist görüşümüzün gerçek aynasını teşkil eder. Bunun icaplarını söylece belirtebiliriz: — Geçmiş devrin bozulmuş kötü tabiat ve usullerini yasak eden bir mülkiyet sosyalizmi. — Adil dağıtım. — Millî servet ve gelirin artırılmasına hizmeti geçen herkesin hayat standardının İslahı. — Herkesin faydalaması için istihsal amâzi derecede artırılması makâsı ile bütün sektörler arasında sıkışılık saglayacak şekilde istihsal sosyalizmi.»

Misir ekonomik politikası da adil dağıtım prensibinin uygulanması sayesinde dedir ki, işçilerin kendi emeklerinin mahsûlünden adil bir şekilde pay alma hakkını tanımlamıştır. Misir işçiler bu haklarından şimdi artık cömertçe istifade etmeye başlamışlardır.

Bir ücret kavgası

Bir bayazar, okuyucularından soruyor:

«Asgari ücret komisyonlarının birinin, kârda mı, zararda mı, bin mi basar on bin mi, hiç bir şey düşünmek sizin İzmir gazetelerinde çalışan, velevki ortaokul diploması bir muhabire bittiği en az aylık nedir, bilir misiniz?»

Okuyucularının tahminlerini altüst edeceğinden, inanamayacağlardan emin olarak hemen ekliyor:

«1200 Lira!»

Arkasından da bir hazır itiraf:

«Verebilen verir, veremeyenler arasında bir muvazaadır, gider!»

Gerçekten, «Gazetecilerin Asgari Ücretlerinin tesbitine müteallik talimatname» gereğince 1961 Kasımında İzmirde toplanan Askeri Ücret Komisyonu, İzmir'de çalışan gazetecilerin asgari ücretlerini, Yazı İşleri Müdürü 2000, İstihbarat Şefi, Büro Şefi, Sekreter 1500, Muharrir 1250, Foto muhabiri, muharrir, mütercim 1000, telsizci, musahib ve ressam 800 lira brut olarak saptamıştır.

Karar karşısında gazete işverenleri adeta panik kapılmışlar, bir fikir içsisi, bir gazete işvereni ve üç devlet temsilcisinden kurulu komisyonun oy çokluğu ile aldığı kararı bozdurmak için ekonomik ve siyaseti bütün olağanlıklar seferber etmişlerdir. Fakat, İzmir Gazeteciler Sendikasının israrlı kovuşturmazı ve Danıştay'ın kararı sayesinde işverenlerin tertipleri sonuç vermemiş, asgari ücretler 1962 Mayısında yürürlüğe girmiştir.

Bu asgari ücret kavgasının içü zü nedir?

Kayga, biz fikir içsileri için, birinci plânda tüm işçilerin emeklerinin karşılığının alabilmesi kavgasının bir aşamasıdır. Bunun yanında bir de gazeteciliğin meslekleştirilmesi, Dördüncü Kuvvetin önemle oranlı bir seviyeye ulaştırılması kavgası vardır.

Komisyonda sapılanasın ücretler, emeğin tam karşılığı değildir. Çünkü, İstanbul Ticaret Odasının, geçim endek sine göre, bir ailenin geçim için 994 Lira 67 Kurus gereklidir. Asgari Ücret Yönetmeliğine de «Asgari ücret, gazeteciye bir çalışma günü karşılığı olarak ödenen ve gazetecinin normal gıda, mesken, giyim, sağlık, yatacak ve aydınlatma gibi zarurî ihtiyaçlarını karşılayabilecek kifayette olan bir ücret tir. Denilmektedir. Su halde, komisyona, en kıdemli gazetecileye dahi asgari 994 Lira 67 kuruş aylik net geliri karsılık yatacak bir ücret takdir etmek zorundadır. Bu miktarın altında sapılanasın ücretler ise, emeğe hakkını vermemek demektir.

Öte yandan, asgari ücretlerin saptanmasında, gazeteciliğin meslekleştirilmesi yolundaki leten dileğimiz de kavgamız yönü vermiştir.

Atay, «Voleyki ortaokul diploması bir muhabir...» diye fikir içsini hâlde degersiz, insanca yaşama ücretine lâyk olmayan bir kimse olarak tanıtmakta ve aynı zamanda gecece 900 lirayı adeta insanmasına imkân olmayan bir ücret telâkki etmektedir..

900 lira... Fikir içsilerine vermekten kaçındıkları halde işverenlerin bir gecede bir kaç misli zevkleri uğruna harcamaktan çekinmediği miktar...

Oysa, basın hürriyeti sahre gazzeler üzerindeki kanunu, idari ve ekonomik baskılı kaldırılmak değil, aynı zamanda gazetelerde çalışan fikir içsileri ne ekonomik serbestlik tanımakla sağlanabilir. Bu gerçek 27 Mayıs Devrimden sonra daha iyi anlaşılmıştır.

Nitekim, M.B.K. tarafından fikir içsilerini teminat altına almak maksadıyla çıkarılan 212 ve 195 sayılı kanunlar bu zihniyetin eseridir.

Bu kanunlara karşı çıkanlar ve bir muhabire ayda 900 lira net ücreti çok görenler, bahşıs nev'inden aylıklarla gazetelerine her halde «Ortaokul diploması» ndan başka muhabir bulamazlar ve Türk halkoyuna daha kaliteli gazete sunamazlar.

Bu işverenler, komisyon kararının Çalışma Bakanlığının intikalinden sonra seferber olmuşlar, bu arada, Çalışma Meclisinde fikir içsilerinin bir çok haklarını reddeden tutumuyla diğer gazete işverenlerinin dahi hayretilerine sebep olan eski CHP'li bakanlardan Şevket Adalan asgari ücret kavgasını bir parti meselesi haline getirerek Bülend Ecevit'e baskı yapmağa başlamıştır.

Eski bir fikir içsisi olmasına rağmen, bu baskular karşısında Çalışma Bakanı Bülend Ecevit, ücretlerde kendisini de indirmeye yapacağını İzmir Gazeteciler Sendikası temsilcilerine söylemiştir.

Tam bu sırada bir Danıştay kararı, asgari geçim seviyesinin çok altındaki ücretleri dahi makaslamaya yönelik tertipleri iflas ettirmiştir. Altı yıl önce Çalışma Bakanının mahalli komisyonda sapılanasın ücretlerin keyfi şekilde değiştirilmesi üzerine İzmir Gazeteciler Sendikası tarafından açılan dava, 1962 Ocak ayında Danıştay Sekizinci Dairesince «Bakanlığım ücretlerde ve ücret ödenecek kişilerin başka görevlerde bulunup bulunmaması yolunda bir değişiklik yapmak suretiyle karara dönük kanunun açık hükmüne aykırı»dır. Hükmün açıklığı karşısında Çalışma Bakanı, işverenlerin baskısıyla ücretleri indirmesine imkân olmadığına göre, gerekerek komisyon kararını altı ay geçikme ile aynen onaylamak zorunda kaldı.

Bunun üzerine C.H.P.'nin İzmirdeki organı Sabah Postası başta olmak üzere diğer gazeteler, özel toplantılar düzenleyerek fikir içsilerini patronlarına bazı fedakârlıklarda bulunmaya davet etmişler, hatta zorlamalarıdır. İzmir muhabirleri bu asgari ücretin kapsamına giren İstanbul ve Ankara gazeteleri işverenler de, Milliyet Gazetesi haric, İzmirdeki işçilerin yolunu tutmuşlardır.

Bay Atay, başmakalesinde bunu: «Verebilen verir, veremeyenler arasında bir muvazaadır gider!» diye açıklıyor.

Muvazaa... Yani damaklı doğus! İşçi yine eski ücretleri alacak, fakat bordroyu yeni asgari ücret miktarları üzerinden imzalayacak. Böylece, işveren bir fedakârlık yapmadan, ceza görmek ve resmi flândan olmak tehlikinden kurtulacak.

Ya işçi muvazalı bordroyu imzala maya yanaşmazsa? Onun gözdesi çoktan verilmistiş: İmzalamazsan, işte kapı!

Verebilen verir, veremeyenler arasında bir muvazaadır gidermiş!

Verememek yok! Yok, çünkü Çalışma Bakanı asgari ücretleri synen onaylamak zorunda kalınca Bakanlar Kurulundan İzmir gazetelerinin resmi flândan kontenjanlarını genişleten bir karar çıkararak gelirlerinin artırmasını sağlamıştır.

Eğer işveren yeni asgari ücreti uygunluyor ve muvazaa yolunu tutuyorsa, işçeye intikâl ettiğimiz üzere resmi flândan gelirine yapılan zamlar haksız olarak gazete patronlarının kesesine gitmektedir.

İşte, işçi kitlelerinin sesini duyurma başlaması karşısında surf satış endişesiyle işçilere davalarına ve sosyal adalet edebiyatına gazetelerinde lütfen yer verenlerin içiyü!

İşte memleketin en kültürülü işçiliklerini dahi aylıkları açtırmadan doğusunu zorlayan ve kanunu hâljarından eden patronlar, hükümetin sevgili patronları...

Doğan ÖZGÜDEN

ISA SOSYALIST MI?

Isanın toplumlar üzerindeki etkisini yorumlayan yazarlar bu devrimin sosyal konularındaki görüşünü muhelyif yönlerele ele almışlardır. Bir kısmı sadece din çerçevesi içinde kalmış ve genel olarak doğmaların dışına çıkmamışlar, diğerleri daha derinlere giderken İsa'nın sosyal bir devrimci olduğunu ileri sürmüştür. Bu iiharla, «İsa sosyalist mi?» dedığımız zaman ortaya yeni bir fikir atmış olmuyoruz. Hakikate fikir eskidir ve bize düşen doğruluğunu araştırmaktır.

İngiltere'de Hristiyan Sosyalizm hareketi, 1848'de bastırılan Chartist ayaklanmasından sonra teşkilatlandı ve Broad Churchmen diye adlandırılan bir grubun propaganda faaliyeti ile eiddi olsak başlamıştı (1).

Maurice, Kingsley, Ludlow ve daha başkaları hristiyanlığın endüstri ve ticaret alanındaki hakimiyetini temin etmesini istemekle kalmamışlar, sosyalizmin Ondokuzuncu Yüzyılda meydana gelen hakiki hristiyan inkâbi olmasının arzulanmışlardır. Kingsley, Incelin yanlış yorumlanarak fakirleri hizaya getirmeye yaradığını ve «ağır yük taşıyan hayvanların yükleri hizaz daha artırlıken onları sakin tutabilmek için verilen bir tutum exzaz, gibi kullanıldığı iddia etti. Fakir halkın sefaletine dayanamayan bu aydlılar, muhafazakâr hristiyanlıkla bağlı hoş sanayiciliğe hilecum ederek hodgânlık ve rekabet yerine «İncil ikeleri» olan fedakârlık ve karşılıklı dayanışma esaslarını savundular. Sanayide işçilerini hissesi olmayan ve kâr bölüşmesi yapılmamıştı. Derhal kooperatifleri eklendiler, üretim ve tüketim kooperatifleri kuruldu ve modern kooperatifliğin enes olan Sanayi ve Ortaklık kanunu 1952 de yürürlüğe girdi. 1900'lerden sonra harekete geçen Sosyal Hristiyanlığı ve Militant Kilisesi, hayatı devam ettiren araçların komün tarafından ortaklaşa kontrolünü talep etmeler ve hristiyanlığın ekonomik ifadesinin sosyalizm olduğunu iddia edecek kadar ieri gitmişlerdir.

Bu cereyanlara paralel olarak Fransa Gounelle ve Philip gibi aydlılar ve Almanya'da Tiedt, Naumann, Blumhardt ve Burkhardt, genel olarak sosyalizm hristiyanlığın mantık neticesinde durrusular. Amerika'da 1849 da James Weyman'ın ve sosyalizmin esaslarında arasındaki benzerliği iddi etti ve 1889 da Bliss'in liderliğindeki altında Hristiyan Sosyal Cemiyeti kuruldu. Cemiyet liderleri ekonomik ferdiyette bulun neticesinde meydana gelen zenginler hakimiyetine, devlet köleliğine ve sanayideki işçiler giddetle hücum ettiler. Dündan sonra gelen Rauschenbach ve Niebuhr de aynı tema üzerine eğildiler.

Ondokuzuncu yüzyılda yeni ve eski dünyalarda ortaya atılan bu fikirlerin bir esası var mı idi? Sosyalizm hikâyenin hristiyanlığın tabii bir neticesi mi idi? Hristiyanlığın ve Sosyalizmin amaçları bir mi idi? Bu soruları cevaplandırmak için eski zamanlara, İsanın doğduğu memlekete ve hattâ milâttan evvelki devirlere gitmemiz lâzımdır.

Milâttan evvel ikinci yüzyıldır İsrail büyük sarsıntılarla sahne oluyordu. Yabancıların istilâsi, Yahudilerin arasında anlaşamaları, Yahudi krallarının post kavgasına düşmeleri, dîne ve sosyal yapıda bîlyâk çatıklär meydana gelmesi bazı tekâlifere sebep olacak kadar eiddi

bir durum yaratmıştı. İşte bu genel doku içinde milâttan evvel ikinci Yüzyılın ortalarında İsrailde Esene dedigimiz yeni bir Yahudi mezhebi meydana geldi. Eseneler, Lüt gölünün batısında yerleşmişlerdi fakat sonraları İsrailin her tarafına yayıldılar ve anlaşıyor. Tutumlarına bakılırsa, mevcut dönemin tam bir tepkisi oldukları görülmüyor. Sebt gündüne saygı, dişdarlık, kudsyet, adalet, evde ve şehirde düzen, iyi ile kötüyü ayırmak, Allah fazilet ve insan sevgisi bu mezhebin başheba ilkeleleridir (2).

Hayvanları kurban olarak kılınmazlar, kölelikle şiddetle mücadele ederler ve ziraat yaparak sulhperver sanat işleriyle meşgul olurlardı. Bu sayede Eseneler her zaman, müslük davranışları, eşitliği sevmeleri, ile ün salmışlardır. Mamaflı bütünlükler yukarıda sıfatname iyi shâlik kuralarını az farklarla da olsa insanlara telkin ederler. Esenelerin bu futunu bîzde fazla hayret uyandırmayabilir. Bununla beraber Esenelerin diğer toplumlardan ayrılan ve bizim için çok ilgi çekici olan bazı özellikleri vardır.

Eseneler manastır hayatı yaşamadıkları halde belirli yerlerde koloniler halinde yaşarlar. Bu kolonilerin erzak deposu topluluğun üsterek malı olduğu gibi giyim eşyası da ortaklaşa kullanılır. Her bîz kazanımı koloninin ortak hazine, sine teslim ettilerken sonra herkes namına buradan müssâflar yapılırdı. Eseneler kendi mezheplerine eit başka kolonilerden gelinen kardeşce kargılarlar ve işçilerine bedava olarak dağıtan ortak yemeği onlara paylaşırlardı. Sahislerin mülkiyet hakları yoktu ve nadîce kazançlarla deşîl koloniye girekeren, bütün servetlerini de ortak hazineye verirlerdi. Esene kolonilerinde çalışmak mecburiydi ve şafakla beraber iş başı yapan işçiler topluluğun seçilmiş lideri tarafından vazife verilirdi. Herkes güne batincaya kadar vazifesinin başında çalışmaya mecburdu. Bu toplumda çalışma meselesinin bir plana bağlandığı anlaşıyor. Hattâ o kadar planlı hareket ediyorlardı ki yemek dağıtılrken her işçeye ancas kendişine yetecek aşarı miktar hesaplanarak verilirdi. Bu hayat tarzi Esenelerin bir komünist (3) topluluğu olduğunu meydana koyuyor.

Eseneler aynı zamanda bir Din bilginleri, Esene mezhebi ile ilk hristiyan kiliseleri arasında esaslı benzerlikler olduğunu bir sürelen beri bilinirler ve hattâ bu iki teşkilatın başlangıçta birleşik olduğundan şüphe etmek için bazı kuvvetli deliller olduğuna da inanıyorlardı. F.M. Gross Jr., Esenelerle ilk hristiyan toplulukları arasında «çok sıkı bağlar, olduğunu (4) belirtiyor. Hemen aklımıza doğruluk hocası geliyor, acaba doğruluk hocası ve İsa aynı mı? Böyle bir ihtiyâl var fakat ispat etmek güç, sonra arada zaman bakımından düzensizlikler var. Esenler bilginlerde bu hususta katî bir gey söyleyemiyorlar. Mamaflı İsanın gelişini müddeleyen vaftizci Hazreti Yahya'nın bir Esene olduğu iddialarından (5) bahsedenler olduğu gibi Yahya'nın Esenelerden olduğundan şüpheli deyilemeyeceğini (6) iddia edenler de var. İsa ile Yahya aynı devirlerde yaşamışlar, Yahya İsa'yı vaftiz etmiş ve Esenelerin kehanetini doğrulayacak şekilde İsa'yı «yaşa meschedilen» demisler. Her ikisi sonradan hristiyanlık diye ortaya çıkan hareketen en ünlü iki unsuru olmuşlardır.

Bir gün adamın biri İsa'yı gelp, «Ey Müslüman ebedi hayatım olması için ne yapayım?» diye sorduğu zaman aldığı cevap çok açık olmuştu: «Eğer kâmil olmak istersen, git nen varsa sat ve fakirlerle ver.» (13).

Nese Deris

O halde biri Esene oluyor da diğer neden olmuyor? Bu bir araştırma mevzu olabilir, fakat bu konuya burada daha fazla temas etmeyeceğiz çünkü ilk hristiyanlar Eseneler arasında ispatı daha kolay olan önemli benzerlikler var.

Her iki teşkilatta üyeleri bir araya toplandıkları zaman bâllara -Coğuluk- denir. Coğuluk -Onikiler- i secerdi. Onikiler İsrailin 12 kavmine temsil ederdi. İsa on iki şâkirini seçtiği zaman onların bir iç halkla olduğunu ve İsrailin 12 kavmine hakimlik yapacaklarını söylemiştir. İlk hristiyan kiliselerinde onikiler esaslı bir yer ısgal ederler. Her bîz topluma vaftiz âdeti vardi. Eseneler kendilerine bir «Şef-Nazır» seçerlerdi. İlk hristiyan Kudüs'teki kilisenin başına aynı anlamba «Adil James» i getirmiştir. Esenelerde olduğu gibi ilk hristiyanlarda da her şayi mişterkti. Sahsi servet ve kazanç ortak hazineye teslim edilir ve toplumun ihtiyâclarına göre sarfedilirdi. İlk hristiyan toplumunda servet ve kazancı ortaklığını mevcut olduğu inciden de anlaşıyor (7). «İman edenlerin cemaati tek yürek ve tek can idi ve big biri kendisinin olan goller için hemim demiyordu; fakat her gey olsalar işin mişterkti. Aralarında yoksul kimse yoktu, zira tarıları veya evleri olanların hepsi onları satıp, satılmış olan şeylerin bedellerini getiriyorlar ve resullerin ayağıları önde koyuyorlardı ve her birine ihtiyâseme göre dağıtıldı.

İsanın menşesi, yaşadığı ortam ve kendine seçili arkadaşları incelersek bu kuvvetli şahsiyetin halktan çıkan ve halka hitap eden bir lider olduğunu görüyoruz. Babasının marangoz olduğu söylenen İsanın doğusun varlıklı bir insan olmadığı anlaşıyor. Yeni doğan bebeğet yemeklikte yatan, kundağa sarılmış çocuk (8) diye bahsedilmesi de gösteriyor ki, İsa yemlik gibi oldukça fakir bir dekor içinde gözlerini dünyaya açmıştır. İsa vaftiz eden ve peygamber Mesih, olarak gelişini müddeleyen vaftizci Yahya mütevazi bir hayat yaşadı, «deve üşülden esvabı ve belinde deriden kuşağı vardi, yediği çekirge ve yaban balı idi.» (9). Resullerin bir kısmı balıkçı ve biri gümruk memuru ve bunlar «okumamış avadan adamlar» di (10). Bu hakikatlerin hepsi İsa ve etrafındaki fakir halktan kopan bir parça olduğunu göstermektedir.

O devrin zengin mîtegallibî sınıf ile avam arasındaki sosyal uçurumların tabii bir neticesi olarak çok sıkı bağlar, olduğunu (4) belirtiyor. Hemen aklımıza doğruluk hocası geliyor, acaba doğruluk hocası ve İsa aynı mı? Böyle bir ihtiyâl var fakat ispat etmek güç, sonra arada zaman bakımından düzensizlikler var. Esenler bilginlerde bu hususta katî bir gey söyleyemiyorlar. Mamaflı İsanın gelişini müddeleyen vaftizci Hazreti Yahya'nın bir Esene olduğu iddialarından (5) bahsedenler olduğu gibi Yahya'nın Esenelerden olduğundan şüpheli deyilemeyeceğini (6) iddia edenler de var. İsa ile Yahya aynı devirlerde yaşamışlar, Yahya İsa'yı vaftiz etmiş ve Esenelerin kehanetini doğrulayacak şekilde İsa'yı «yaşa meschedilen» demisler. Her ikisi sonradan hristiyanlık diye ortaya çıkan hareketen en ünlü iki unsuru olmuşlardır.

Bir gün adamın biri İsa'yı gelp, «Ey Müslüman ebedi hayatım olması için ne yapayım?» diye sorduğu zaman aldığı cevap çok açık olmuştu: «Eğer kâmil olmak istersen, git nen varsa sat ve fakirlerle ver.» (13).

Bakınız ne kadar ilgi çekici bir ifade; adamın bütün servetini satmasını ve fukaraya dağıtmamasını emrediyor, yani kâsası mülkiyet hakkından vazgeçiyor. Bu noktada, sahi mülkiyeti tamamen reddeden Esene tarikatını hatırlamadan ve bu tarikatla İsa arasındaki bir benzerlik olduğunu temas etmeden geçmemecem.

İnciden buna benzer daha bir çok misaller almak, meselâ mâmîetteki sarrafların kasalarını İsanın devirdiğini ve saire nakletmek mümkünindir. Kanâatîce zenginlik ve zenginlere karşı İsanın tutumu yukarıda sözü geçen misallerle yeterli kadar bellidir. Yalnız bir nokta henüz tamamıyla aydınlanmamıştır: Bir insan sadece zenginlik düşmanı olduğunu için biz elân ona sosyalist diyebilir miyiz? O halde vandalizm de bu anlama girmez mi? Ya Hindî «Fakirler», onlar da mı sosyalist? Mesela, toplum ekonomisine devletin geniş ölçüde hakim olmasının şahî olmasının beklenemesi. Mesela, toplum ekonomisine devletin geniş ölçüde hakim olmasının beklenemesi. Mesela, toplum ekonomisine devletin geniş ölçüde hakim olmasının beklenemesi.

Araştırmalarımız burada bitti. Şimdi biz İsa'yı sosyalist diyebilir miyiz? Muhakkak ki 20 yüzyıl evvel yaşayan bu devrimci, Yirminci Yüzyıl sosyalizm görüşüne sahip olması beklenemez. Mesela, toplum ekonomisine devletin geniş ölçüde hakim olmasının beklenmesi. Mesela, toplum ekonomisine devletin geniş ölçüde hakim olmasının beklenmesi. Mesela, toplum ekonomisine devletin geniş ölçüde hakim olmasının beklenmesi. Mesela, toplum ekonomisine devletin geniş ölçüde hakim olmasının beklenmesi.

cevabı okuyalım: «İsa dedi ki: Allahın melekâtu sizden alınacak ve onun meyvalarını yetiştiirecek bir millete verecektir. Cevap tahminimiz gibi çıkmadı, hattâ aksine bir ifade var.

«Meyvalarını yetiştiirecek bir millet, ten bahsediliyor, iste o millet kimse Allahın melekâtu, yani Allahın maddi ve manevî hazineleri, ona verilecektir. Şimdi malsahibi orasını kırslayıp başka memlekete gittigine ve meyva yetistirmek için en küçük bir zahmete katlanmadığını söyle bahsi geçen «millet» malsahibi olmasa gerek. Halbuki işçiler toprak üzerinde kalın ve meyvaları yetistirmiştir. Demek ki Allahın hazineleri iste bu millete yani toprak üzerinde bilfiil çalışanlara verilecektir.

Araştırmalarımız burada bitti. Şimdi biz İsa'yı sosyalist diyebilir miyiz? Muhakkak ki 20 yüzyıl evvel yaşayan bu devrimci, Yirminci Yüzyıl sosyalizm görüşüne sahip olması beklenemez. Mesela, toplum ekonomisine devletin geniş ölçüde hakim olmasının beklenmesi. Mesela, toplum ekonomisine devletin geniş ölçüde hakim olmasının beklenmesi. Mesela, toplum ekonomisine devletin geniş ölçüde hakim olmasının beklenmesi. Mesela, toplum ekonomisine devletin geniş ölçüde hakim olmasının beklenmesi. Mesela, toplum ekonomisine devletin geniş ölçüde hakim olmasının beklenmesi.

Büyük zenginlikle koyu fâkirliğin yan yana yaşaması neticesinde bir reaksiyon olacak oraya çıkan Esene teşkilâtı, sahi mülkiyet hakkını kaldırır. mecburi çalışma esasını kabul etmek, toplum için müşterek bir hazine kurup herkese ihtiyacına göre dağıtmak suretiyle cemiyetin ekonomik gücünü şâhsârların elinden alarak kamuya mal etmiştir. Esenelerde çok benzeyen ilk hristiyanların aynı ekonomik düşüncelerle hareket ettilerler aratı tarihi bir hakikat olarak kabul edildiğini göre hristiyanlığın büyük ilham kaynağı olan İsanın bu görüşün başheba savunucusu olduğunu kabul etmek ıscap eder. Hakikaten genel tutumun itibâriyle halkın hayatına mukayese etmeye imkân olmediği gibi; el terzârlarının bile lajîyi kiele gelismeydiye bir devirle, makînalaymakın doğan ekonomik problemlerinin hal çerçevesini arzayan devrimi kıyaslamaya da hakkımı yoktur. Buna beraber, yaşadığımız zaman ortamı içinde İsanın ileri sürdügü fikirler, halka yönelik ve zengin mîtegallibenin ekonomik baskısından kurtulmak isteyen bir tutumun bariz işaretlerini taşımaktadır.

Büyük zenginlikle koyu fâkirliğin yan yana yaşaması neticesinde bir reaksiyon olacak oraya çıkan Esene teşkilâtı, sahi mülkiyet hakkını kaldırır. mecburi çalışma esasını kabul etmek, toplum için müşterek bir hazine kurup herkese ihtiyacına göre dağıtmak suretiyle cemiyetin ekonomik gücünü şâhsârların elinden alarak kamuya mal etmiştir. Esenelerde çok benzeyen ilk hristiyanların aynı ekonomik düşüncelerle hareket ettilerler aratı tarihi bir hakikat olarak kabul edildiğini göre hristiyanlığın büyük ilham kaynağı olan İsanın bu görüşün başheba savunucusu olduğunu kabul etmek ıscap eder. Hakikaten genel tutumun itibâriyle halkın hayatına mukayese etmeye imkân olmediği gibi; el terzârlarının bile lajîyi kiele gelismeydiye bir devirle, makînalaymakın doğan ekonomik problemlerinin hal çerçevesini arzayan devrimi kıyaslamaya da hakkımı yoktur. Buna beraber, yaşadığımız zaman ortamı içinde İsanın ileri sürdügü fikirler, halka yönelik ve zengin mîtegallibenin ekonomik baskısından kurtulmak isteyen bir tutumun bariz işaretlerini taşımaktadır.

(1) Encyclopaedia Britannica, 1957, Cilt 5, sayfa 639

(2) «The Meaning of the Dead Sea Scrolls», A. P. Davies, Signet Key Book basımı, sayfa 63

(3) Encyclopaedia Britannica, 1957, Cilt 8, sayfa 718

(4) F. M. Cross Jr., «The scrolls and the New Testament», Christian Century, 1956

(5) Encyclopaedia Britannica, 1957, Cilt 8, sayfa 719

(6) A. P. Davies, The meaning of the Dead Sea Scrolls, Signet Key Book basımı, sayfa 119

(7) İncil, Resüllerin İstemi, 4:32

(8) İncil, Lukaya göre 2:14

(9) İncil, Mattaya göre, 3:4

(10) İncil, Resüllerin İstemi 4:15

(11) İncil, Lukaya göre, 18:24

(12) İncil, Lukaya göre, 6:29

(13) İncil, Mattaya göre, 19:16

(14) İncil, Yakubun mektûbu 5:1

(15) İncil, Mattaya göre, 21:33

KALDOR RAPORU

Nicin Gizlendi?

Herkesin anlıyacağı dile

KALDOR RAPORU

Hükümetin açıklamaktan kaçınlığı Kaldor Raporunu, herkesin anlıyacağı şekilde sadeleştirerek yayınlıyoruz. Rapor, sosyal adalete yer veren verimli bir vergi sisteminin nasıl olması gerektiğini göstermesi bakımın dan ilgi çekici. Yazında dünyaca tanınmış vergi uzmanının iste dikleri ile hükümetin yaptıkları arasındaki farkı bulacaksınız.

Kalkınma ve vergi

Kalkınmayı hızlandırma bakımın dan vergilemede iki farklı görüş vardır. Birinci görüş, yatırımlarına ve kalkınmanın yetersizliğini, yatırım yapmayı teşvik edecek faktörlerin yokluğuna bağılar. Bunun için bu görsünüzün sahipleri, devlet gelirinin azalmasına al dırmadan vergi tâviziyle, yatırımların artırılabilmesini ileri sürerler.

İkinci görüş, yatırımların ve kalkınmanın yetersizliğini, kaynakların kiti olu şunda ve tasarruf hacminin düşük bulunmasında arar. Bu görüşün sahipleri vergi yoluyla, artırılabilcek kaynakları çoğaltmaya çalışırlar.

Kanaatimce, Türkiye için doğru olan ikinci görüştür. Türkiye'de, kalkınmanın hizini tayin eden faktör, yatırımları teşvik edici tedbirlerin yokluğu değil, kaynakların kılığıdır. Tasarruf hacmi düşük olduğu için az yatırım yapılmaktadır. O halde hızlı kalkınma, fazla tasarruf de mektir. Fazla tasarruf ise, istihlakte gönüllü olarak önemli bir değişime beklenen miyeceğine göre, vergileme ile mümkün değildir.

Birinci görüş, ancak tasarruf hacimleri yüksek olan A.B.D. gibi memleketler için doğrudur. Bu memleketlerde, kalkınmayı kârlı yatırım imkânlarının azlığı frenler.

Bu durumda, vergi gelirlerinin azaltılması pahasına da olsa yatırımları teşvik edici tedbirler almak faydalıdır. (Yatırım indirimleri gibi teşvik tedbirleri, A.B.D. için doğru, Türkiye'ye yonichtır.)

Türkiyede, vergi gelirleri bugünkü ihtiyaçları karşılamaya yetmemektedir.

Kanaatimce Türkiye 1963 te, yekün vergi gelirlerini, 1961 e göre aşağı 3,5 milyar fazla ile 10 milyara çıkarmayı hedef ittihaz etmektedir. Bunun bir kısmı, devlet gelirlerindeki normal artışlarla karşılanacaktır. Fakat yine de devletin ek vergilerle en az 2 milyar T.L. yeni gelir sağlaması gerekmektedir.

Ziraatın vergilendirilmesi şart

Yıllık yüzde 7 gelisme hedefi için, milli gelirin yüzde 18 i yatırımlara ayrılmaktır. Bu hedefe erişilmesi, istihlak edilen gelirin milli gelir içindeki oranını yüzde 3 oranında kısmayı gerektirmektedir.

Vergilerde adalet ve eşitlik düşünceleri hizmet kaynaklarının esas itibarıyle, hizmet istihlakının kısıtlaması yoluyla sağlanmasını emreder. (Mesela yüksek gelir gruplarının istihlakının kısıtlaması gibi) Bununla beraber, yüksek gelir sınıfları na konan ilâve vergiler, gerekli kaynakları sağlamaya yetmez. Zira artan yatırım, artan istihdam demektir. Artan is-

tihdam ise, işçilerin satın aldığı malların çoğaltılmasına ihtiyaç gösterir. Bu malların en başında, vasıt bir işçinin harca mallarının 2/3 ünү veya daha fazlasını teşkil eden gıda maddeleri gelir. Fazla yâzım için gıda maddeleri istihsalının artırılması şarttır.

Bundan başka, kalkınma, nüfusun nüfuzun surette artan bir oranının ziraat dışı faaliyetlerde kullanılmasını gerektirir. Ziraat sektörü, sanayide ve bîzneller alanında kullanılan bu nüfusun ihtiyacı karşılamazsa, kalkınma düşünlü lemez. Başka bir deyile, ziraat mahsul fazlasının (ziraat sektörünün kendi istihlakından artı kalan istihsal) devamlı bir artış göstermesi, kalkınmanın temel şartdır. Yalnız, ziraat sektöründe ekonomik mî sevvikler, sanayi ve ticaretteki gibi işe mez. Gıda maddelerinde görülecek bir kritik istihlak artırmayabilir. Hatta ana gıda maddeleri fiyatlarındaki bir yükselme, çiftçilerin yiyecek istihlaklarını çoğaltma

latına yol açarak ve çalışma arzularını ki sarak, gıda maddelerinin piyasaya ayrılan miktarını düşürebilir. Ayrıca birinci de recede bir ihtiyaç maddesi olan gıda fiyatlarının, diğer mallara nazaran, çok yük sek olması düşünülemez. Böyle bir tema yıl, sadece enflasyon yaratır.

O halde, bir taraftan ziraat verimi yük seltmeyi gözetlen tedbirlerle mutlak öncelik tanımak, öbür taraftan ziraat dışı faaliyetlerde çalışan nüfusun gıda ihtiyacını karşılamak için, ziraatın vergilendirilmesi zaruridir. Çünkü ancak, ziraat sektörün doğrudan doğruya vergilendirilmesi, kalkınma için gerekli tasarruf miktarını arzu edilen ölçüde artıracaktır.

Sosyal kurumları ve ekonomik şartları tamamen farklı memleketler, mese lâ Japonya ve Rusya, iktisadi kalkınma larının finansmanında büyük ölçüde ziraat sektöründe başarılı bir şekilde uygulanmıştır. Ziraatte vergi kaçırılmak çok kolaydır, İngiltere ve Amerika'da şu husus gayet iyi bilinir ki, ticari faaliyetlerinde kâr eden kimse (mesela borsa simaları gibi) kârını satın aldığı çiftliklerde göstergeleri zararları kapatarak vergi kaçırırlar. Bu sebeple, yeni ziraat gelir vergisi nın hasılatı, hâli hazırda tahminlerin çok altına düşebilir. Tahminler gerçekleşse bile, ziraattan alınan vasıtazız vergiler, safi ziraat gelirin yüzde 1'inin biraz üstünde kala caktır. (Hükümet bunu bile çok bulmuş olacak ki Melen tasarısı, ziraat gelir vergisi ni sembolik hâle getirmektedir) Bu da, başlangıçtaki düşüncelerin işi altında çok düşük rakamıdır.

Ziraat, iktisadi kalkınmaya gerçek ten katılacaksa, ziraatın vasıtazız vergi tere iştiraki 1 milyar liraya çıkarılmalıdır. Bu takdirde dahi, ziraatın vasıtazız vergilerin yükü, safi ziraat gelirin sadece yüzde 5,7 sine ulaşabilecektir. Halbuki aynı anda maas, ücret, serbest meslek ve işletme kazançları gibi gelirlerde, vasıtazız vergilerin yükü, resmi tahminlere göre yüzde 12,5 olacaktır.

Ziraatten 1 milyar lira vasıtazız vergi alınması belki güçtür, fakat zaruridir. Şayet kalkınma planı gerçekleştirilecekle, halkın ekâkarının, böyle bir vergi mükellefiyetinin şart olduğunu er veya geç kabul etmesi lâzımdır.

Nasıl bir ziraat vergisi?

Ziraatten milyarlık gelir ancak islah edilmiş bir arazi vergisi yoluyla sağlanabilir. Teklif şudur: 67 ilde, son beş yılın or bölünerek temel değer hesaplanmalıdır. Bu miktar, o ildeki ekilen arazi miktarının bölünerek istenen değer hesaplanmalıdır. Arazi belki kalite ölçütlerine göre sınıflandırılarak, temel değere göre filîl değerler tesbit edilmelidir. Filîl değerler, allenin sahip olduğu arazinin yekün miktarına göre, mü-

lumlarda düşük fiyatlar uygulamak suretiyle yapmıştır.)

Türkiyede ziraatın durumu

Osmanlı İmparatorluğunda, devlet gi derlerinin hemen bütün yükü zira atın üzerindeydi. Bu yükün hafifletilmesi ve köylü sınıfının coğulluluğunun durumu nüfus iyileştirilmesi, Cumhuriyet İnkılâbı son büyük başarılarından biridir. Yalnız, son 20 yıl içinde durum değişmiştir.

Bugün ziraat sektörün hemen hemi vergilendirilmemiş olduğu ortaya çıktı maktadır. Ziraat sektörün net geliri, milli gelirin yüzde 42,5 una eristiği halde, ziraat bütün vasıtazız vergilerin ancak yüzde 0,8 ni ödemektedir.

Vasıtazız vergilerden de, ziraate düşen pay yüzde 20-25 civarındadır. Vasıtazız ve vasıtazız vergiler bir arada hesaplanınca, ziraat sektörün devlet gelirlerine iştiraki 1/10 dan veya azami 1/8 den fazla de gildir.

Başa bir deyisle, sanayi, ticaret ve hizmetler sektörlerinde, gelirin yüzde 20-25 i vergi giderken, ziraat gelirde bu oran yüzde 4-5 ten ibarettir.

Bu durumun belli başlı sebeplerinden biri, 1936 dan beri yenilenmemiş olan toprak değerlendirilmesine dayanan arazi vergisinin aynısını olmasıdır. Arazi de gerlerinde 1936-60 arasında ortalama 50 misli artış olmuştur. Arazi vergisinin de artış ise 2,7 misli kalmıştır. 1936 da arazi vergisi, toplam vergi gelirlerinin yüzde 4 ünű teşkil ederken, 1960 ta sadece yüzde 0,3 e ulaşabilmektedir.

Ziraatte gelir vergisi olmaz

Kaldor ne istiyor?

Politikacılarımızın ırmacı görmüş gibi ürkütləri Kaldor Raporu, aslında vergi adaletini sağlamaya ve kalkınmayı hızlandırmaya yönelik, aşırılıklardan kaçınan ciddi bir dökümandır. İşte, Maliye Bakanının «Sosyalist temayülü» diyerek gözden düşürmek istediği Prof. Kaldorun tavsiyeleri:

- Ziraat alanında, çiftçi ailelerinin yüzde 83,5 u vergiden muaf tutulmalı, geri kalan yüzde 16,5, azami yüzde 15 oranında bir cins müterakki arazi vergisi ödemelidir. Böylece sağlanacak 1 milyar lira, sâfi ziraat hasılanın ancak yüzde 6 sına erişmektedir.
  - Servete dayanan vergiler konușmadıkça gelir vergisinin adaletsizlikleri düzeltilemez ve geniş çaptaki vergi kaçaklığı önlenemez. Servet Beyannamesi usulü, bir servet vergisi ile takviye edilmekçe müessiriyet kazanamaz ve uzun ömürlü olamaz. Bu sebeple:
    - Küçük esnaf için, gayrimenkuller, ticari değerler, stoklar v.s. toplamından borçlar düşürüldükten sonra kalan servetin net değerine oturtulan yıllık bir vergi düşünülmelidir.
    - İsveçte, bazı Avrupa ve Skandinav memleketlerinde, Hindistan ve Seylanda uygulanan yıllık bir servet (veya sermaye) vergisi, gelir ve kâr vergilerine tamamlayıcı olarak ele alınmalıdır. Böyle bir vergi, kaçakçılığı önlemek ve sosyal adaleti gerçekleştirmek için büyük üstünlüklerle sahip tır.
    - Maaş ve ücretler aleyhine ve servet sahiplerinin lehine durum yaratan çeşitli sermaye kazançları muafiyetleri kaldırılmalıdır.
    - Serbest meslek kazançları, işletme ruhsatnamesi adı altında maktu bir vergiye töbi tutulması veya fertler arasında dağıtımlı meslekî teşekkülere bırakılmak şartıyla genel bir mükellefiyet tesisi düşünülmelidir.
  - Dünyadeki bütün memleketlere nazaran çok düşük olan kurumlar vergisi oranı yüzde kırka sıcakılmalı, fakat kaynaktan tevkif sistemi, kârların 1/3 üne inhisar ettirilmeli dir.
  - Filen mevcut olmayan veraset ve intikal vergileri ölen

anlı olacak uygulamalardır. Hedef, safları hâsiyanın içinde 6 unu vergilendirilmesini sağlayacak şekilde çizilmelidir. Mevcut Türkiyede ailelerin içinde 83.5 u 10 bin aranın altında ortaya çıkarır. Bunlar eğlence mevzu tutulabilir. Geriye kalan içinde 16.5 oransındaki çiftçi ailelerinden 10 hektarın altında orta sahipleri hektar de üzerindeinde 18 unu, 50 hektardan fazla olan sahiplerin içinde 15 ini vergi olarak alırız, bu nedenle hâsiyanın içinde 6.4 ün 10 unu düşer (bu sayı aymaktadır) vergi uygulamaları. **Demeğ ki ziraattan**, diğer ailelerdenin ancak yüzde 16.5 unu, bu nedenle gâzilerinin azamı yüzde 15 ini 10 hektardan fazla vergilendirilerek, 1 milde 1000 arsa sahibi mak mümkündür. Bu tür orta vergide, müterakkilik bilincin hâsiyâlarken sadece hektara değil, aynı zamanda her hektarının değeri de göz önünde bulundurmalıdır. (*Göründüğü gibi polis memurları gayri kabili tatbik gördükleri zaman ziraat vergisi, çiftçilerin ancak yüzde 24.5 unu ileğlendirmektedir. Düşünenimde ise da, memurların ve iççilere vergi yükseksiz değildir.*) Böyle bir durumda gayri kabili tatbik sayıda 1000 arsa gâzileri vergilendirmeye

Kâr ve
sermaye
vergileri

Ticari kâr ve girmeye gelirlerinin yeterli şekilde vergilendirilmesi, Türk vergi sisteminin diğer bir temel noksasıdır. Ticaret ve gayri menkul gelirleri, büyük ölçüde vergiden kaçırılmaktadır. Söyle ki ziraat dışında 24 milyar lira net gelir yaratılmaktadır. Yıllık maas ve ücret ödemeleri ise 10 milyar liradır. Buna rağmen maaslı ve ücretli kimseler, gelir vergisinin yüzde 60 ini, gelir ve kamular vergileri toplamının ise yüzde 45ini ödemektedir. Adaletsizlik ortadadır: (10 milyar gelir sahibi maas ve ücretliler verginin yüzde 60 ini, 14 milyar gelir sahibi naflu azınlık verginin yüzde 40 u ödemektedir. Sosyal adalet İlkesi, çok düşük gelirli ücretlilerin az, naflu azınlığın ise geniş ölçüde vergilendirilmesini gerektirir di.)

Vergi kaçaklığının daha bariz bir örneği de veraset vergilerinden elde edilen hâsilatıdır. Bu verginin yิfik hâsilatı ancak 12 milyon lira'dır. Halbuki mili

servetin çok kaba bir tahminine göre her yıl nesilden nesile intikal eden gayri menkullerin değeri 3 milyar Türk lirası civarındadır. Şayet ortalama vergi oranında yüzde 18 kabul edilirse, bu 300 milyon lira tutarında bir gelir sağlayacaktır.

Serbest meslek erbabının ve esnafın gelir vergisi yorumlu bir tasarı bir şekilde alınamamaları, Türkiye'ye özel bir hukus omayıp, gelir vergisi uygulayan memleketlerin çoğunda görülen bir durumdur. Kısıtlı bir devre içinde, vergi kaçaklığının tesisli bir şekilde önlenebileceğini beklemek faydalıdır. Fakat durumu düzeltmek için birçok tedbir alınabılır;

Vergi
kaçakçılığı
nasıl
Engellenir?

a) Geçen yıl uygulanmaya başlayan servet beyannamelerinin, 1964 yılında Vergi daireleri tarafından kontrolü mümkün olunca, durum bir derece düzellebilir. Şüphesiz, servet beyannamelerinde gösterilen servetin ne derecede kadar gerçek serveti temsil ettiği bilmemek. Fakat, mevcut

çut harç sistemi veya yeni bir sermaye kazanç vergisi vasıtası ile, sermaye malları alım satımı hakkında elde edilecek daha etraflı bilgi sayesinde, bu beyannamelerde gösterilen miktar kontrol edilecek daha etraflı bilgi sayesinde bu beyannamelerde gösterilen miktar kontrol edilebilir. (Ne var ki Kaldor Raporundan sonra Hükümet, servet beyannamelerini bir defaya mahsus olarak açılmadan geri vermemiş kabul etmiştir. Parlamento belki de beyannamelerin kaldırılmasına karar verecektir. Zira mülki azınlığın vergi kaçıklığı ile ciddi şekilde mücadeleyi isteyen yoktur.)

b) Küçük esnafın vergilendirilmesi konusunda ise, esnafın servelinin net kıyı metine dayanan bir vergi uygundur. Fikrime, dükkan ve atölyelere gidip sık sık muhasabe defterlerini kontrol edecek geniş bir idari mekanizma olmadan, iş hacmini tesbit etmek, işletme kârlarını tesbit kolay değildir. Buna karşılık, küçük iş sahiplerinin servetlerini sakla maları, ister gayrimenkul ister ticari değerler şeklinde olsun, güçtür. Bu sebeple, serveti esas alan yıllık bir vergi, gelire dayanan vergiden daha müesir bir vastatız vergi metodu olarak gözükmelektedir.

C) İsviçre ve İskandinavya memleketlerinde, bazı Avrupa memleketlerinde, Hindistan ve Seylanda uygulanan yıllık bir servet (veya sermaye) vergisi, gelir ve kâr vergilerine tamamlayıcı olarak, sosyal adaleti gerçekleştirmek ve vergi idaresinde maliessiriyyeti artırmak bakımından büyük üstünlükler sahiptir. Sosyal adalet açısından, bu vergi, sadece gelire dayanan vergiden daha adildir.

Şöyledi ki, 1 milyon lira değerinde bir mülke sahip olan sahib, bu mülkten ne selâ 100 bin lira gelir sağlamış olsa da, 100 bin lira gelir sahibi bir ücretliden çok daha iyi durumdadır.

İdari kolaylıklar bakımından da bu iki vergi birbirini tamamlar. Zira bayan edilen gelirle servette hasıl olan net değil gâliklerin birbirine uyması zorluğu vergi kaçaklığını güçleştirir.

Yıllık servet beyannamesi aynı makaslı saglayabilirse de, beyannamesler her hangi bir vergiye esas olarak kullanılamayacak olursa, bu usulün devam ettirilebilir. Bu gâlik durumda, servet beyannamesinin, herhangi bir vergiye esas olmaması ve servet vergisinin ileri de ihdas edilmeyeceği vaatleriyle ortaya atılmasından dolayı, bittin servet sahibi sınıflara teşvîlinin zor olacağını takdir ediyor.

d) Bunnunla beraber sermaye kazancılarının vergiye tabi tutulmaması için herhangi bir sebep mevcut değildir. Ha len sermaye kazancılarının vergiden muaf tutulması, maaş ve ücretler aleyhine, fakat servet sahiplerinin lehine bir dumur yaratmaktadır. İş adamlarının vergiye tabi diğer gelirlerini çeşitli yollardan sermaye kazancı gibi gösterecekleri ve böylece gelir vergisinden kaçınabilecekleri de düşünülebilirse bu tefrikin maaş ve ücretler aleyhinde çok daha yahim bir durum yarattığı görünlür. İdari tabbiyet bakımından, genel bir sermaye kazancıları vergisi, bütün sermaye malları alımı ve satımı hakkında bilgi sağlayarak, bayan edilen kâr ve servetlerin doğruluğu hâssusunda bir kontrol unsuru olur. Mevcut gelir vergisi kanunun 7. maddesince, yalnız kısa vadeli gayrimenkul alımı satımı vergiye tabi tutulmaktadır. Ayrıca 10 bin liraya kadar olan alım ve satımlar vergiden muafdır. Böyle bir hâddin konulması için zogya adilet bakımından herhangi bir sebep yoktur. Da ha doğrusu, evli bir çift için vergi muafiyeti sadece 1000 lira iken, sermaye kazancılarında 10 bin lira gibi yüksek bir muafiyet hâddi tesbiti manasızdır. Bu muafiyet kaldırılmalıdır.

e) Serbest meslek kazancıları vergi lendirme hâssusunda, iki metod vardır. Bu metodlardan biri, kendi name hessabına çalışan bir doktor, avukat, muhasebeci, mühendis v.s. yi işletme ruhsatnamesiyle maktır bir vergiye tabi tutmaktadır. Diğer ise, doktor, avukat v.s. name gerçek ortala ma kazancı hakkında bir tahmin yaptıktan sonra, o meslek için genel bir mukellef lefiyet tesbit etmektedir. Genel mukellef yetkin serbest meslek sahipleri arasında paylaştırılmıştır, mesleki organizasyonların yapacakları teftiş ve kontrollere göre yil rütlülecektir.

Her iki metod da yeni gelir saglayıcıdır. Fakat gayri menkul sermaye İradalar da ve ticaret kazanclarında da geniş ölçüde vergi kaçaklığı mevcut olduğuna göre, sadece belirli bir vergi sınıfı için bu derece zecri tedbirlerin alınmasının adilane olup olmayacağı hâssusunda şüpheliyim.

Vergi gelirleri nasıl artırılır?

Mevcut vergi sistemi çerçevesi dahilinde, herhangi esas bir değişikliğe hizmet kalmadan, vergi gelirlerini yükseltmek ve sistemini İslâh etmek için bazı imkânlar mevcuttur.

1. Kurumlar ve Gelir Vergisi: Kurumlar Vergisi oranı, diğer gelişmiş ve az gelişmiş memleketlere nazaran çok düşük tür. A.B.D. de Kurumlar Vergisi yüzde 52, İsrailde yüzde 58, Fransada yüzde 50. Seylanda yüzde 45 tır. Bittin bu memleketlerde Kurumlar Vergisi, hisse senedi sahibinin temettiş gelirleri üzerinden ödedikleri vergiden ayrı olarak alınmaktadır. Zannamca bittin hâssasında yüzde 20 yâzılım indirimini (Melen

tasarısı, yatırım indirimini oranını artırmıştır.) Azalan amortisman usulü, paranın 3 yıl içinde tekrar yatırma çevirdiği hallerde vergiden muafiyeti gibi yeni tâvizler tek tif edildiği için, Kurumlar Vergisinde yüzde 20 gibi düşük bir oran savunulamaz. Tek tif olunan muafiyeler, vergi gelirlerini azaltacağına göre, bu azalmayı karşılamak üzere Kurumlar Vergisinin yüzde 40'a çıkarılması bence doğru bir hareket olur.

2. Veraset ve İntikal Vergisi:

Bu vergiden elde edilen hâsîlatın çok düşük olmasının sebepleri, vergi nisbetinin yeteneksizliği, gayrimenkul değerlerinin çok acayıp usullerle tâyin edilmesi ve vergi kaçaklığıdır.

Vergi kaçaklığını önlemek için, başta alandan veya mirasçıdan tevkif edilen Veraset Vergisi, olen sahîn bütünlük üzerinden alınacak bir Veraset Vergisi ile takviye edilmelidir. Bircok Batı memleketlerinde tecrübe ile görülmüştür ki, Veraset Vergisi, bir tereke vergisi olmadan tesirîz kalmaktadır. Ayrıca mevcut Veraset Vergisi orantısı çok düşük olduğunu için, Veraset Vergisine ilâveten, müterakki bir tereke vergisinin ihdasını tavsiye ederim. Böyle bir vergi 5 — 20 bin liralık tereke üzerinde yüzde 2 den başlıyarak, 1 milyon ve daha yüksek terekeler için azami yüzde 30 a çıkarılabilir. Bu verginin Veraset Vergisine ilâve edilmesi hâlinde bile, miras tizerindeki vergi yükü birlikte bir Batı memleketlerindeki çok daha az olacaktır.

Mevcut sistemin en önemli kusuru, gayri menkülerin değerinin takdir ediliş şeklidir. Takdir, cari değer üzerinde değil, 1936 değeri üzerinden yapılmaktadır. Daha önce gördüğümüz gibi, ziral topaklarda bu değerlendirme, cari değerin hemen hemen 1/50 sine tekabül etmektedir. Takdir, cari değer üzerinden yapılmamıştır.

3. Kara yollarını kullananların vergisi

Karayolları şebekesi için bilyilik masraflar yapılması ve tizerde de yapılacak olmasına rağmen, yol araçları üzerindeki vergi çok hâsîttir. Vergilerden tife edilen hâsîlat, yol yapımı için harcanan sermaye ve bir gelir sağlanmak söyle dursun, yol bakım masrafını da hâsiyatlaşamamaktadır. Ayrıca, kaynakların en iyi şekilde dağılımı yönünden, bu nâmamam aksı husule gelmektedir. Bu sebepten, iktisadi devlet teşebbüslerinin malîyet fiyatlarını yerine en karlı fiyat (fuzun devrede kâr azamîleşmesi muhtemel olan fiyat) üzerinden satış yapmaları hususun, beitî bir prensip olarak kabul edilmelidir.

4. Bina Vergisi

Arazi vergisi gibi, bina vergisi de enflasyon ve yeni binalar için tanıtım 10 yıl hâsiyat dolayısıyla geniş ölçüde ağırlıdır. Bittin binalar yeniden değerlendirilmiştir. Bundan başka, ikametgâh olarak kullanılan binalar için 10 yıllık vergi muafiyetinin gerekli olduğunu sanıyorum. Muayen bir genelikten daha büyük dairesi tâvîye etmeyen, düşük gelir grupları için yapılan kiralık apartmanlar hariç, ikametgâh olarak kullanılan binaların vergi muafiyetinin diğer binalarda olduğu gibi 3 yıl indirimesini teklif ederim.

5. İthalât lisansı harçları

İthalât tâhditlerinin yakın bir gelecek tekkâme ihtimali bulunmadığından, hükümetin lisanslı İthalâtta, malların maliyeti ile dahil satış fiyatları arasındaki farktan doğan büyük kârların hâssusı İthalâtçılara gitmesine müsaade etmesi bence yanlışır.

İthalât tâhditlerinden doğan anormal kârların hükümete aktarılmasını sağlamak için târîh yolları mevcuttur. Zannamca, bittin en uygunu hakkı satış fiyatıyla İthalât tâhditleri olmadan hükümet söylebilecek fiyat arasındaki fark kadar bir lisans ücreti

ihdas eden sistemdir. Bu fark yaklaşıklarla, tâcîdarlar arasında lisanslar için ödenen fiyat ile ölçülebilir.

Süphe yok ki böyle bir politika, menfaatleri halceden olan gruplar tarafından şiddetle karşı konacak ve bunlar dâvalarını savunmak için bazı milletlerarası organizasyonları yardıma çağrılacaklardır. Fakat Hükümetin diğer memleketlerde olduğu gibi, tedâye muvazenesinde zorluklar baş gösterdiği zaman bu gibi kantitatif tâhditler koyma yolunu görmesini önemli sayıyorum.

6. İktisadi devlet teşebbüslerinin fiyat politikası:

Geçen senelerde enflasyon, o zamanki hükümetin, iktisadi devlet teşebbüsleri maâs mülâhazaları düşük tutma politikası ile daha da şiddetlendirilmiştir. Bu politika, aynı zamanda, hükümetin düşük fiyat tâyatlardan testib ederek kazanmak istemediği kârları özel sektörde intikal ettirerek bu sektörün kârlarının artması ile sonuçlanmıştır. Hakikatte bu politika resmi sekâr kârları özel sektörde aktarmak için kullanılan bir metoddur.

Iktisadi devlet teşebbüslerinin fiyatlarını, ticari mülâhazalara göre tâyin edilecek fiyatlardan daha aşağı tutmayı, sosyal bir hizmet olarak düşünmek yanlışdır. Kaynakların en iyi şekilde dağılımı yönünden, bu nâmamam aksı husule gelmektedir. Bu sebepten, iktisadi devlet teşebbüslerinin malîyet fiyatlarını yerine en karlı fiyat (fuzun devrede kâr azamîleşmesi muhtemel olan fiyat) üzerinden satış yapmaları hususun, beitî bir prensip olarak kabul edilmelidir.

Alaybek

Komisyonunu

tenkit

Vergi Reform Komisyonunun takip ettiği temel prensipler arasında, vergi yükünün farklı sosyal ve iktisadi sınıflar arasında eşit şekilde dağılmayı sağlamak, vergi hâsîlatını yükseltmek, sistemin miliessiriyetini artırmak ve vergi kaçaklığını önlemek gibi esaslar yer almamaktadır.

Komisyonun tavsiyeleri, yeni bir çok vergi muafiyetlerini ihtiâva etmektedir. Komisyon bu tavsiyelerde bulunurken, bunların uygulanması sonucunda ne doğrudan doğrula meydana gelecek gelir kaybını, ne de tavsiyelerin vergi kaçaklığını için yaratmış olduğu elverişli zemin yüzünden hâsi olacak kaybı düşünmektedir.

Fikrînâme, eğer komisyon tavsiyeleri uygulanırsa, Türkiye'nin mevcut gelir ve kurumlar vergisi sistemi İslâh edilmeli ektir. (Melen tasarıyla, Komisyonun tavsiyeleri tabii tabâk mevkiline konmak istemektedir. Koldor'un da belirttiği üzere, bu tavsiyeler Gelir ve Kurumlar vergisini altüst edecektir.)

Tavsiye edilen geniş çapaklı vergi muafiyetleri, sanki Türkiye'de, büyük miktarlarda işlenen kaynaklar varlığı ve bunların işlenmesi yalnız ve yalnız iş mülâhazelerde kâfî misavîrliliklerin yaratılması na bakıyormuş gibi, iktisadi gelişime ve iktisadi büyümeyen hızlandırılmış hâsi sunaklı tesirlerle savunulmaktadır. Gerçekler bunun tam aksını göstermektedir. Vergi muafiyetleri, eğer diğer vergilerde bir artış olmasa, enflasyon yaratacaktır.

Gelir

Vergisi

oranları

Yıllık gelirleri 5 bin ile 20 bin lira

arasında olan sahîsların gelir vergisinde yapılacak indirimler savunulabilir. Çünkü Türkiye'de, bu miktarlar üzerinden ödenen gelir vergisi oranları, herhangi bir milletlerarası ölçüye göre çok yüksektir. Fakat bu düşük gelir grupları için komisyonun kabul ettiği indirimler çok cüzdür. 5 bin lira yıllık gelrin full vergi arasındaki indirim, yüzde 8,5 tan yüzde 7, 8'e, 10 bin lirada yüzde 14,2 den yüzde 13,2 ye ve 20 bin lirada yüzde 21,3 tan yüzde 18,7'e kadardır. Buna karşılık, milletlerarası ölçülere göre, düşük oranlarda vergilendirilen yüksek gelir grupları için tavsiye edilen indirmeler çok daha fazladır.

Bunlar 75 bin lirada yüzde 36,5 tan yüzde 29,5'a, 300 bin lirada yüzde 52,9 dan yüzde 44,7 ye ve 500 bin lirada yüzde 59,8 den yüzde 49,3'e indirilmiştir. (Melen tasarı, yüksek gelir gruplarını koruyan Komisyon tavsiyelerine uymuştur.)

Asgari geçim indirimi

Asgari geçim indirimini miktarları ise, 193 sayılı kanunda kabul edilenin yarısına indirilmiştir. Hâdi zâtında bu nüpetler bile çok düşük olup, bildiğim memleketlerdeki indirimler çok altında bulunmaktadır. Komisyon, indirimleri, bekarlarda 1800 liradan 800'e, evlilerde 1000 liradan 540'a ve evli çocuklu olanlar için de 720 liradan 144 liraya düşürlütmüştür. Bu miktarları ne kadar yeter siz kalındığını göstermek için, İngilterede bekar bir sahîn indiriminin 3 bin, evlilik hâlinde ikinci bir 3 bin ve her çocukta da 2500 lira olduğunu söylemeliyiz. Böylece İngilterede 2 çocuk sahibi evli bir mülâhâze fin gelirinin 11 bin lirası vergiden muaf tutulmaktadır. (Melen tasarı, 193 sayılı kanunun tanınan geçim indirimini oranların düşürmemekle beraber, kanunun uygulanma sınırları 1963'ten 1965'e atılmıştır. Böylece, kanun duracak, fakat dur gelirleri bu indirimden faydalananamayacaktır.)

Aile gelirlerinin ayrılması

Komisyon, aile gelirlerinin birleştirilmesinin tamamen ortadan kaldırılmasını ve kâr koca ve reşit olmamış coenkların gelirlerinin ayrı ayrı muameleye tabi tutulmasını tavsiye etmektedir. Alman Kanunlarından alınan mevcut hükümlere göre, vergi için, kâr, koca ve reşit olma müş coenkların gelirleri birleştirilmektedir. Bu bence çok adil bir prensipdir. Zira aile, daima iktisadi kaynakları bir araya getirip, bunları ihtiyaçlara göre üyeleri arasında böler. Ayrıca aile gelirlerinin birleştirilmesi, ticari kazançlar ve servet gelirlerini için önemlidir. Çünkü gelirlerin ayrılmazı, ticari kazanç ve servet sahiplerine, gelirlerini emekçilerin yapacağına bir tarza böller, vergi kaçırılmalarını kolaylaştırır.

Komisyon, bu reforma savunmak için, yeni Anayasada yer alan insan hakları prensibini sermektedir. Bu savunma, eğer Anayasada yer alan insan hakları, kâr, zengin kimse ve servet sahiplerine göre, vergi için, kâr, koca ve reşit olma müş coenkların gelirleri birleştirilmektedir. Bu bence çok adil bir prensipdir. Zira aile, daima iktisadi kaynakları bir araya getirip, bunları ihtiyaçlara göre üyeleri arasında böler. Ayrıca aile gelirlerinin birleştirilmesi, ticari kazançlar ve servet gelirlerini için önemlidir. Çünkü gelirlerin ayrılmazı, ticari kazanç ve servet sahiplerine, gelirlerini emekçilerin yapacağına bir tarza böller, vergi kaçırılmalarını kolaylaştırır.

Komisyon, bu reforma savunmak için, yeni Anayasada yer alan insan hakları prensibini sermektedir. Bu savunma, eğer Anayasada yer alan insan hakları, kâr, zengin kimse ve servet sahiplerine göre, vergi için, kâr, koca ve reşit olma müş coenkların gelirleri birleştirilmektedir. Bu bence çok adil bir prensipdir. Zira aile, daima iktisadi kaynakları bir araya getirip, bunları ihtiyaçlara göre üyeleri arasında böler. Ayrıca aile gelirlerinin birleştirilmesi, ticari kazançlar ve servet gelirlerini için önemlidir. Çünkü gelirlerin ayrılmazı, ticari kazanç ve servet sahiplerine göre, vergi için, kâr, koca ve reşit olma müş coenkların gelirleri birleştirilmektedir. Bu bence çok adil bir prensipdir. Zira aile, daima iktisadi kaynakları bir araya getirip, bunları ihtiyaçlara göre üyeleri arasında böler. Ayrıca aile gelirlerinin birleştirilmesi, ticari kazançlar ve servet gelirlerini için önemlidir. Çünkü gelirlerin ayrılmazı, ticari kazanç ve servet sahiplerine göre, vergi için, kâr, koca ve reşit olma müş coenkların gelirleri birleştirilmektedir. Bu bence çok adil bir prensipdir. Zira aile, daima iktisadi kaynakları bir araya getirip, bunları ihtiyaçlara göre üyeleri arasında böler. Ayrıca aile gelirlerinin birleştirilmesi, ticari kazançlar ve servet gelirlerini için önemlidir. Çünkü gelirlerin ayrılmazı, ticari kazanç ve servet sahiplerine göre, vergi için, kâr, koca ve reşit olma müş coenkların gelirleri birleştirilmektedir. Bu bence çok adil bir prensipdir. Zira aile, daima iktisadi kaynakları bir araya getirip, bunları ihtiyaçlara göre üyeleri arasında böler. Ayrıca aile gelirlerinin birleştirilmesi, ticari kazançlar ve servet gelirlerini için önemlidir. Çünkü gelirlerin ayrılmazı, ticari kazanç ve servet sahiplerine göre, vergi için, kâr, koca ve reşit olma müş coenkların gelirleri birleştirilmektedir. Bu bence çok adil bir prensipdir. Zira aile, daima iktisadi kaynakları bir araya getirip, bunları ihtiyaçlara göre üyeleri arasında böler. Ayrıca aile gelirlerinin birleştirilmesi, ticari kazançlar ve servet gelirlerini için önemlidir. Çünkü gelirlerin ayrılmazı, ticari kazanç ve servet sahiplerine göre, vergi için, kâr, koca ve reşit olma müş coenkların gelirleri birleştirilmektedir. Bu bence çok adil bir prensipdir. Zira aile, daima iktisadi kaynakları bir araya getirip, bunları ihtiyaçlara göre üyeleri arasında böler. Ayrıca aile gelirlerinin birleştirilmesi, ticari kazançlar ve servet gelirlerini için önemlidir. Çünkü gelirlerin ayrılmazı, ticari kazanç ve servet sahiplerine göre, vergi için, kâr, koca ve reşit olma müş coenkların gelirleri birleştirilmektedir. Bu bence çok adil bir prensipdir. Zira aile, daima iktisadi kaynakları bir araya getirip, bunları ihtiyaçlara göre üyeleri arasında böler. Ayrıca aile gelirlerinin birleştirilmesi, ticari kazançlar ve servet gelirlerini için önemlidir. Çünkü gelirlerin ayrılmazı, ticari kazanç ve servet sahiplerine göre, vergi için, kâr, koca ve reşit olma müş coenkların gelirleri birleştirilmektedir. Bu bence çok adil bir prensipdir. Zira aile, daima iktisadi kaynakları bir araya getirip, bunları ihtiyaçlara göre üyeleri arasında böler. Ayrıca aile gelirlerinin birleştirilmesi, ticari kazançlar ve servet gelirlerini için önemlidir. Çünkü gelirlerin ayrılmazı, ticari kazanç ve servet sahiplerine göre, vergi için, kâr, koca ve reşit olma müş coenkların gelirleri birleştirilmektedir. Bu bence çok adil bir prensipdir. Zira aile, daima iktisadi kaynakları bir araya getirip, bunları ihtiyaçlara göre üyeleri arasında böler. Ayrıca aile gelirlerinin birleştirilmesi, ticari kazançlar ve servet gelirlerini için önemlidir. Çünkü gelirlerin ayrılmazı, ticari kazanç ve servet sahiplerine göre, vergi için, kâr, koca ve reşit olma müş coenkların gelirleri birleştirilmektedir. Bu bence çok adil bir prensipdir. Zira aile, daima iktisadi kaynakları bir araya getirip, bunları ihtiyaçlara göre üyeleri arasında böler. Ayrıca aile gelirlerinin birleştirilmesi, ticari kazançlar ve servet gelirlerini için önemlidir. Çünkü gelirlerin ayrılmazı, ticari kazanç ve servet sahiplerine göre, vergi için, kâr, koca ve reşit olma müş coenkların gelirleri birleştirilmektedir. Bu bence çok adil bir prensipdir. Zira aile, daima iktisadi kaynakları bir araya getirip, bunları ihtiyaçlara göre üyeleri arasında böler. Ayrıca aile gelirlerinin birleştirilmesi, ticari kazançlar ve servet gelirlerini için önemlidir. Çünkü gelirlerin ayrılmazı, ticari kazanç ve servet sahiplerine göre, vergi için, kâr, koca ve reşit olma müş coenkların gelirleri birleştirilmektedir. Bu bence çok adil bir prensipdir. Zira aile, daima iktisadi kaynakları bir araya getirip, bunları ihtiyaçlara göre üyeleri arasında böler. Ayrıca aile gelirlerinin birleştirilmesi, ticari kazançlar ve servet gelirlerini için önemlidir. Çünkü gelirlerin ayrılmazı, ticari kazanç ve servet sahiplerine göre, vergi için,

FİKİR HAREKETLERİ

1871 olayları ve Namık Kemal

Namık Kemal, bir muhafazakâr olmadığını halkçı hareketleri savunarak göstermiştir. Aşağıdaki inceleme, Namık Kemal'in Paris Komunasını nasıl savunduğunu göstermektedir.

İnsanlık tarihinde büyük sarsıntılar yapan İhtilâl hareketleri, fikir adamları ve kalemleri için, adeta, birer mihenk taşı olmuştur. Her filozof, her düşünür, her yazar, bu hareketler karşısında, müşpet veya menfi bir durum takıtmak zorunda kalmış; tarihin akışında, geleneye göre, ileri veya geri bir rol oynamıştır. Bu bakımından, Tanzimattaki Devlet ve kalemleri arasında Büyük Fransız İhtilâli ve XIX. yılının İhtilâli hareketleri karşısındaki durumları incelenmeye değer birer konudur.

Namık Kemal'in 1789, 1848 ve 1871 İhtilâllerini karşısındaki durumu ise özlü bir önem ve anlam taşımaktadır. Bu atesli ve hürriyet sevdahı yazar, yalnız —*Mursîî Prese Fazıl Mustafa Paşa* gibi, Büyük Fransız İhtilâlinin prensiplerini bilmemekle kalmadı. 1848 İhtilâllerini de savundu; ve —İbret'teki arkadaşları ile beraber— Paris Komunasının da savunmasını üstüne aldı.

Namık Kemal, bundan kırk yedi yıl önce, *Birinci Cihan Savaşında*, Türkiye ile ilgili yayın yapan Alman profesörlerin tarafından, Komün savunu cusu olarak, dünyaya ilân edildiği halde (1), bizde, bugüne kadar, nedense, unutulmuş; ve bu noktada, Avrupanın en ünlü demokratlarından Mazzini'yi geride bıraktı belirtilmemiştir.

Komün hareketi, bittîn dünya cumhuriyetçileriyle hürriyetseverlerinde yanıklar uyandırmıştı. Bu yanıkların Türk yayın hayatındaki başlıca temsileşileri, Ibret sayfalarında, kalemlerini birer kişi gibi kullanan Namık Kemal ve arkadaşları olmuştu. Gerçekten, Ibret gazetesi *Sermuharrîri Kemal Bey*, hemini bir misli büyütüp basına getiği gazetedede, Komün'den bir yıl sonra, savuñucu bir makale kaleme almıştır; ve bu makale yüzünden açılan tartışmalarda, İstanbul'daki Türkçe ve Fransızca matbuata karşı, haklı bulduğu davayı, bülüm bir celâdetle savunmuştur.

Ali Paşa'nın Tutumu

Ali Paşa'nın 1871 olayları karşısındaki durumuna gelince, onu, dostu Thiers'in yanında ve Namık Kemal'le çatışma halinde, bulacağız.

Türkiyede, Birinci Enternasyonal'e ve 1871 Paris Komunası'na dair yazılanın en eski resmi vesika, Sadîrâzam Ali Paşa'nın kaleminden etkan bir emirname dir. Paris Komunası —bilindiği gibi— yalnız Parise ve Fransaya özgü bir olay olarak kabulmamıştı. «XIX. yılının en büyük İhtilâci hareketi» sayılan Komün, uluslararası bir hâdise karakterini taşımak itibariyle, Fransa dışındaki memleketlerde de yankılar uyandırmış; devrin geri kafası, muhafazakâr devlet adamlarını titretmişti.

Sunu da hatırlamak gereklidir ki, o devirde, Komün hakkında, Türkçe basında da, sütunlar dolusu yazı ekiliyor, bazı Avrupa basınından aktarma ve çevirme yoluyla, okuyuculara muntazaman bilgi veriliyordu. Fransa Hariciye Naziri Jules Favre'in yabancı memleketlerdeki Fransız elçilerine gönderdiği «Tahrîr-i umumiye» de Türkiye Kamu oyuncu bilinmekte idi. Ali Paşa'nın Komün'e karşı tepki gösterisi açıklanarken bu noktalar gözden rak tutulmamalı ve Sadaret makamından çıkarılan Emirname, Komün mü-

Kayahan Baladuroğlu

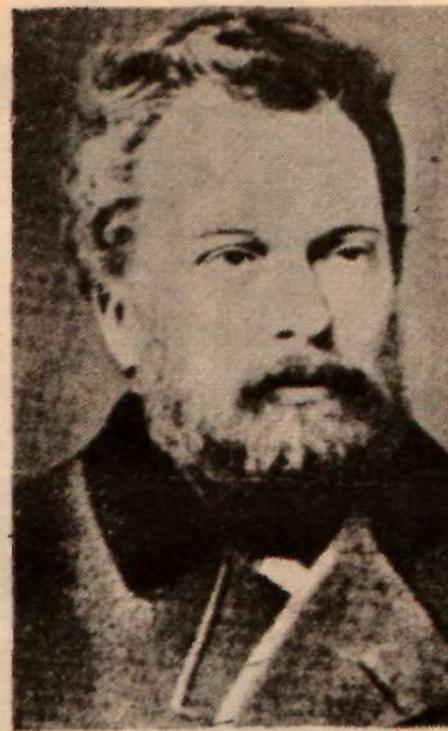
nasbetiyle Enternasyonal'e yapılan saldırılara kategorisine giren bir vesika olarak incelenmelidir.

Paşa'nın Emirnamesi

Emirname-i samî suretini okuyalım:

«Malûm-u valâları olduğu üzere su içinde bulundugumuz vakt-ü zaman maarif-i maddiye cihetiyle tefvîruknumay-i a'sar-i eslâf olduğu mîtağnî delil ve bûrhan ise de cemiyet-i insanının âsil mây-e kıvan ve devamî ve medar-i emn-i emâni olan âdâb ve ahlâk-ı umumiye ve sair kuyûd-u maneviyeye hayâf ki çendan atî-enzar-i dikkat ve ihtiyâm olunmamakta olmasının netayı-i vahimesinden olmak üzere gürûh-u faâle ve amelenin sermaye ve mâldârân ile servet ve fevâidçe tesâvisi zîmînda envâl-i mevâdeyi mukâseme eyleme ve belki hüküm ve hukûmetce anilarla müsterek olmak efkâr-i muzirresi binsekiz yüz altmış ve altmış bir tarihlerinde serberâverde-i âlem-i kevâfî fesâd olarak su dokuz on sene zarfında mânend-i ervâh-i habîse Avrupanın her tarafına cari ve sâri olmuş ve bu efkâr eshabundan terekkîl ve teşekkûl eden cemiyet-i cesîme-iye Enternasyonal nâmî verilmiş ve Londra'da bir merkez ve Amerikada kâin Newyork şehrîyle İsviçrede subeler peydâ ederek bunun âzâ ve efrâdi ve sermayesi hayli den teaddîd ve tekessür etmiş olup nezdî hâksızkâgnâ-yi vezirânelere münhaç-i tâzih ve beyan olmadığı vecâile bu kârgâh-ı âlemîn kanun-u bedî-halk ve terlibine muhalif olan işbu efkâr-i vahâmetâsârîn hîfâdegerde hayâz-i husûle vuslû enva-i İhtilâlat ve İhtilâfatın tehdîdî ve tekeyvîlinin icab eyleyeceğinden ve bunlara hemofkâr olan Komün takımı Paris şehr-i şehrinin giriftar eyledikleri hâl-i mesâbîstîmâl dahi meydanda bulunduğundan mudiâ cemiyet-i beşerîyyeyi bir hâl-i vahşet ve behîmete iresa ve idâh eylemek adeta haydutluk hîl-i fâzihîn bir kaide ve tertib altına slârak ibâhe eylemek demek olmâya ve bu beşerî muzirrenin dâire-i mîfzedetini memâlik-i mahrûse-i sahâneye kadar tevsiye calışması bâd anîlîtimâl olmamâglâ eğerci bu taraf châlisinin emzice ve ahlâk-ı umumiyelelerine nazaran efkâr-i meşruhanın buraca Avrupadaki gibi tâsîr-i serâ ve kavîyyesi olamîyâcâ me'mîl ise de ma'mâmatih bunun hûdûd-u meşâket-i fesâh-i Osmaniyyenin içerusuna hûdûl ve dâhîl idememesi esbabının istihsali ve bu fikr-i fâsid erbabının tervîc-i mekâsid ve âmîl eimelerine katâ fîrsât ve ruhsat bulmamaları için fekayyîdât-i lâzımanın içerası mütâhattem-i zîmmet-i hûkûmet oldutuna ve keyfiyyet vilâyat-ı saireye de bildirilmiş idüzzîne bînaen bu bâbta tarâd-i devlellerinden dahi icab edenlere hây-i vesîyâ ve talîmât buyurulması fâsiyesiyle sukka-i mahsusâ-i sensveri terkin olundu efendim. (2)

Ali Paşa, birbirine bağlanıp zincirlenen cümlelerle, noktalama işaretlerine lâzıman görmeden bir solukta bitirdiği, seçîlerle süslü Emirname'de, bize yalnız resmi Tanzimat usûlünün dikkate sa-

Namık Kemal
İleri fikirleri savundu

yanı bir örnekmiş değil, aynı zamanda Tiyervari (4) bir zihniyetin de üzerinde durulmağa değer belgesini sunmaktadır.

Phare de Bosphore'a Reddiye

Istanbul'da, Fransızca olarak ya yinlanan Phare de Bosphore, Namik Kemal'in gazetesinde Paris Komuna'sını savunan makaleye târizlerde bulunmuştur. İşte, Ibret'teki «Reddiye» başlıklı yazı bu frenkçe gazetece cevap teşkil etmektedir.

Namik Kemal'in cevabı Komün tarâflarının tutuukları yolun doğruluğunu, onlara karşı yapılan isnatların haksızlığını hatırlıyor. Bu cevapta, Versaylıların, tarîh huzuruna, ahlâklarında zâlîm ve iftirâci damgasıyla etkârlığını görüyoruz. Komünârlar ise, insan topu mu nu islah etmek istiyen ve bu uğurda canlarını feda eden kahramanlar olarak tebliğ ediliyor.

Namik Kemal, diyor ki: «Komünârların mesleklerinde hâkî oldukları ve kendilerine yapılan isnatlar suçundan siyâsîklarını delillerile göstermiştir. Phare de Bosphore, —Thiers'e uyar— birtakım devlet binârlarının yakıldığını, erkek ve kadın petrolcüler iftirâ etmiştir, diyor. Bu gazete İstanbul'da çıkan gazetelerden doğru dürüst bilgi alamazken, Avrupa'da geçen olayları doğrula nasıl verebilir? Gazetemizde o makaleyi yazan arkadaşımız Versaylıların zulüm silâhiyle dökülen kanlar sokaklarda akarken, Pariste iddi. Mahkemelede Komün tarâftalarını suçlandıran ve savunan avukatları dinledi. İki tarafın fikirlerini güden gazeteciler okudu. Vatan cocuklarını çiğneyip ezenlerin insâsfızlıklarını gördü. Bunun içindir ki, Versaylıların hem basum hem hâkim olarak söylemeklerine inanamaz. Bunların, şâfan söyle yapmış, filan bunu iftirâ ediyor yolu ayırdılar. Kurşun iftirâdan başka bir şey değilidir. Versayîn hic bir acaleğî irtikâptan kazanmamış hâfiyeleriyile o meşhur ezzît gürbûz meydandadır. İnsan toplumunu onarması, islah etmeyi amaç edinen ve bu makâstırına canını feda etmeyi göze almış olan bu kadar aklî fikri başında adam-fara petrolci sıfatını kullanmış senî bir iftirâdır. Tekrar ederiz ki, komünârlar yakıp yıkmak isteselerdi ellerinde bulunan kalelerin toplarıyla Parisi iki saat içinde bütün bütün mahvedebilirlerdi. (5)

Namik Kemal'in Versaylılara kini o derece kuşvetlidir ki, devlet meselesini ele aldığı bir yazida, Napoléon III ü şîdetle kamçıladıkten sonra, biçare kadınları ve zavallı çocukları sorgusuz sualsız kurşuna dizenlere karşı köpürür (6).

Namik Kemal'in hemen hiç bir yazısı yok ki, fırsat düşün de, Versaylıları terzil ve tezif etmesin.

Ali Paşa'nın dostu Thiers'e gelince, Namik Kemal'in nazârîmda, «Belâh Nâpolyon» a bille râbmet okutmuş mel'ûn bir simadır.

Görüllüyor ki, Namik Kemal'in KOMÜN karşısındaki ideolojik durumu, İraza bir Mazzini'ye kıyasla çok ileridir. Namik Kemal, «büyük demokrat» Mazzini gibi, sadece, Komün'ü yermemekle yetinmiyor; onun savunmasını yapıyor; ve böylece, ileri fikirleri savunan Avrupâlı yazarların safına katılmış oluyor.

(1) Prof. Dr. Heinrich Zimmerer, Die Neue Türkei in ihrer Entwicklung von 1888 bis 1915, s. 11-12 (Leipzig 1915)

(2) Muharrîrî, Nedîre, Cildî evvel, s. 34-35 (Mühendisyan Ohannes Matbaası, 1888)

(3) Ebüssâîra, Yeni Osmanlılar Tarîhi s. 136,

(4) Fransızca yâkûfunden çok bahsedilen ve «kitabett ve fennî politikada maâhî diller» destan olan Ali Paşa, Avrupâ'daki siyâsi hâdiseleri ve Fransızca nesriyatı, adım adım takip edebilecek durumda idi. Doguda Fransız diplomatâsının ve Fransız nüfuzunun yayılmasında büyük rol oyan bu Osmanlı diplomatı, Engelhardt'ın deyişile «Tanzimatın Fransız saflâsında hummalı faaliyet gösterdi; on ağır yükü omuzlarında taşıdı. Frank bankerleriyle kapitalistlerinin güvenini kazanmak ve Fransaya —yani Fransız sermayesine— bağlılığın sembolü sayılan Paşa, siyasetinde Napoleon III'ü ve bel bağıştı. Thiers'i yakından tanımayı. Bu 30 hârbi de, 1871 hâdiselerine yabancı kala- mamyâstır.

(5) Ibret No. 8, 12 haziran 1888.

(6) Ibret, No. 75, 7 Kânunuevvel 1888.

Öhhöööö

Tiyatro

(1962 - 63 sezonunda Türkiye sahne lerinde oynamak üzere seçilen eserler den bir sahne)

BASBAKAN — (Sagdan girer) «Kalınmamız için, başarılı sonuçlar vermiş olan usulü karma ekonomi sistemi ni seçmiş bulunuyoruz. Temel amac, de mokrazi içinde sosyal adaleta uygun, dengeli ve hızlı bir kalkınma sağlamak tur...»

HALK — «Plânlamadan ne haber Pasam?»

BASBAKAN — «Plânlamayı, kalkınmanın vazgeçilmez bir yolu olarak be nimsedik. Üze, sektörün plânlı olarak kazanmasını sağlayacağız. Onlar her ma halledede bir milyoner demislerdi, biz her mahallede iki milyoner yetistireceğiz. Undan sonra üç milyoner, daha sonra dört milyoner... Giideğide, bütün mem leket milyonerlerle dolacak. Devletin ve özel sektörün plânlannmış gayretleri, zâimler! Oş seviyede beraberlikte gü teresektir.»

HALK — «Zümre dediginiz su meş hur sobası Şakir Zümre midir?»

BASBAKAN — «Gerskirse, yürürlük te olan kanunları da tabib edeceğiz.»

HALK — «Şakir Zümreler işin mi?»

BASBAKAN — «Biz imtiyazlı sınıf siz kaynaşmış bir küleyiz!»

HALK — «Evet ama, kemerleri sıkı lâm demîstiniz?»

BASBAKAN — «Vücutundan tenasibü bakımımdan kemer sıkmak iyidir. Belince olur Midenin sarkmaması için de kuşak kullanmak iyidir. Eskiden Rus sell kuşakları vardı ve iyi gelirdi.»

HALK — «İyi ama, bize tâkât kalmadı iş yok, ekmeğ yok, huzur yok, gülven yok...»

BASBAKAN — «Daha güç devirler gelecek.»

HALK — «Yani, beteriş beteri de var söyle mi?»

BASBAKAN — «Plândan asla vaz geçmiyeceğim!»

AĞALAR VE KAHÝALAR — Başbakan İnfâni, son Ege gezisinde bir nişan töreninde hazır bulundu ve Söke'nin zengin çiftçilerinden Canan Kartal ile Hâli Fırat'ın yüzüklerini taktı. 75 bin lira sarfedildiği söylenen nişan töreni parlaklı ve gazetelerin ballandırduğu gibi milyonlerle doluydu. Milyonlerle birlikte, nişan ziyaretiyle çiftlik ağaçlarını kâhyaları da katıldı. Onlar, servetini yapmakta yardımcı olduklarının saadetini de görmekle hâkîyeler. Bir de resim çekildi: Nişanlılar kâhyaları arasında kâhyalar çok memnun, nişanlılar ise fazla ekrılıng görünüyorlar...

HALK — «Çiknam Allah etmesin meyhâneden!»

BASBAKAN — «Hedefimiz Türkiye yi, hür tartışma içinde başarılı bir kalkınmanın örneği yapmaktır. Biz gâye mize vardığımız zaman, batı dünyası da kıymetli bir tecrübe kazanacak.»

HALK — «Biz tecrübe domuzu olmak istemiyoruz Paşam! Batıya örnek olalım derken, rezil oluyalırmış.»

BASBAKAN — «Müsterih olun... Kalkınanlar, hayatlarından çok memnunlar. Özel sektör, sosyal adalet, dengeli ve hızlı kalkınma...»

HALK — «Ben vazgeçtim artırmak tan, senin üstünde kalsın Paşam!»

Dram!

Marilyn Monroe'nın ölümü ortaşı:

birbirine kattı. Gazetelerde en küçük İtf, «dram»

Bence dram olan, gazetelerin bu ha

Marilyn Monroe ölmenden önce sadece bir dişiydi, Hollywood dişisi; öldükten sonra İngiliz tipi bir dram kahrama ni olup çıktı.

Bana kalırsa, basının bu tutumu üzerine eğimek daha olumlu sonuç ve reçektir. Gözleriminin önünde, henuz in tihâr etmemiş veya ildürülmemiş nice Marilyn Monroe'lar var! Dram olması için mutlaka öimesi mi gerek bir kişi

nin

Yatırmak

Kabinenin tutumunu beğenenede bir sevinç, bir sevinç!

— Nah, gördünüz mü, işte gazeteler ikâdeciye oyu yatarımla oyu; sandu run, kâyhanımları er... yaradı...

Kayâlmar... Buysun aym kaç?

Buna oupeouz takımları yarımak denir.

bu işi 15 Ağustos, tâyin ayası çok sin, yüz boyunca tâyiz yatan naik inç yâşigâr ortasına kiyârahıza, boyasın da, gururuz o zaman hissiz, kâykin şay, yâşimiz...
rukumuzun kuâagina fîmuâyunuz. Polisi, jânuarmayı iyi beslesin..

Kitap gibi İAT!

Özel sevâvesi enâfî, sermî hedefi işin kaynak bulmak, sadece bir hükmet işidir diyor.

Eh, biz o kaynakları gösteriverelim hükümete de bir kılavuz olusun: Top raksız çiftçi, işsiz işçi, dar gelirli memur, az gelirli işçi, küçük esnaf, akşam dan sabâha ekmeği olımıyan halk ve kisaca, nüfusun yüzde seksen...

«Plâن, plân» diye diye, «güzeli plâni «palan» yapıp çıktı bu adamlar!..

Cinar Otelî eğlenceleri

Prof. Lipfert: «Yabancı sermayeden korkmamak. Kolonyalizm gağı: geçmiş tır ve artık bunun geri gelmesi de bahis konusu olamaz» diyor.

Aman Profesörü! Biz yerli sermaya yâş bir kâzîğa bağıtlımadık, nerde kaldı elin yâtançısı!

Doktor, ölecek hastasma, «Bugün daha iyicesin» der. Siz devam edin Çınar Otelî eğlencelerine!..

Fiske-i Hükûmet

Bazı gazete seminer açtılar. Maşa parte, «Darbe-i Hükûmet Sanat» üzerine seri konferanslarına başladı.

Valla, bunun gazeteve ve halka ne derece yararlı olacağını bilmem. Çün ki bîz «darbe-i hükûmet» döneminin astik, simdi «fiske-i hükûmet» dömine başladık. Malaparte'nin aklı var sa. «darbe-i hükûmet» ton sonra ne yapılacağı: Öğretsün bize!.. Biz asıl onu öğrenmek istiyoruz...»

1962 model mandalar

Kandıra'nın Çal köyünde bir manda, kendisini bir hafta önce ilice döven sahibini uykuda bastırmış ve canına okumus.

A dostlar, ben kendimi canlılar sınıftan hangi gruba, hangi familyaya sokacağımı şaşırıyorum!.. Manda manda iken hakkını korumasını bilir, ölüne alır da, ben insan iken hakkını korumasını, ölümü almasını, insanca yaşa mak için savasmasın bilemem!..

Sımdı sorular size: Bu mandaya diyecek manda var mı?

Hey gidi 52 model mandalar, hey!

Hüseyin Korkmazgil

BASIN İLAN KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜNDEN

20 Temmuz 1962 gün ve 11139 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 14 numaralı Genel Kurul Kararının dergilerde tâjîl maddeleri aşağıdadır:

Madde 47 — 185 sayılı kanunun 43uncu maddesinde yâzınmâhîme esâri tâjîf ve sahib edilen (Genel ve kâymâb bârûcâne dâreteri, İl Özel İdareleri belediyeler, koyler ve İktâsiâdî Devlet Tepekküllerî ve sermayesinin yâzından fâzla kâymâb hukuki tâjîf kâşîlerine alt bulunan tepekküllerî, kanunia kurulan altı mâhosenelerin veya bânların iştirâklerinin verociâsi hukuki İlân ve reklâmlar ile Kurumun İlân ve reklâmlarını raysınlâyeceğiz tâjîf ve sahabî dergiler ile sahî mevkutelerin Türk dilinden gâyi dille yazılmasına dahil), aşagidakı maddelerde yazılıdır.

GENEL HUKÜMLER :

Madde 48 — Bu bölümde kullanılan (dergi) tâbîri günlük olmayan esârlar mevkuteleri ifade eder.

Madde 49 — Ansiklopedîler gibi arakîklarla fâsikâllerî hâlinde yazılanın matbuâ, adı ne olursa olsun, dergi sayılır.

Madde 50 — Üniversiteler, Fakülteler, Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu, Mahalli İdareler, Kızılay, Yeşilay, Ticaret ve Sanayi Odaları, Borsalar, İktâsiâdî Devlet Tepekküllerî, bâlînun resmi sektörde ne malek ve sahiî mâcoleseeler tarafından yazılanın dergiler aşagidakı maddelerde tâjîf ve tâsnît yapılmış dergiler mevânnâ mîtâlâde edilemeyecektir. Bânlar, ancak bağlı bulundukları tepekküllerî kândî İlânlarla hiçbir parça bağlı olmaksızın yâzılmayabilir.

DERGİLERİN TASNİFİ :

Madde 51 — Dergilerin mîndereçat ve muhteyâlatına göre nevi tâjîfden dört gruba ayrılmıştır:

I — FIKİR DERGİLERİ

A) Siyaset ve iktâsiâdî tâjîfî dergileri.
B) Herhangi bir mesleğin zâmrâsına hitap etmemiş halde cinsiyet, yaşı gibi belirli bir grupta gazetelerin yazılmasına röyâlî galip olan dergiler.

II — SANAT DERGİLERİ.

Güzel sanat olara kabul edilen bütün sanatlar ile ilgili dergiler.

III — İLİM, TEKNİK ve MESLEK DERGİLERİ.

IV — SPOR DERGİLERİ ve MAGAZİN ve SAIR MEVKÜTLER

TAKIMLAR

Sahife sayı ve ölçüsü:

Madde 52 — 47 uclı maddede sözü edilen İlân ve reklâmları yâzılmayabileceğin için sanat dergilerinin (15 günliklere kadar olanlar dahil) her sayısındaki sahifelerinin yüzölçümü toplam 0,90 metrekareden, daha fazla süre içinde yazılanın sanat dergilerinin her sayısındaki sahifelerinin yüzölçümü toplam 1,35 metrekareden diler dergilerin chaftâklarâda kadar olanlar dahil) her sayısındaki sahifelerinin yüzölçümü toplam 1,35 metrekareden ve daha fazla süre içinde yazılanların sahifelerinin yüzölçümü toplamının 2,70 metrekareden az olmama şarttır.

EN AZ YÂZIN HAYATI SÜRESİ:

Madde 53 — Üç sayısında testî ettili yazın zamanına uygunlukunu muâfâfa etmek şartıyla, haftada bir ve daha sık

ara ile yayımlanalar 12 sayı, onbes günde bir yayımlanalar 9 sayı, ayık ve daha fazla süre içinde yayımlanalar 6 sayı çıktıktan sonra İlân ve reklâm abîlîlerdir.

Yayınlarla bir sayı ara veren veya birkaçını tek sayıda toplayanlar olarak çıkan mevkutelerde yeni yayımlanmış gibi tâjîf yapılır.

İLAN DAGITIM ESÂSLARI:

Madde 54 — Yayımlanma usulü 195 sayılı Kanunun 43. finâî maddesinde gölgeleyen İlân ve reklâmların hangi dergilerde, hangi dergilerde yayımlanacağı, Kurumun şubesini bulunan yerde, aşagidakı esârlar dahilinde Beşin İlân Kurumu Genel Müdüriyeti tâyin eder. Ancak, İlân veya reklâmın yayımlanacağı derginin seylimesinde şehrî, dergi nevi, İlî satış hitap ettiği okuyucu gidi hustulara altı isteklerini, İlân veya reklâmı veren Kurumu bildirebilir veya Kurumu derfi intihabında sorbet bırakabilir.

Madde 55 — Kurumun şubesini bulunmayan yerlerde İlân ve reklâmların yayımlanmasını aynı esârlara göre Valilikler düzenler.

Madde 56 — 47 uclı maddede yazılı İlân ve reklâmlar, dergilerin dizi, tertip, baskı ve yâzı kadrosu (tâlîf dergileri dahil) için ödedikleri ücretler toplamı ve İlî satışları gözündede bulundurularak İlân veya reklâm verenin istekleri dikte alınır.

I — Gruplar (nevî bâlînâmdan) arasında yapılacak dağıtmada İlân veya reklâm verenin istekleri dikkate alınır.

II — Aynı grupta dahil dergiler arasında yapılacak dağıtmada:

a) İlî satış (aboneeler dahil) bakımından birbirine yakın olanlar arasında eşitlikle paylaştır edilir.

b) İlî satış (aboneeler dahil) bakımından emsaline nazaran birazlık farklı olanlara İlân ve reklâmı verenlerin isteklerine göre daha fazla verilir.

c) Herhangi bir dergiye verilecek İlân veya reklâmın tutarlılığı isteklerin toplamını geçmem.

Madde 57 — Kurumuz İlân ve reklâmları tâjîf ve sahabî dergilerine verilir. Bu makkatla, Kurumun yayınlanması arasında olmak üzere bulunduğu İlân ve reklâmların, Kurumun İktâsiâdî İştirâke verilmesi sırasında alınacak kotuluya, İlân ve reklâm tutuklakları circa (15.000) onbes bin lira (15.000) lîlli bin lira arasında olanlar için %0,5, (15.000) onbes bin lira ile (50.000) lîlli bin lira arasında olanlar için %1 ve (50.000) lîlli bin liranın fazla olanlar için de %2,5 eklenmek suretiyle tâjîf edilecek parâcların her fon teşkil edilir.

Madde 58 — Bu fondan tâjîf ve sahabî dergilerine verilecek İlân ve reklâmlar, dergilerin emsal değerine göre hesaplanarak dağıtılr.

15 günde ve ayda bir yayınlanan dergilerin emsal değeri 2, haftalık dergilerin 3'tür. Fondan faydalanan dergi adedi emsal değerleri ile çarpılır, fonun kaça bölündüğü bulunur.

Madde 59 — Dergiler Basın İlân Kurumuna her ayın sonunda bir önceki aya alt tâm varakastır. Bu tâm varakastırda her sayının İlî satışı (baskı, bayile verilen, tâdeler ve aboneler mîfredatları olarak gösterilmek şartıyla) dizi, tertip, baskı ve yâzı kadrosu (tâlîf dergileri dahil) için ödenen ücretler ayrı ayrı bayan edilir.

Bânlar İlân Kurumu tâm varakalarında bildirilen hususları her zaman kontrol ettirebilir. Yanlış beyanda bulunan dergiler hakkında 195 sayılı Kanunun 49 uclu maddesinin ayni uygulanır.

(Basın — 12003/072)

FEZA

İnsanlık, fezayı fethen hazırlıyor. Sovyet Rusya'nın Vostok III ve Vostok IV'ü fezaya atması bu yolda önemli bir merhaledir.

İnsanlığın zaferi

Vostok III ve Vostok IV üçüncüdür yanyana fezada uçtu, bütün dünyada insanlığın bir zaferi olarak alkışlandı. Pazartesi akşamı, dünyanın etrafında 39 kez defa dönerken fezada bir milyon millik yolu tamamlayan Binbaşı Nikolayev, tarihin kaydettiği ilk «feza milyoneri» olarak selamlandı.

New York Times, «Tamamen ilmi yoldan düşünürse, iki uzay pilotun buluşmaları insan dehasının yeni bir başarısıdır ve bütün insanlık bu başarı ile gurur duyabilir» diyerek, bu olayı, politika çekimlerinin dışında manalandırdı. Sovyetler Birliğinden gelen her şeyi gülüşeyle karşılaştı ya mütemayil Türk basını da, burnun dan ötesini görmeyen bir iki softa gazete hariç, insanlığın zaferini gerekten önemle ele aldı. Gerektense Vostok III ve Vostok IV ile fezanın fethinde önemli adımlar atılmış bulunuyor. Nikolayev ve Popovic, insanoğlunun tahmin edilenden çok daha önce aya ve yıldızlara gidebileceğini ortaya koydu.

Sovyet başarısı, özellikle 3 bakımından önemlidir: Bir defa, yer çekimin den kurtulmuş durumda birkaç gün sürecek uzay uğuları yapma imkânı kesin şekilde sağlanmıştır. Binbaşı Nikolayev, fezada dünyayı aydan ayıran mesafeyi defalarca katetmiştir. Feza milyoneri, yeryüzündeki futbol maçlarının sonuçlarıyla ilgilenenek kadar neşelidir. Yemeğini istahla ve mektebe bol bol jimnastik yapmaktadır. Tek gökayı, tras olamamak yüzünden sakalının uzamasıdır. İkinci olarak, uzay gemilerinin artık tehlileli olmakta çok, güvenilir araçlar haline gelmesidir. Üçüncü önemli ve nihî, iki feza gemisinin fezada buluşmasıdır. Böylece yıldızlararası gemilerin yakıt ikmallerini fezada yapabiliyorları ortaya çıkmıştır. Fezanın fethi vakındır.

CEZAYIR

Siyasi Büro'nun faaliyete geçmesi güven veriyor. İktisadi hayatın çöküşünü önlemek başlıca sorun.

Ben Bella kolları sıvadı

Seçimlere kadar günlük işleri yürütecek olan Geçici Yürütme Organi ile işbirliğini sağlamaya görevi yüklenen Ben Bella temaslarına başladı. Ben Bella başkanlığında geçici hükümet yetkililerini resmen Ben Bella'nın hâkim bulunduğu siyasi büroya devretti ve Millî İhtilâl Konseyi'ni seçimlerden sonra yapılacak toplantısına kadar bir «hâkimlik» olarak kalmayı kabul etti.

Bir ay süren Ben Bella — Ben Hedde — İktidar miladelesinin kesin sonucu alınınca sonra yapılacak seçimlerin önemi açık. Bir yıl süre için seçilecek 196 üyesi kurulacak meclisin başlıca görevi anayasayı temsil etmek ve oylamak. Bu arada halk arasında yasama yetkisini kullanarak kanunları oluşturmak ve bir geçici hükümet tayin etmek. Bu geçici hükümet Abdurrahman Kardeş'in başkanlığında geçici yürütme organı olacak.

TÖN, 15 AUGUSTOS 1962

Binbaşı Nikolayev

Yarbay Popovic

İnsanlık yıldızlara doğru yükseliyor

Ben Bella ilk iş olarak askeri yönünden sivil yönetimle geçişini hızlandırmak istiyor. Gerçekten bağımsızlığa kadar fiili olarak siyasi yetkilileri ellerinde tutan askerî bölge kurulları, bağımsızlıkta sonra da Cezayir'in mutlak hükümleri olarak görüldüler. Ben Bella'nın da bu askerî yönetici ciler tarafından baskıya maruz kaldığı muhakkak. Şimdi bütün iş, bu bölge kurullarını lağvetmek ve Millî Kurtuluş Ordusunu bir başkomutanlık altında yeniden teşkilatlandırmak. Bu yolda ilk adımı dörüncü bölge attı ama diğerleri onu takip etmek için acele etmedikleri gibi merkezi bir genel kurmay henüz kurulmadı.

Ekonomik kalkınma için

Cezayir'in ekonomik gelişmesine hız vermesi, hiç olmazsa başlangıçta, Fransızların işbirliği sayesinde olacak.

Abdurrahman Faris geçen hafta Paris'e giderken Afiş malî yardım istedi. Fransız hükümet ise karşılıkla ne istedikleri bilen kurumları teşekkür etmiş bir devlet olmadıkça kredi taleplerini inceliyeceğini açıkladı.

Anı bir ekonomik çöküntüye düşmek için Cezayirli yöneticiler ilk planda tesirini gösterecek tedbirlerle başvuruyor. Hasatın yıl olacağının haberlerden anlaşılmakta, ürünlerin değerlendirilmesi maksadı hasat için gerekli filet ve makine nelerin, traktör ve bicer — döğerlerin yurt dışına çıkışının yasaklanması, ilk adımlardır. Birinci tedbirlerin başlangıçta bazı güclükleri bertaraf etmemi mümkün. Fakat ana dâva memleketin sosyal ekonomik kalkınması için teşcüjî planların hazırlanması. Cezayir'in takılı edeceğin yol olaklı kalkınma. İlk zaferlerde iktisadi hürriyetler, istismar asgarileştirme, mevcut düşüncelerle geniş bir alan bulamıyor. Özel teşebbüs teşvik edilmeyecek, bazı mallar kâğıtlerde vüklenecektir. Fakat bunlar Cezayir vatandaşının ezmek amacını göstermektedir. Bunların gerçekleştirileceği geniş çanta bilimsel çalışmaları gerçekleştiriyor. Cezayir'de böyle bir kadronun mevcut olmadığı söylenemez. Mesele Ben Bella ve Ben Hedde grupları arasındaki çatışmada kenarda kalmayı tercih eden veya gruplardan birine katılan kapasitell elemanları işinasına getirebilmek.

Ait Ahmed'in burdan bir süre önce söylemiş olduğu sözlerde şerke pavy var. Ceza yırın umidi şereflere karşı karşıya gelmenin, memleketin ihtiivaçlarına çözüm yolu bulma sorumluluğunu liderlerin sunulması anlaşılmazlıklarından sıyrılmak, eylem verme lere ve veni bir yönetici kadronun birincisi olana occetme imkân hazırlamalarına bağlı. Bu hâl boyunca kabiliyetli genç me-

murlar gölgede kalmayı tercih etmiş ve şeflerinin kısıt çekimlerini teşvip etme dikilerini belirtmişlerdir. Gerçekten değerli ve berak siyasetçiler sahip kimse kriyaya köşeye dağılımlarıdır. Aynı dili konuşan bu kimse biraraya gelerek genç nesille ittifak kurmaları ihtilâlin daha önemli ikinci safhasına başarılı bir atılışı sağlayacaktır.

GANA

Suikastten kurtulan Nkrumah'ın ülkesi siyah Afrika'nın ortak sorunları ile karşı karşıya.

Suikast ve muhalefet

1957

den bir yanı Gana'nın yönetimi içinde mutlak söz sahibi olan Kwame Nkrumah sınır yakındaki bir köyü gezerken bir bombaya hedef olmaktan tesadüfle yardım ile kurultu.

Gana'da iki partili bir sistem mevcut. Fakat muhalefetin imkânları son derece sınırlı. 112 üvey parlamentoda muhalefetin sadece sekiz temsilcisi bulunuyor. Nkrumah ise ulkesinin belirli bir aşayı tek parti yönetimini ile esaslı gerektiği kapsamında. Muhalefetin bazı unsurları komşu İki ülkeye Togo ve Yukarı Volta'da bir hukümet darbesi yapmak üzere eğitim görüyor. Bu ülkelere dorukunda başka yoldan iktidarı almaktan zor. 7 milyon nüfuslu Gana'da okuma yazma bilenlerin oranı % 25'e yakın. Yüksek öğrenim görmüş olanlar ise 4500 civarında. Üniversite öğrencileri siyasi hürriyetlerin sorumluluğu onu pek iyi anlatıyor. İstediği konuya tartışır. Fakat öğrencilerin büyük çoğunluğu «Nkrumahist» tir. Üniversite devlet işlerine karışmamalıdır.

Üniversite'yi dahi otokrat yönetimi için bir tehdike olmaktan kaçınan Nkrumah, muhalefet partisi lideri Dr. Danquah'ın da yurt dışında yaşamayı tercih etmesi üzerine fazla bir mukavemetle karşı lastiği söylemeyeceğini. Sadece suikastları he sabı katmak zorunda.

Sorunlar

Bütün Afrika liderleri gibi Nkrumah da cezalet, eğitim sıkısan, kabilelerin birbirini alkışlaması, silahlı, fakir ve salgın hastalıklarla mücadele etmek ve

bunlara ilaveten ekonominin tek ürünü da yanmasının muhtemel sonuçlarını düşünecek gerekli tedbirler uygulamak zorunda. Gana, dünya kakao istihsalının üçte birini sağlıyor fakat 1961'de dış ticaret açığı 100 milyon doları buluyor.

Sorun tarım ürünlerinin çeşitlendirilmesi ve verimin artırılması Nkrumah, ülkenin geleceği bakımından hayatı önemsiyor. Bu konuya çiftçi koloniler kurarak çözüm yoluna sokmak istiyor. Bu kolonileri İsrail'deki kibbutz'lara benzettik mümkin. Bu kibbutz'larda henüz hızlı bir tempo müşahade edilmiyor. Bununla birlikte, Nkrumah umutlu.

Gana'nın tarım sorunundan başka en dişleri de var. Tema'da mükemmel bir liman, Volta nehrinin üzerinde büyük bir baraj havasında meydana ve vol nüfusu Nkrumah malî imkânlarını kurusuna kavurmak zorunda. Bu nedenle 1961'de aldığı dış yardım 250 milyon dolara yakın. Bu nın 196 milyonu Sovyetler 22 milyonu Amerikalılar tarafından sağlanmış. Amerika ayrıca Volta barajı için 130 milyon dolar vermekta taahhüt etmiş bulunuyor.

Orta Pazar'ın gelişmesi Gana'lıyı neticeleyen de düşündürüyor. Gana kakao ihraci bakımından Avrupa'ya bağlı. Avrupa'lılar Afrika ürünlerine karşı gümruk tariplerini dondurdukları zaman Gana ters tarafta kalmamak, şimdiden özel anlaşmaları yapmak durumunda Gana'nın «en işsiz tarafsızlık» siyaseti Moskova mihverine de yanaşmayı mümkün kırdıktan. Orta Pazar'ın gelişmesi karşılıkta takip edilecek politika, bu ülkenin komünist dânia kârısında veya yanında olmasını gerektirecek.

Gana sosyalist politikası ile bu çetin engelleri atlattığı zaman, kuvvetli ve gerçekte bağımsız bir siyah Afrika milleti olarak meydana çıkacaktır.

LATİN AMERİKA

Lâtin Amerika'nın üç büyük ülkesi huzursuzluk içinde.

Arjantin

Arjantin halkı bir senede üçüncü askerî harekete tanıklık ediyor. Geçen Mart ayında başkan Fonsi'nin görevinden uzaklaştırılmasından sonra timli de askerî yönü ağır basan bir generalin hareketi ortağının karistedir. Dört elbette Kolordu komutanı general Montoro, en sonunda faal hizmette bulunmak en iddialı robayı, Montero ve komutanı denecek olan diğer general ve yükselti rütbə

baylar harbiye bakanı ve kara kuvvetleri komutanı general Loza'ya karşı. Loza'nın öncüleri yerlere getirdiği Peron'cu su baylarını tasfiyesini, Harbiye Bakanlığı ile Kara Kuvvetleri Başkomutanlığının ayrımasını ve silahlı kuvvetler bünyesinde de fiziklik yapılmasını talep ediyorlar.

Başkan Jose Maria Guido dünyasının darbe hareketlerine en fazla tanıklık etmiş binalarından biri olan Pembe Ev'de generallerle görüşüştükten sonra, emekli general Senorans'ı Harbiye Bakanlığımıza getirdi. Fakat Senorans bu makamda 11 saat kala bildi, Montero'ya bağlı birliklerin buken te yürümesi üzerine istifayı uygun buldu.

Şimdi herkes buhranın nasıl çözüme cevizi merakla bekliyor. Monteronun Kara Kuvvetleri Başkomutanlığına getirilmesi Başkan Guido'nun mağlubiyeti sayıla cak. Montero'nun emekli sevkı veya bir başka generalın başkomutanlığı ataması ise askeri bir darbeye yol açabilir. Ancak bu sonuncu sık işin Montero'nun gerekten desteği sağlayıp saglayamayacağı hâlusa sydnalanmış değil.

Brezilya

Latin Amerika'nın bu en geniş ülke içinde de askerler siyasi iktidara baskında

(Mahkeme kararıyla yayınladığımız doğrululama yazısıdır).

Yön gazetesi Yazı İşleri Müdürlüğüne

na aykırı ve öğretmenleri birbirine düşürmek ve bölgelere.

2 — 15.1.1962 tarihli İera Komitesi toplantılarında bu hareketini tenkit eder: (Siz bir yanda Enstitü, Enstitü diye bağırırken aynı anda Bütçe Milli Meclisinde Bütçe Komisyonunda Milli vekilleri Enstitülerden söz aşarak vaktiyle buralarda komünist propagandası yapılmışlığını söylemiştir. Her şey den habersiz, memleketin uzak köşelerinin de çalışmakta olan masum çocukların söz getiriyorsunuz) dedigimde: (Bunlar köpek uluması ve köpek havlamasıdır. Ben onlara aldrıng etmem) demek suretiyle, bittin öğretmenlere ağır karşılıklar getirebilecek bir ifade bulunmuş tur.

Bu iki sebeple Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu başkan vekilliğinde ve İera Komitesi Üyelüğünde durmaya ve bu sıfatla faaliyetlerde bulunması üzüm yillarda kazanılmış olan meslek itibarı zedelemeye bütün hâdeleri dävet edebilecek durumdadır.

Gereğin İera Komitesince önceki sebeplerle edilerek karara bağlanmıştır.

3 — İera Komitesi üyeleri Dursun Kut İmec Dergisinin hazırlayıcılarının dandır. 1.1.1962 tarihli ve sayılı İmec Dergisinin başyazısı olan (Burunuzlar) yazısı ise Milli Federasyonu küçük dülük makası yazarılmıştır. Bir tek kilatın İera Komitesi Üyelüğünde bulunurken o tekilatı küçük dülük dilişirecek bir yazının basılmasına hizmet etmek hiç bir suretle cevaz verilemeyecek bir olaydır.

Keza bu hususta da öncelik mizah kere edilerek gereklî kararını alınması sun, saygımla dilerim.

Milli Federasyon
Genel Sekreteri
Mustafa CURA
(İmza)

3 — Onaltıncı sayfa birinci sütun da: «Kirikkale öğretmenler Derneği'nin 21 Aralık 1961 tarihli bir mektupla Federasyonu yürüyüşten haberدار ettiği ve fakat Mustafa CURA'nın bu mektubu Federasyon idarecilerinden sakıldığı» yazıldı.

Bu ısnat da tamamen uydurma ve yakışmadır. Çünkü, Kirikkale öğretmenler Derneği'nden gelen 21 Aralık 1961 tarihli yazının, bu tarihten 54 gün sonra 14 Şubat 1962 tarihinde vaki olan yürüyüşle hiç bir ilgisi yoktur.

Mektup Federasyon bilrosuna tek sir edilerek bütün İera Komitesi üye lere da dahil olduğu elhette benim sakla mis olmam dilepdiz uydurmadır.

Mektup genel mahiyette Federasyonu suçlayan birkaç fikri ihtiya etmektedir. Basılıca fikraları şunlardır:

a) Milli Eğitimimiz çıkmazda ve haitâ batmaktadır olduğu halde Federasyon ne yapıyor?

Temmuz 1962 gün ve 30 sayılı gazetenizin 15. nci sayfasında:

ÖĞRETMENLER başlığı altına Aydındakî Öğretmenler Federasyonu toplantısı ilerici ve geriçilerin çarpışmasına sahne olsaktır. Konulara adımdan bahsedilmiş ve şahsi ilgilendiren uydurma ısnatlar yapılmıştır. Basın Kanunu hükümleri gereğince ilk çekseki nîşâhda, aynı sütunda ve aynı şekilde dahilinde bu cevap yazının yayınlanmasını rica ederim.

1 — Üçüncü sütunda: «Samsunda... Necip Aşkin—Mustafa CURA gibi Tevfik İleri ekolünden kimse Federasyonuna İera Komitesine girdiler. Bu kimseyle gayretiyle de Federasyon ile gelen bir organ haline geldi.» denilmektedir.

Evvelâ, ben Samsunda değil ondan iki yıl önce Erzurumda ve bir yıl önce Sivas'ta ve sonra Samsunda üç yıl üst üste seçilmiş bulunuyorum.

İlerici Federasyon İera Komitesi bir başkan ile dokuz üyeden teşkil eder. Bir iki kişi geriye kalan ve bu yazının başka bir sütundan isimleri ilerici (!) olarak kaydedilen yedi kişiye rağmen miliyeti olup Federasyonu ilemez hale getirmiştir. Böyle bir iddia çok epeç ve güllüctür. Bununla beraber gayet Milli Federasyonu ilerici (!) sürüklemek istedikleri istikametten ait koymaya, gazetenizde yazıldığı şekilde muvaffak olmuş isek cidden bununla övünmemiz gerektir.

2 — Dördüncü sütunda: «Necip Aşkin'in sağ kolu Mustafa CURA, açık oturumlar yaparak Köy Enstitülerini savunduğu için Rauf İnan'ın ikinci başkanlık istifa etmesini bir önerge ile isted.» denilmektedir.

Bu ifade hakikatın bir tarafını ve aleyhte bir tertip ile ele almaktadır. O zamanlar Rauf İnan kendi arzusu ile ikinci başkanlığı çekilmeyi kabul etmediğinden yönetim kurulu (İera Komitesi Üstünde bir organizatör) mecburen kendisini bu görevden uzaklaştırılmıştı. Ben de Sayın Turhan Feyzioğlu'nun yönetim kurulundaki israrlı ricası üzerine önermemiştüm. Şimdi mademki ken dileri istediler, gerçegin ortaya çıkması için önergenin tamamını olduğu gibi aşağıya alıyorum. Buna mecbur kaldığım için mîtecessim. Sayın Başkan Turhan Feyzioğlu'ndan şür dilerim.

22.1.1962 tarihli önergenin ası:

TÜRKİYE ÖĞRETMEN DERNEKLERİ MILİ FEDERASYONU İERA KOMİTESİNE

ANKARA

1 — Milli Federasyonumuzda Başkan Vekili bulunan Sayın Rauf İnan son aylarda gazetelere geçmiş demeçleri ile ve açık oturumlardaki sözleri ile yönünü açıkça ortaya koymuş olup durumu, Milli Federasyonun birleştirici tutumu

bulunuyor.

Başkan Goulart, bir ay önceki kabuse buhranının atlatalmasına rağmen rahat nefes almıyor. Kuzeydoğu bölgesindeki aşık, gözleri dönmüş vatandaşları «yiyecek, yiyecek» nikalar ile dükkanlara saldırtır, topraksız köylüler bütün külfeti ni kendilerinin getirdiği çiftlikleri ihtilâlcî bir davranışla ele geçirme teşebbüs etti. Goulart, aymazdan kurtulmak umidi

Brezilya'da köy birlikleri

— Christian Science Monitor'dan —

Kuzey doğu Brezilya'nın kithâga uguran bölgelerinde köylüler, yiyecek bularuz umidyile kılıçları ısgal etmeleridir. Köy ve kasabalar halkı tarlalarını bırakıp dükkânları ve açık hava magazalarını yağmaya girişmişlerdir. Köylerinden kopan binlerce insan, yiyecek bulabilmek için kıyı sahilere akın etmektedir. Yağmursuz geçen bir kişi pâmuk, mısır ve manioc mahsulünü harap ettiği için, kitle ıssız ve ekmekeksiz kalmıştır. Bahai'nin içlerinde 18 aydır bir damla yağmur düşmemiştir. Kithâga eklenen karaborası be läsi yüzünden yiyecek fiyatları son bir iki ay içinde yüzde yüz artmıştır.

Kuzeydoğu'da gündelikler 225 kuruştu. Toprak ağalarının çوغu, ziraat amelesine bu kadarmı bile ödeme mektedir. Yarım kilo fasulyenin fiyatı 250 kuruş, yarım kilo un 240 kuruş, yarım kilo pıras 100 kuruştur.

Hükümet, güneşden ve Amerika Birleşik Devletlerinden satın aldığı yiyeceği vapurlarla bu bölgeye yollamaktadır. Fakat bunun miktarı hiçbir şeyi düzeltmeyecek kadar azdır. Söz gelimi, Paskataria'ya bir gemi 2000 insana yetecek kadar mısır, un ve et getirmiştir. Fakat aynı bölgedeki açılım sayısı 20.000 i getmektedir.

Bülgelerdeki köylülerin içinde toplu köylüler var. Bu birliklerin üye sayısı sınırlı 35.000 i getmisti. Birlik, Avukat Francisco Yuliao tarafından idare edilmektedir. Fakat ağalar, kanun dişi baskılarla Birlikleri sindirmeye çalışmaktadır. Geçenlerde, küçük bir kasabada köylü Birlik'inin başkanı silahlı ile atılmış hücumuna uğramış ve öldürülümüştür. Ağalar tarafın dan beslenen bu silahlı havdutlara «Capangas» diyorlar. Köylü Birliklerinin liderleri Havana'da vevahut Peñin'de yetişerek gelmektedir. Buna rağmen bu teşkilat büyük toprak ağırlarının elinden toprakların alınması ve kendilerine dağıtılmalar için hâkimektoberi üzerinde zaman zaman pek kuvvetli bir baskı yapabilmektedir.

Brezilya'nın kuzeyindeki idareci sınıflar tesirlerini her gün biraz daha kaybetmektedirler. Başkan, şehirlerden çıkışa köylerini gezmem olmuştur. Mebuslar zaten buralara pek uğramazlar, gün kâti Brezilya'da okuma yazma bilane yen köylülerin ov hakkı mevcut değil.

Brezilya'nın çoğu, hâlâ sanıvarlar ki, ölümecekk kadar ekmekeksiz lâra, köylüler sersefil de olsa, isyan etmeden yaşamaya razi olacaklardır. Çünkü 4 asırdır onların anaları, babaları da ayri şartlar içinde yaşayın gelmiştir. Buna benzer de iller bâzılı köylülerin arasında az evvel, ayri bölgeler için de ileri sürülmüştür. İgin doğrusu su ki, eğer hükümetin giriştiği 5 senelik plan köylülerin hâyatında sarsıntısız bir değişim verebilse, ne âlâ. Yoksa değişiklik side etti kullanarak gelecektir.

da İera Komitesine seçilmesine yol acıması. Aslında Öğretmenler Derneği'ne üye yazısına bile tıpkılar mîsaftedir. O günden bu güne Milli Federasyon yonu girişinden çıkarmak için bittin günde nasi çalıstığı herkesin mîsaftedir.

Gazetenizin bu yazısının bir çok yerinde ilerici ve gerici tâbirleri yer almaktadır. Eşâsi bir tarifi yapılmadığı için bununla ne kastedildiği iyi anlaşılmamaktadır. İlerici sözlere tam bir anlaşılmamak istenmek için önce yonlumuz tayin etmek gerekmek mi? Yani ilerici olağan yüzüne tarafa dönükler önce bunu düşünlük gereklî değil midir?

Biz Atatürk ilkelere ve devrimlere sadık tâkîci öğretmenleriz. Türk öğretmenlerini ilerici ve gerici olarak ayırmayı asla tasvip etmiyoruz. Meslek dertlerinin birlik ve beraberlik içerisinde de ve fakat mutlak surette kanun hâkimleri dahilinde halledilebileceğine inanıyoruz. Ve bu inanç ile mücadelede mize devam ettiğimiz içindir ki kendilerini ilerici(!) diye ilân eden ve zümre saltanatı kurmaya çalışanların daima karşısındayız.

Yön gazetesinin bu nüshasının Aydın Kongresinde parasız olarak ve sırf aleyhimizde bir propaganda vasıtâ ya pîlîmâk üzere delegelere nüshaların be delinin kimler tarafından önden ettiğine sorusuna da ben hâlâ cevap bulmamışlığım. Saygılarımla 31/7/1962

Mustafa CURA

YÖN, 15 AGUSTOS 1962

CINEMA

Kaybolan tatlılık

**Bir sinema yıldızı, odasına ölü bulundu.
Fazla miktarda uykuya ilaççı almıştı Haber
bütün dünyanın ilgisini çekti. İşte Ma-
rylyn Monroe**

Nijat Özön

Amerikan ızcileri arasında yapılan bir soruşturmadada «En çok kimin le tanışmak isterdiniz?» Sorusunu enflasyonlardan % 15 i Başkan Eisenhower'in, % 10 u Kardinal Spellman'ın geri kalan % 75 i ise Marilyn Monroe'nun adını vermişler. Çoğunlukla bu dağın benimsemis bir toplumun geri yüzünü, dengesizliğini bu cevaplar ne kadar açık yansıtıyor. Hollywood'un dil être destan reklâmcılığı Marilyn Monroe'yu Amerikan toplumuna ve milyonlara seyirciye son on yılın en büyük ecdâsiyet simboli olarak tanıtmıştı. Ama iş yarınız Hollywood reklâmcılığına kalsaydı, sine de seyircisinin, yüzlerce yıldız arasında bulusma Monroe'yu kabullenmesi mümkün olmazdı. İşin gerçeği Monroe'nun öbür herkesin fazla, öbürlerinde olsa da «bir geyik» taglıydı. Bu seyirceler nelerdi, bunu sindire kadar kimse inandırıcı bir şe kâdeh açıklamamıştır. Belki de bunun en sıkı takım spikiamosu yine Monroe'nun hâli yapsa da bir gün gazetecilere (ka da dağ erkek gazetecilere) «Erkek ve işte olsak birbirimizi kârîkârî iyi değer hissettiyorum dediği vakit, kelimeye varu boruya, ama varlığı duyulan bu kârîkârî iş hâli anlatımda. Monroe, seyirciyle bir kezde New York'ta tek yolda, Ni gerde kimse rannadığında küçük bir figür işte olsak perdenin bir kenarından öbür tarafına yürüdü sahneler, seyircinin zih nesne ekim bu sarsıntı?» sorusunu getir mevi yetiyordu. Başrolে çıkışlığı ve dünya gözünden ilk kazandığı ilk film olan «Niagara» ya kadar oynadığı yirmi kadar filinde Marilyn Monroe zaten o lâlini yînleştirebilecek boy göstermekten başka bir şe yapanıyordu. «Niagara» da da seyir sinemâ akında kalan yine yürüyüş sahneinden başka değildir. Yalnız «Niagara»da da da önceki filmlerinden ayrı olarak, bu yürüyüş, rejisörün zoruya biraz müabalâga hândırılmış, biraz bayâğlaştırılmış, hattâ biraz gillâncılaştırılmıştı. Kendisinden önce ve sonra birçok dişinin deneceği bu kişi kâvevip, kaba etçilini titreterek yürüme içinde de yine Monroe'ya özgü bir «fazla lâk, bukalâk» vardı. Kendisi, on iki yaşla endişken mayı bir kazak, dar bir etekle suda girdiği vakıt oğlanların ıslık talmâğı, açayıp sesler çekilmâğı ve yerlere yapılıp lepinmeje başladıklarını anlatıyor. Monroe'ya bakarsanız yürümesinde hiçbir eğlânçılık yoktu. Bu lâlin yürüyüş konusunda kendisini stygaya çekken bir gaza tutuþ her zamanki hazır cevâbıyla «Yâzılımları bebekten öğrendim, ondan sonra da ayrıca ders almadım demisti. Monroe'nu yürüyüşünde bu başkalığı, henüz hiç kimse tanımadığı küçük bir figüranken böyle karikâjelerle gevirdiği bir filimdekti, sonra ne gibi ortaya koymuyor. «Love Story — İş atışır çavuşlar elmas peşinde» adlı adımlı bu dîbetîci filimde, Groucho (Mick (Açık Polâhîyâk)) özel bir denizci bilâmâna sahibide Monroe'nu bir sahneninde Groucho'yu, dolayısıyle seyircilere doğru yürü, birkaç, sitrek bir süre chesi bir adam takibeþtir» der Monroe'nun yürüyüşini izleyen Groucho kendisini tepeden tırnaða silzükten sonra «Sadece bir adam mı?» diye sorar.

«Budala
sarışın» dan
Gruşenko'ya

Fikret Münroe'nun yürüyüşü, daha geniş alanlarda da «efizisi» syni zamanda kendi «taşın» zamanın a'lması gibi bir en-

gel oldu. Hollywood'un «yıldız sistemi», belli bir yıldızı bu sistemin içinde hemen belli bir köşeye yerleştirir ve ömrünün sonuna kadar orada kullanımağa kuşkar. Monroe da Hollywood için, figürankı yıllarında en çok canlandırdığı tipe dayanarak, yüzlercesi bulunan bir «şarışın bombası», bir «budala şarışın», «yürüyen güzel» den başka birsey de değildi 1955 te Billy Wilder'in «The Seven Year Itch — Yaz bekârı»nda oyunculuktaki istadının belirtilerini ortaya koymaya kadar çevirdiği yirmiden fazla film içinde en lyl kullanıldığı eserler, John Huston'un «The Asphalt Jungle — Elmas hırsızları» (1950), Joseph L. Mankiewicz'in «All About Eve — Perde açıyor» (1950), Fritz Lang'ın Küçük ve fazla tanınmayan eserlerinden «Clash by Night — Bir gecelik macera» si (1952) idi. Bunlardan birincisinde gangsterlerin suç ortağı olan yağlıca bir avukatın genç «eve geni» (buradaki «eve» gen, gerçekte «metress» anlamına geliyor); ikincisinde tiyat ro dünyasında bir yer kapmağa çalışan, bunun kılın eleştirmecilerle, prodüktörlerle yatmağa bile razı olan «fırsatçı» bir tipi; üçüncüsünde bir taşra yehrinde yaşayan canlı, ihtişaklı, içi içine sağlamayan genç bir «zeyves» yi canlandırıyordu. Ama Hollywood için de, onun reklamlarının tuzalına düşen ortalamalı seyirci için de gerçek Monroe bu değil. «Niagara»nın «eğursuz kadın»ı, «Centlemen Prefer Blondes — Sarışın firtinasının» ya da «How to Marry a Millionaire — Milyoner averileri»nın «zengin koca avcısı» ydi. Yine filmlerinden çoğu canlandırdığı tipin efsisiyle Monroe, Hollywood için, benüz kendisini iyice tanımayan ve

Korkunç
yıllar

Monroe bütün bu tehditlere, aşağıla

Marilyn Monroe
«Kim bu sajšin?»

da kulaklılarına inançlıyan gazeteciler için, Di Maggio'yu bırakıp New York'a gittiği de hep o ezell «budala sarışın» di. Bunda dolayı «Yaz bekâr» ni gevirdikten sonra hem Hollywood'u, hem de Amerika kültürlerin gözdesi olan beyzbolcu eşi Joe Di Maggio'yu bırakıp Newyork'a gitti vakit herkesi şaşkınlığına düşmüştü. Değer öğrencileri bambuşka olan gevre, yüzbinlerce doların, şan ve şöhretin, Amerikan yolumunun «ahıramanlarından» olan bir «...» u bir denbire nasıl bırakılacağını aklı kes miyordu. Bu şevreye göre, bu davranışın şan anesak bir sebebi olabilirdi. Her halde bu «budala sarışın», bu eski üçak fabrikası içsisi cahil kız, fotoğrafçıları giplik pozlar veren bu ne ilküng be lirsiz kadın ne oldum delisi olmuştu. Şöhret başına vurmuştu. Fakat kendi genel kilitir seviyesi korkunç bir «süslülük» öteye geçmeyen bu şevre, Monroe'nun «Karamazof Kardeşleri» deki Gruzenko tipini oynamak istedigini, kültürünü artırmak için klasik romanları, klasik pişlerini yutucusuna «silkeşmeye» bulduğum ve New York'laki ünlü «Actor's Studio» adlı tiyatro okuluna devam ettiğini duyunca bilsbüttün şaşkınlığına düşmüştü. O vakit, bas kaldırdığı stüdyosundan Hollywood'un bes lemeye dediği yazarlarla, Monroe'yu henuz tylee tanımayan gazetecilere ve «dostları» a kadar herkes bu «haddini bilme yea», boyundan büyük işlere girilen «sarışın budala» ile uğraşmağa başladılar. Elline tutuşturulan her zamanki gibi aptalca bir senaryoyu yere fırlatıp artık bu geşit filmleri gevirmeyeceğini söylediğin vakit ücretini yükseltmemi teklif eden stüdyo patronuna «paraya önem verdigim yok, ben sanatçı olmak istiyorum» diyen Monroe, aynı stüdyonun sözçülüğünü yapan bir gazetenin bayanzısında şöyle tehdit ediliyordu: «Marilyn Monroe, sinema en dillişinin sindiriye kadar kendisi için yaptığı buca lılyıkları tepen ve oyunculuğu öğrenmek hevesle New York'a giden budalanın birkil». Altın yumurtlayan tavuğu elden kırılanlar soura biraz acılık dile sunu ekliyorlardı: «Monroe iki stüdyo tarafından kapı dışarı edilmiştir. Bu stüdyolar olmasaydı Marilyn'in hali ne olurdu?». Büyükl basın da «sarışın budala» propagandasının etkisiyle aynı anlayışızlığı gösteriyor ve Monroe'nun cahillığını ortaya çıkarmak amacıyla bir gazete muhabiri «Gruzenko nasıl yazılır?» diye soruyor, fakat hazır cevap yıldızın «Kitabı okursanız öğrenirsiniz» karşılığıyla kendi arkadaşları arasında alay konusu oluyordu.

Hayafu

Aşağıda Norma Jean Baker Mortenson olan Marilyn Monroe 1 Haziran 1926'da Los Angeles'te (California) doğdu. Fakir bir ailenin kızı olduğu, babasını küçük yaşta bir otomobil kazasında kaybettiği, annesi akıl hastahanesine kaldırıldığı için, yetim ve öksüz olarak çok sıkıntılı bir çocukluk geçti. 15 yaşındayken evlendi; iki yıl sonra ayrıldı, savaş sona erince de resmen boşandı. Bu arada ikinci dünya savaşı sırasında bir uçak ve parasüt fabrikasında çalıştı. Bazı dergilerde «kapak kızı» olarak resimleri çıktı; vakit Hollywood'un dikkatini çekti. 1947'de «20th Century-Fox»'un «Dangerous Years» adlı filmiyle sinemaya başladı. Bunu bir kaç öneşiz filmdeki küçük roller izledi. 1950'de John Huston'un «The Asphalt Jungle» filmindeki kısa rolüyle dikkati üzerine topladı, bunu aynı yıl Mankiewicz'in çevirdiği «All About Eve»deki rolü izledi. 1953'te Hathaway'ın çevirdiği «Ninety-Nine and a Half» filmindeki rolu ke ona bir denibirci ün kazandırdı. 1953, 1954, 1956'da en çok kazanç sağlayan on yıldızlık listedelerde yer aldı. Bu arada Amerika'nın ilili beyzbolcusu Joe DiMaggio ile evlendi fakat az sonra ayrıldı. 1955'te Wilder'in «The Seven Year Itch» filminde oyuncularak ustalıkla göstermekle birlikte, Hollywood'tan memnun olmadıktı için New York'a gitti ve «Actor's Studio»nun derslerini izledi. Hollywood'a dönünce Jagger'la çevirdiği ilk filmi «Bus Stop» (1956) bu çalışmanın ırkılılığıydı. Fakat Hollywood'a gide nemeyen Monroe, eskiden modelliğini yaptığı fotoğrafçı Milton Greene ile New York'ta kendi yapımı şirketi olan «Marilyn Monroe Productions» kurdu. Tanınmış tiyatro yazarı Arthur Miller ile evlendi. 1957'de İngiltere'ye çıktı. Laurence Olivier ile birlikte «The Prince and the Showgirl»ü çevirdi. 1961'de Miller'den ayrıldı. 1962 Haziranında «Fox» basabına çevirdiği «Something's Got to Give» filme de vamsızlığı yüzünden sözleşmesi bozuldu. 5 Ağustos 1962'de aldığı faxla miktardaki uyku hapı yüzünden sabaha karşı öldü.

malarla, küğümsemelere, alaylara gögüs
germekle kalmadı. New York'taki bir
yilik çalışmalar sonunda istediği «sanat
çı» kimliğine eristi. Yalnızca dışarıdan
karşı koyan kuvvetlerin değil, Monroe
nun iç yapısından doğan engellerin bu
yükünlük de göz önüne almırısa bu, saygı
uyandıran bir başarıydı. Bu sonuncu en
geller yıldızın fizik güzelliğiyle bir
da düşünülemeyecek kadar korkunç yey
lerdi; bayat öyküsü Hollywood'un reklam
bürolarına hazırlanan hayat öykülerin
den hambaşkıydı; Charles Dickens'in
romanlarındaki yetim ve öksüz çocukların
öyküsüyle, Bunuel filmlerindeki ha
yatın korkunç ve içrenç yönlerini birles
tirmiş gibiydi. «Kızıl saçlı» gözü dışarı
da, gayrimerule çocuğa başkasına ka
çan sonra aklı hastahanesine yatırılan
ana, bir otomobil kazasında kaybedilen
baba, iki yaşından başlayarak öksüzlik ve
yetimlik yılları bu öyküde sadece bir bas
langıçıtı. Bunu bir yetimhanede sonra bir
dizünden fazla aile yanında geçirilen
korkunç yıllar izliyordu Monroe bo yil
larda, dövülen, aç bırakılan, ağır işlere si
rulen, dinsel baskı altında bırakılan, sen
ra çok şofüs bir ailenin evliliğine bulun
dugu urada henuz alt yaşındayken bu
ailenin kocaman bir mensubu tarafından
ırzına geçilen, devamlı bir suçluk psi
kolojisi altında yagayan, kırık dökük bir
eğitim gören, sırı bu tahammül edilmez
hayattan kurtulmak için 15 yaşındayken
sevmediği bir adanı evlenen bir kimsey
di. Bu zoraki evlilik bu tahammül edil
mez hayatı son vermek değil onu sürdür
mekten başka sousuğ vermemeyince de 17
yaşındayken ilk defa intihara teşebbüs etti
yordu. Bütün bunlar tabiatıyla silinceme
yecek, tamamıyla temizlenemeyecek kadar
derin izler bırakan «complex» ler yara
tan olaylarında kendi deyişiyle bir «kare
pm» haline gelmişti («Ben bir karışımam,
ama nelerin karışımı, bunu bilmiyorum»).
Kendisini çok iyi tanıyan bir dostuna gô
re de «Complex'leri o kadat» caprasıktı

«Actor's
Studio» da

ki, complex'ler üzerine bile complex'leri vardır.

Rumelihisarı oyuları

MACBETH

Sayın Sabahattin Eyüboğlu'nun Maebeth çevirisini Rumeli Hisarı'ndaki oyunu görmeden iki üç gün önce okudum.

Can Yücel'in o güzelim sonnetleri söyleyişi bir yana Shakespeare olanca yüceliği ve ulaşılabilirliği ile bu kadar sade ve dengeli bu kadar güzel olarak ilk defa aktarılıyor dilimize. Okurken yüreğim garptır bir yandan da... Birri çok geviri için «Şurası yanlış, burası eksik» diyecek diye ödüm koptu... Hâlâ da bu «tek Shakspeare çevirisisi» saydığını deyişir bir deyin olur diye korku yorum. Sayın Eyüboğlunu çevirisinin başarısından ötürü kutlamak yetersiz geliyor bana. Bence, bu kadar heyecan duyuduktan sonra şükürmeleni, elini öpmeli Eyüboğlu'nu...

Beklân Algan'ın Maebeth yorumunu ve yonetiliş için ne söylemek gerektiğini ise sunlardır: uzun uzun düşünüyorum... Başarılı ve övgüye değer yönleri ile yer yer heyecan verici olan böyük bir sahneye koyus için yanış veya ek sık tanımlamalarından kaçınarak dikkatli bir açıklama yapmak gereklidir. Oyunun tümünü bu kadar baltalıyan asıl yanışın veya kusurun nedenini bulabilmek ve kesinlikle söyleyibilmek ise başta başına bir güç iş... Bu konuya böyle sine çaprazık ve zorlu kılımama şanlı olabilir ama oyunu görenlerin be nimle aynı kanıda olacaklarını sanıyorum. Nasıl olmasınlar ki Rumeli Hisarı'nda Maebeth'i seyrederken çevirenen gönüllü avlaları güzellik, oyuncuların yer yer çok iyi oyuları ile ilk ilgilenen sonra lütfen beşenten sonra heyecanlanırsınız perdesler herledikçe de önce şakşıklık, sonra hayıflanma sonra düşpedüz irkılma başlıyor. Sonunda da Beklân Algan'ı ölüyü iyileştirir ve size «Yılmaz perdeyi» söylemiş «Pan demek kahyorsa...

Şimdî düşündürmek gereklidir. Sorunu sadece Beklân Algan'ın ölçüsü kaçırmasa müdir.

Hekâh Algan'ın tutumunun anlaşılmazlığını ortaya koymak için kendinde tutuklusunu olduğunu sandığum Shakespeare'i kanıt olarak göstermek isterim. Oyunlarının birinde Shakespeare'yi sexy gerçekleştirmek için üç durum gereklidir: «Taşçaramak, davranışmak ve tamamlamak...» Maebeth'in sorunu Maebeth'in kendi olduğunu, oyunun doğunu ve tümü Maebeth'de baş gösteren gelişen durum olduğunu göre herşeyin Maebeth ile başlayıp Maebeth ile bittiğine göre Beklân Algan'ın Maebeth'i yorumlayışı (yani Agâh Hün'ü yönetiş içindir) tam mânâsı ile yerinde. Şu halde kendisi ve çevresi ile ki şiliğin içinde belirtmekte Maebeth'i tasarlarmakta eksiksiz yok Beklân Algan'ın davranışına ise oldukça ırkılıkla tâkezeleri baş gösteriyor. Örneğin: Maebeth'in kraliçe öldürmeye iyileşen tasarıları şî sahnedede dışardaki zâlinden gelip Maebeth'e kadar ulaşan «Yaşasın kral!» sesinin (kendi kendileyle çatışıp, neredeyse var gececeksen) Maebeth'i kamçılayıp, tutkusuna ve düşlerine yeniden can verisi belirmiyor. Oyunda İngilizimiz «yaşasın kral!» ünlemi ancak gevşek ve hafif bir sarhoş seslenisi nitelikinde. Ziyafet sahnesinde Kralice oturun kuzus diye çırpinadursun kimse oturmağa davranmıyor çünkü ayakta olma yelpâza oturuyorlar... ne var ki bütün bunlar oyuncuların verlesi oturduktan kaybolabilecek seyler. Üsteki gelip Rumeli Hisarı'nda oyuncuların kurduktan sonra yapılmış na-ekti? nabi Beklân Algan'ın çevre sindeki her imkâni kullanarak oyuncuların değerlendirmeye yoluna gitmiş... İlk dûzeni ve kostümüleriyle Maebeth'in taşçarama töreni ve cadiların Maebeth'in

Monroe, bütün bu complex'leri, önde içeren, dışardan dikilen bütün en gelleri göz önüne alarak New York'a getirdi.

sorularını cevaplandırdıları bu değer tendirmein en güzel örnekleri... Ve siz «şîte» diyersiniz «çaptığı işe sevgi ve saygı duyan tutuklu bir genç sahne ye koyucu...» Daha on beş gün önce ay ni yerde «zorlanan» Hamlet'den sonra B. Algan'ın gerçek boru ve trampet sesler ile bile değer kazanıyor.

Giderek iş tamamılamaz noktasına geliyor ki apışıp kalmışsunuz. Başlangıçtaki yorum ve düzenleninden sonra Sahneye koyucu Maebeth'ide, oyunu da, tiyatroya da bir yana koyup aksa, şevk ile Dunsinane savaşını bütün ayrıntıları ile «göstermeye» koymuyor. Dört bir yan trampet sesleri, silâh şakırtıları ile doluyor... Oturduğunuz yerden (ar kanız sarıldığınız) siz bile savaşın Urkütüçülüğünü duymuya başlıyorsunuz. Böylece, asıl oyuna ve Maebeth ile ilgilenmek ne kadar güçleşiyorsa Tiyatroya da gitti oranı uzaklaşıp gidiyor orası yerden... ve meydan üstlerine alındıları işi gerçekten büyük bir başarı ve hâye can ile gerçekleştiren) 66inci tümén mensuplarına kahyorsa...

İmdi Beklân Algan'ın oyuncunun başlangıçtaki tutumunu gördükten sonra Sha kespeare içinde Maebeth'ide asıl sorunun bu Dunsinane savaşını olduğunu ileri sürdürdünlü düşünmek imkânsız... Hem söyle bir savaş gösterisi, söyle bir düzen ve davranış ki rahatlıkla «Maebeth'in etabıyesi» daha iyi veya bir böyük fazlası olsaydı sonuç değişecekti diyebilirsiniz... Beklân Algan'ın asıl şâbasının kânyâi uyandırılmış olduğunu kabul etmek elbette safdilik olur. Üyleye oyuna, bu «gulgulesi» sahne re götürmek neyedir? İşte günlerdir karşılıklı tam veremediğim ve galiba verememekte de haklı olduğum soru bu. Olسا olsa biz Türklerin iş kılıç kalkana dayandı mı ayranımızın kabardığı ve ne Maebeth'in ne de Shakespeare'in gözünün yaşına bakmadığımız ileri sürülebilir. O zaman da samit konularına en az savaş oyuları kadar ilgi ve sevgi duyucağımız yılları beklemek doğru olur... Genç sahneye koyutunun açık yar. Hangi konuda ne yapmaça kalkı sırasak (bir de dış ülkelerde gittik mi) coğunlukla, hemen pişirip, kotararak da kabuğunun gözü hoş görünür olma şâsi yeterli bulunuyor... İslâh derde, daha sağlam ve sadexe götürmek yani da çok caba yüklenmek işe usancı verici hâldedimiz, kaçındırmış bir davranış oluyor... Asıl maksadından, asıl nitelidinden hele son perdesinde bir kelime de «Tiyatroya»dan bu kadar uzak lâsimî bir «seyirlik Maebeth» başka na olı asaştanabilir.

Gelelim sahnedeki oyuna. Needet Mahfi Ayral'ın oynadığı kapıcı sahnesi ile Duncan (Kemal Tüzüm) ile akitap tam o eski masallardaki ciylî krâb olması ve böylece Maebeth'in «kârîjî» dâha da Karâlastaması oyuncunun bence en «îlî» vânlarından ikisi.

Şîrin Devrim tavrı, görünlüğü ve oyunu ile alımı, göz dolduran bir Lady Macbeth idi. Sözlere inanç ve güven duyuyor oyuncunun sadece sözlerine yararlı etmek başarısını gösteriyor. Ağâh Hün'ü ikinci perdeden sonra bir iki yerde sözlerini hatırlamakla uğraşlığı için iyiden iyileşti. Bir iki yerde de o güzelim çeviriin hakkını vererek tam sözlerinin gerektiği gibi davranışarak oyunu yuceitti.

Genel olarak 66inci tüménin yeniliği tanımaz saldırısına uğramasayıda adam akilli iyi bir oyuncu olacaktı Maebeth...

Ayperi Akalan

ti. Strasberg'lerin «Actor's Studio»unda, her biri profesyonel olan öğrenciler arasında «gönlüllü» bir öğrenci olarak yer aldı. Elia Kazan'ların, Montgomery Clift'lerin, Marlon Brando'ların, Arthur Miller'lerin, Julie Harris'lerin... bulunduğu bu yeni çevre Monroe'nun bütün aşagılık duygularını, çekingenliğini artıracak, yetim haneye girerken duydugu korkuya peletek lesen dilini büsbütün bozabilecek nitelikte sahipti, ama bütün bu gâlilikleri yendi. Senaryodaki diyaloğunun ilk kelimesini hatırlamazsa gerisini getiremeyen Monroe altı ay sonra Actor's Studio'nun profesyonel sanatçılırı üzerinde «Anna Christie»den 20 dakikalık bir sahneyi canlandırdı ve hepsinin takdirlerini topluyordu. Monroe'nun, birincisi gibi acılı biten ikinci evlenmesinden sonra, «Actor's Studio»da tanıştığı ünlü tiyatro yazarı Arthur Miller'le evlenmesi yıldızındaki değişikliğin hem sebeb hem de neticelerinden bîriydi: Miller, Monroe'nun «çizimi gelişmesi» ni kolaylaştırdı, hızlandırdı gibi bir bırakma da bu yeni gelişmeyi temsil ediyordu. Monroe'nun sinemada geçen yirmi yıl ve yirmi üç filminden sonra Broadway sahnelerinden gelen tiyatro rejisörü Joshua Logan'la birlikte Hollywood'a girdiği «The Bus Stop — Otobüs duragi», artık usta bir oyuncunun doğduğu gösteriyordu. Gerçekçe Monroe'ın sensualite, milyonlarca seyirci için yine bir «cinsiyet sembolü»ydi. Ama oyundan en küçük ayrıntıları verebilen, ses, mimik ve jestlerini ustalıkla kontrol edebilen; sahneyi yalnız vicuduya değil havası ve oyunuyla doldurabilen genel bir sanatçı, de birbirini, «Otobüs duragi», her baktımdan başarı kazandı ama, Monroe Hollywood'a zere kadar güvene miyordu, bundan dolayı eski fotoğrafçılardan Milton H. Greene'le kendi bagimsız şirketini kurdu. Terence Rattigan'ın «The Sleeping Prince» adlı piyesini satın aldı. Filmde ilgili ilk haber, Hollywood'a bir kere daha alt üst etti: Monroe, Sir Laurence Olivier ile oynayacaktı. «Otobüs duragi» ndaki başarısına rağmen, kendi yolunu kendi çizerken başarıya ulaşan Monroe'ya kendi çizdikleri gerçeden başka sun yakıştırmayanlar «bu kadar da fazla ebediyatıyla bir daha hâkim» geçtiler. Fakat Olivier'in yönetiminde onuna birlikte oynadığı «The Prince and the Showgirl — Uyuyan Prens», Monroe'nun aynı zamanda komedyideki büyük yeteneğini ortaya koydu. Wilder'in «Some Like It Hot — Bazıları sıcak sever» i bu bayanlığı pekiştirdi. Fakat Hollywood'un, çevre nin anlayışsızlığı sürüp gidiyordu Monroe'nun çocukluktan kalan korkuları, complexlerinden çogu devam ediyordu. Düzen bir çevrede yaşadığım, bu çevremin beşirli kalıplarına uymayışım hiç affedilmedi, başarısının baltalanmak istendiği ni, hep o eski «bubula sarı» açısından görüldüğünü, hep o açıdan kullanılmak istendiğini biliyordu. Maddi, manevi bütün başarısına rağmen çocukların korkularından kurtulamıyor, sürekli bir yarın endi yesi içinde yaşıyordu. Arthur Miller'in, eski ünlü tiyatro yazarı değil de artık se de «Marilyn Monroe'nun ejâsi» sıfatıyla tanınmak tehlikesiyle karşılaştığı vakit kendisinden ayrılmazı Monroe'ın daha büyük bir darbe oldu, yeniden desteksziz kaldı. Süleyyoyla yeniden çatışmaya başlaması, sözleşmesinin bozulması korkularını daha çok artırdı. Sonunda Holly Wood'un sayısız «münâchir»leri arasına katıldı. Fakat burada bile öbürlerinden ayrılmayı: Öbürleri başarılılığa ugurladıklarından, sevgililerini kaybettiklerinden, tedavisi imkânsız hastalıklara tutulduklarından dolayı intihar etmişlerdi. Monroe ise, belirli bir toplumun ve belirli bir dâzenin kurbanıdır; Kendi çizdiği sınırları aşmakla çalışanları affetmemeyen, kendilerine karşı «saygısızlık» merhametsizce cezalandıran bir düzenin hâlini uğramıştır. Belki çok feci geçen çocukluk yılарının getirdiği birkaç zayıf noktası

massa yine diretmesine devam edecek. Fakat içinde yaşadığı toplumun şartları ve Hollywood'un katı sistemi bu açık sözlü, açık kalbli, büyük bir sezgi ve duyarlıca sahibi, usta bir oyuncu olan kadına «buca iyiliklerinden» sonucusunu hediye etti: Morgia bir kasa.

Filmleri

1947: DANGEDUS YEARS (Korkunç yıllar), Rejisör: Arthur Pierson, Oyuncular: William Halop, Annabel Shop — 1948: SCUDDA-HOO! SCUDDA-HAY! (Aşk yarışı), R: Hugh Herbert, O: June Haver, Walter Brennan — LADIES OF THE CHO RUS (Varyete kızları), R: Phil Karlson, O: Adele Jergens, Rand Brooks — 1950: LOVE HAPPY! (Üç aña bap çavuşlar elmas peşinde), R: David Miller, O: Marx Kardeşler — A TICKET TO TOMAHAWK (Toma hawk'a bir bilet), R: Richard Sale, O: Anne Baxter, Dan Dailey — THE ASPHALT JUNGLE (Elmas hırsızları), R: John Huston, O: Sterling Hayden, Sam Jaffe — ALL ABOUT EVE (Perde açıyor), R: Joseph L. Mankiewicz, O: Bette Davis, Gary Merrill, Anne Baxter — THE FIREBALL (Ates topu), R: Tay Garnett, O: Mickey Rooney, Pat O'Brien — 1951: HOME TOWN STORY (Memleket hikâyesi), R: Arthur Pierson, O: Jeffrey Lynn, Marjorie Reynolds — LET'S MAKE IT LEGAL (Karım evleniyor), R: Richard Sale, O: Claudette Colbert, MacDonald Carey — AS YOUNG AS YOU FEEL, R: Farmon Jones, O: Monty Wooley, Jean Peters — LOVE NEST (Aşk yuvası), R: Joseph Newman, O: June Haver, William Lundigan — 1952: CLASH BY NIGHT (Bir gecelik macera), R: Fritz Lang, O: Barbara Stanwyck, Robert Ryan — DON'T BOTHER TO KNOCK, R: Roy Baker, O: Richard Widmark, Anne Baxter — WE'RE NOT MARRIED (Evli değiliz), R: Edmund Goulding, O: Ginger Rogers, David Wayne — O: HENRY'S FULL HOUSE (Son yaprak, birinci hikâye: «The Cop and the Anthem — Polis ve İlâhi», R: Henry Koster, O: Charles Laughton — MONKEY Koster, O: Charles Laughton — MONEY BUSINESS (Tehlikeli oyun), R: Howard Hawks, O: Cary Grant, Ginger Rogers — 1953: NIAGARA (Niagara), R: Henry Hathaway, O: Joseph Cotten, Jean Peters — GENTILEMEN PREFER BLONDES (Sarısının firtına), R: Howard Hawks, O: Jane Russell, Elliot Reid — HOW TO MARRY A MILLIONAIRE (Mil yoner avıları), R: Jean Negulesco, O: Betty Grable, Laureen Bacall — 1954: RIVER OF NO RETURN (Dönlüş olmayan nehir), R: Otto Preminger, O: Robert Mitchum — THE RE'S NO BUSINESS LIKE SHOW BUSINESS (Sahne işçileri), R: Walter Lang, O: Ethel Merman, Donald O'Connor — 1955: THE EVEN YEARITCH (Yaz bekâri), R: BILLY Wilder, O: Tom Ewell, Marguerite Chapman — 1956: BUS STOP (Otobüs duragi), R: Joshua Logan, O: Don Murray — 1957: THE PRINCE AND THE SHOWGIRL (Uyuyan prens), R: Laurence Olivier, O: Laurence Olivier — 1959: SOME LIKE IT HOT (Bazıları sıcak sever), R: Billy Wilder, O: Tony Curtis, Jack Lemmon, Olivier — 1959: SCENE LIKE (Gel sevişelim), R: George Cukor, O: Yves Montand — THE MISFITS (Uyuşamayanlar), R: John Huston, O: Clark Gable, Montgomery Clift.

VATAN

ILERİCİ AYDINLARIN GAZETESİDIR

YÖN — 874

